

Folkbildningsrådets samlade bedömning

Folkbildningens betydelse för samhället 2020

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	6
Fördjupad bedömning av demokratisyftet	9
Inledning – fyra syften som talar om demokrati	10
Det demokratiska samhällets utmaningar – folkbildningens betydelse	10
Folkbildningens egna demokratiutmaningar	13
Demokratisyftet	17
Många olika deltagare	18
Folkbildningen som mötesplats	24
Folkbildning i hela Sverige	27
Påverkanssyftet	35
Folkbildningen och det civila samhället	36
Folkbildningens nya deltagare – ökad mångfald	38
Folkhögskolans pedagogik och lärare	41
Cirkelns pedagogik och cirkelledare	43
Utbildnings- och bildningssyftet	47
Deltagarnas utbildningsbakgrund	48
Folkhögskolan och livslångt lärande	50
Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden	54
Folkbildningen och samhällets kompetensförsörjning	55
Kultursyftet	57
Sveriges största kulturarena	58
Folkbildningens kultur – geografisk spridning	60
Mångfaldig kultur?	62
Referenser	64
Tabellbilaga	67

Förord

2020 VAR ETT ÅR som karaktäriserades framför allt av coronapandemin. Studieförbund och folkhögskolor fick ännu en gång visa prov på sin förmåga att snabbt ställa om och möta nya utmaningar. Människors behov av möten, samtal och personlig utveckling har varit stort, inte minst på grund av den ensamhet och isolering som restriktionerna har medfört för många. Folkbildningen har arbetat intensivt för att svara upp mot såväl samhällets som enskilda deltagares behov av utbildning, bildning och gemenskap.

Under större delen av året har stora delar av verksamheten skett på distans, med hjälp av digital teknik. Såväl befintlig verksamhet som nya kurser och utbildningar har genomförts, och omställningen har i huvudsak gått bra, även om det drabbat vissa deltagargrupper och vissa verksamheter hårdare än andra.

Folkbildningen har genom hela 1900-talet, tillsammans med det övriga civilsamhället, varit självklara parter för att bygga och utveckla det demokratiska samhället. Även idag spelar folkbildningen en viktig roll för att stärka och utveckla den svenska demokratin. En livskraftig demokrati förutsätter social sammanhållning och mellanmänsklig tillit. För att stå emot antidemokratiska krafter i samhället behöver människor vara förankrade i demokratins idéer, samt känna grundtillit till samhällets institutioner och andra människor. Här gör folkbildningen betydande insatser genom att skapa möten mellan människor, främja dialog och på så vis bidra till fördjupad insikt, ökad förståelse och bryggor mellan människor. Folkbildningen bidrar till kunskap, bildning och engagemang

Samlad bedömning av folkbildningens betydelse i samhället

I Folkbildningsrådets uppdrag ingår att varje år lämna en samlad bedömning till regeringen av hur de fyra syftena med statsbidraget har uppnåtts. Folkbildningsrådet tar sin utgångspunkt i en aktuell uttolkning av syftena, och de resultatindikatorer som anges i budgetpropositionen. Bedömningen grundar sig på den sammantagna uppföljningen av statsbidraget, utvärderingar och särskilda studier som genomförts inom ramen för Folkbildningsrådets verksamhet, samt på andra relevanta studier.

För 2020 har Folkbildningsrådet fått i uppdrag att göra en fördjupad bedömning av folkbildningens bidrag till att stärka och utveckla demokratin. I arbetet med denna bedömning har Folkbildningsrådet tagit hjälp av Daniel Lindvall, doktor i sociologi och tidigare huvudsekreterare i flera statliga utredningar med demokratiinriktning. Analysen fokuserar på de

samhällsutmaningar där folkbildningen har särskilt stor betydelse.

I den här rapporten analyserar vi den sammantagna folkbildningen och dess bidrag till det svenska samhället. Vår ambition är att rapporten både ska svara mot regeringens kunskapsbehov och fungera som ett slags årsbok över folkbildningen som samhällssektor.

Förhoppningen är att den också kan användas som kunskapsunderlag av dem som bättre vill förstå betydelsen och värdet av den omfattande verksamhet som studieförbund och folkhögskolor bedriver.

Rapporten kommer i år att kompletteras med regional statistik som visar folkbildningens omfattning i landets regioner.

Stockholm den 22 mars 2021

Maria Graner

Generalsekreterare

Folkbildningsrådet

Sammanfattning

I rapporten *Folkbildningens betydelse för samhället – Folkbildningsrådets samlade bedömning 2020* presenterar och analyserar Folkbildningsrådet de delar av studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter som finansieras med det statliga folkbildningsanslaget. Även folkbildningens särskilda folkbildningsinsatser, regeringsuppdrag och projektmedel ingår.

Rapporten inleds med en fördjupad bedömning av demokratisytet. Därefter relateras folkbildningens verksamhet 2020 till vart och ett av de fyra syften för stödet till folkbildningen som staten har formulerat.

Fördjupad bedömning av demokratisytet

Folkbildningsrådet konstaterar att i Sverige ställs demokratin inför utmaningar, och att i många av dessa frågor har folkbildningen betydelse som demokrati-stärkande kraft:

- Folkbildningens bredd, mångfald och geografiska spridning gör det möjligt att *inkludera* och föra människor samman samt stärka den mellanmänniska *tilliten*.
- Folkbildningens samverkan med det civila samhället innebär en bred *medborgarbildning* som stärker människors *påverkansmöjligheter*. I studiecirkelar och folkhögskolekurser ges deltagarna utrymme, uppmuntras och uppfordras till engagemang och ansvarstagande.
- Folkbildningen erbjuder demokratiska *mötesplatser* och *samtal*. I ett polariserat åsiktsklimat strävar folkbildningen efter faktabaserad *kunskap* och *insikter* som utvecklas i dialog med andra.
- Folkbildningen har en viktig roll att nå ut brett med kunskap och förståelse av *den digitala teknikens* användning och påverkan på samhälle och individ.

Folkbildningen har även egna demokratiutmaningar:

Folkbildningens *självförvaltningsmodell* är ett sätt att vidmakthålla folkbildningens oberoende och självständighet i förhållande till staten. Denna innebär myndighetsutövning, inbegriper ett visst mått av tillit och ställer krav på ansvarstagande från samtliga bidragsmottagande organisationer.

Utgångspunkter för folkbildningens samverkan med det övriga civila samhället är öppenhet, respekt och tillit till den organiserad verksamhet som sker. Samtidigt får folkbildningen aldrig stå för *odemokratisk verksamhet*. Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor, uppföljning och kontroll är grundläggande för att säkra att studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter överensstämmer med det demokratiska samhällets principer.

På samma sätt som i annan offentligt finansierad verksamhet förekommer *felaktigt inrapporterad verksamhet* i studieförbunden. Felaktigheterna kan handla om bedrägerier, fusk eller slarv. Att felaktigheter uppstår har dels att göra med hur studieförbunden tar ansvar för den verksamhet som man anordnar tillsammans med andra organisationer, och handlar dels om den interna kapaciteten att bedöma nya samarbeten.

Demokratisyftet – stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningsrådet konstaterar att även om studieförbundens verksamhetsvolym minskat som ett resultat av coronapandemin, samlar studieförbund och folkhögskolor deltagare i olika åldrar, av olika kön, etnicitet och religion, och med olika socioekonomisk bakgrund i hela landet. Folkbildningen erbjuder mötesplatser och kanaler för deltagarnas politiska, sociala och ideella engagemang. Verksamheten behöver även fortsatt utformas så att otraditionella möten äger rum, perspektiv möts och idéer utmanas.

Samtidigt behöver folkbildningen kvalitetssäkra sina arbetssätt i relation till de organisationer, nätverk och andra grupper som man samarbetar med.

Folkbildningen fungerar inkluderande. I relation till befolkningsstorleken skapar i synnerhet studieförbunden flest tillfällen till bildning, utbildning och kultur i de kommuner, framför allt på landsbygden, där tillgången till formell utbildning är sämre än på andra håll.

Kurser och studiecirkelar kompenserar för brister i det formella utbildningssystemet. Folkhögskolan fungerar som ett stöd för deltagare med funktionsnedsättning och når allt fler deltagare med kort formell utbildning eller med brister i svenska språket.

Påverkanssyftet – bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningsrådet konstaterar att den breda förankringen i det civila samhället gör det möjligt för folkbildningen att nå ut i landet och fånga upp många människors engagemang. Till det civila samhällets organisationer bidrar folkbildningen med stabilitet och stöd till utveckling.

Folkbildningens verksamheter inkluderar en mångfald människor. Fortfarande finns dock grupper som är svagare representerade än andra. Studieförbund och folkhögskolor behöver i större utsträckning nå även personer som inte är föreningsaktiva eller som inte tidigare har deltagit i folkbildning.

Folkbildningen är och bör även fortsättningsvis vara djupt engagerad i de människor som kommer nya till Sverige.

Under coronapandemin har folkbildningens pedagogik förändrats och deltagarnas språkkunskaper och socioekonomiska villkor har påverkat deras möjligheter att delta. Denna utveckling behöver bevakas ingående.

Under 2020 har andelen digitaliserad distansutbildning ökat, vilket har inneburit ett digitalt kunskapssprång för studieförbund och folkhögskolor. De digitala arbetssätten kan fungera som redskap som stärker folkbildningens betydelse i det demokratiska samhället.

I takt med att lärarrollen förändras behöver varje folkhögskola arbeta strategiskt för att säkerställa att lärarna har relevant kompetens och utrymme för kompetensutveckling.

Cirkelledarutbildning behöver prioriteras av studieförbunden. Genomgången cirkelledarutbildning stärker cirkelledarnas folkbildningspedagogiska kunskaper, innebär en kvalitetssäkring av samarbetet med andra organisationer, och säkrar därmed även cirkelarnas demokratiska arbetssätt.

Utbildnings- och bildningssyftet – bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen är en förutsättning för att en hög utbildnings- och bildningsnivå ska kunna upprätthållas i landet. Folkbildningen erbjuder livslångt lärande, med möjligheter till studier och bildning från ungdomsåren och genom resten av livet. Folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, och den studiemotiverande folkhögskolekursen, stärker deltagarnas förutsättningar till fortsatta studier och på arbetsmarknaden. Även cirkeldeltagande kan stärka deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden.

Samtidigt är inte folkbildningens bildningssyn ensidigt nyttoinriktad, utan står även för ett undersökande och prövande förhållningssätt till kunskap och vetande.

För att bidra till att utjämna utbildningsklyftor behöver varje studieförbund och folkhögskola, oavsett idégrund och profil, särskilt arbeta för att nå deltagare med kortare utbildning än treårigt gymnasium.

Staten, landets regioner och kommuner behöver uppmärksamma och i större utsträckning ta folkbildningen i anspråk som resurs i samhällets kompetensförsörjning. Folkbildningen behöver arbeta systematiskt för att synliggöra och stärka sin roll i detta sammanhang.

Kultursyftet – bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Kultur är en resurs för demokrati och samhälls-engagemang. I samhället fungerar kulturen som en utmanande och obunden kraft. Genom kulturen ges människor utrymme att förstå och uttolka samhället, att dela sina upplevelser och bidra till åsiktsbildning och debatt.

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen är landets största kulturarena. Omfattningen och spridningen av kulturverksamheterna, och en omfattande samverkan med andra kulturaktörer, ger människor i hela landet tillgång till kultur. Framför allt studieförbundens omfattande musikverksamhet är en förutsättning för det svenska musiklivets utveckling.

Folkbildningen behöver arbeta mer aktivt för att även inom kulturverksamheterna skapa möten mellan utrikes och inrikes födda deltagare, och för att nå människor som mer sällan än andra deltar i kultur. En förutsättning är att finansieringen av folkbildningen utformas så att den ger utrymme för och stödjer studieförbundens och folkhögskolornas uppsökande verksamhet och insatser för breddad rekrytering.

Folkbildningens kulturinriktade verksamhet uppmärksammas i samtliga regionala kulturplaner i landet och fungerar som en kompletterande kraft till kulturinstitutionernas utbud.

Budgetpropositionens resultatindikatorer

Folkbildningsrådets samlade bedömning ska enligt regeringens riktlinjer innehålla ett antal resultatindikatorer som anges i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1). Dessa uppgifter sammanfattas nedan. Samtliga uppgifter avser 2020 och deltagaruppgifterna avser unika personer om inte annat anges:

- **Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet:** 155 folkhögskolor, 10 studieförbund
- **Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet:**
 - Långa folkhögskolekurser erbjuds i 151 av landets kommuner
 - Studieförbunden erbjuder cirkelverksamhet i 290 kommuner: Fyra studieförbund i fler än 250 kommuner, övriga sex studieförbund i 228/199/183/141/133/73 kommuner vardera
- **Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön:**
 - Allmän kurs: 55 procent kvinnor/ca 12 000 deltagare; 45 procent män/ca 9 800 deltagare; medelålder samtliga: 29 år
 - Särskild kurs: 68 procent kvinnor/ca 24 300 deltagare; 32 procent män/ca 11 500 deltagare; medelålder samtliga: 38 år

- **Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön:**
 - 62 procent kvinnor/ca 260 600 kvinnliga cirkeldeltagare
 - 38 procent män/ca 160 700 manliga cirkeldeltagare
 - Båda könen: <25 år: 13 procent; 25–44 år: 24 procent; 45–64 år: 25 procent; >64 år: 38 procent
- **Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolors långa kurser och i studiecirkelar:**
 - Allmän kurs, grundskolenivå: 86 procent
 - Allmän kurs, gymnasienivå: 32 procent
 - Särskild kurs: 17 procent
 - Studiecirkelar: 21 procent
- **Andel deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser och i studiecirkelar:**
 - Allmän kurs, grundskolenivå: 21 procent
 - Allmän kurs, gymnasienivå: 41 procent
 - Särskild kurs: 13 procent
 - Studiecirkelar: 4 procent¹
- **Andel deltagare utan gymnasieutbildning (dvs. med högst grundskola/motsvarande):**
 - Allmän kurs, grundskolenivå: 66 procent
 - Allmän kurs, gymnasienivå: 55 procent
 - Särskild kurs: 15 procent
 - Studiecirkelar: 17 procent
- **Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolors långa kurser (Läsåret 2019/20):** 2 149 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola, ca 710 behörigheter för studier vid yrkeshögskolan.
- **Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs:** ca 1 300.
- **Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram samt andel kvinnor respektive män:²**
 - Folkhögskola: ca 62 580 deltagare; 55 procent kvinnor/45 procent män
 - Studieförbund: ca 6 076 520 deltagare; 55 procent kvinnor/45 procent män.

1 Uppgifterna avser grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

2 Uppgifter för folkhögskolornas och studieförbundens kulturprogram avser grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

Fördjupad bedömning av demokratisyftet

Inledning – fyra syften som talar om demokrati

Enligt regeringens riktlinjer för 2020 ska Folkbildningsrådet presentera en fördjupad bedömning av demokratisyftet, som en del av Folkbildningsrådets samlade bedömning av hur statens syften med stödet med folkbildningen uppnåtts under 2020.

Staten har formulerat fyra syften med sitt stöd till folkbildningen. Folkbildningsrådet uppfattar att samtliga dessa, direkt eller indirekt, handlar om folkbildningens förväntade bidrag till det demokratiska samhället. Syftena säger att folkbildningen ska stärka och utveckla demokratin genom att erbjuda ständigt fler människor möjligheter till samhällsengagemang och påverkansmöjligheter. Folkbildningen ska bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet och utvecklar på så sätt kulturen som en resurs för demokrati och samhällsengagemang. Genom att höja den generella bildnings- och utbildningsnivån bidrar folkbildningen till att demokratiska värderingar, förhållningssätt och handlingsmönster förankras brett i befolkningen.

Folkbildningsrådet menar att när det handlar om frågan om demokrati så kompletterar och överlappar de fyra syftena varandra, och gränserna mellan dem är flytande. Den följande bedömningen sammanfattar därför folkbildningens bidrag till att stärka och utveckla demokratin – inom ramen för samtliga fyra syften med statens stöd.

Det demokratiska samhällets utmaningar – folkbildningens betydelse

Enligt rapporter från demokratiorganisationerna *IDEA* och *Freedom House* är demokratin globalt sett utmanad.³ Det handlar framför allt om att auktoritära

krafter stärkts i ofria länder, och om framgångar för populistiska rörelser i traditionella demokratier.⁴ Utvecklingen av digital teknik har också gjort det lättare att sprida desinformation och anonymt hat, liksom att övervaka människor. Även i Sverige ställs demokratin inför utmaningar som i flera avseenden avspeglar den globala demokratiutvecklingen.

I många av dessa dagsaktuella frågor har folkbildningen betydelse som demokratistärkande kraft.

Utanförskap och bristande tillit – folkbildningen inkluderar

En livskraftig demokrati förutsätter social sammanhållning och mellanmännisklig tillit. För att stå emot antidemokratiska krafter behöver individer vara förankrade i demokratins idéer, och känna grundtillit till samhällets institutioner och andra människor. Inom forskningen karaktäriseras Sverige och övriga Norden som samhällen med generellt hög social tillit.

Denna tillit hotas idag av bland annat ökade socioekonomiska skillnader i befolkningen, och en växande känsla av utanförskap i olika befolkningsgrupper.⁵

En process där tilliten urholkas och avstånd och motsättningar ökar mellan olika grupper i befolkningen riskerar dessutom att bli självförstärkande. Försvagad tillit ökar samhällets sårbarhet för desinformation, propaganda och populistiska strömningar, och underminerar på så sätt samhällets motståndskraft mot antidemokratiska krafter.

Folkbildningen inkluderar

Folkbildningen utgör en rikstäckande arena, som erbjuder alla – oavsett ålder, kön, funktionsvariation, etnicitet, religion eller ekonomisk ställning – mötesplatser och kanaler för sitt politiska, sociala och ideella engagemang. Folkbildningen utgör samtidigt landets största kulturarena, som ger människor i hela landet tillgång till kultur.

Under 2020 deltog cirka 860 000 personer i studieförbundens studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet samt i folkhögskolornas långa kurser. Studieförbunden erbjuder verksamhet i alla landets 290 kommuner, och folkhögskolorna finns i samtliga regioner – i 151 kommuner.

Folkbildningen når ut till befolkningsgrupper och delar av landet där behoven av utbildning, bildning

3 *Freedom House* är en obunden organisation med det uttalade målet att som ett politiskt oberoende forskningsinstitut bidra till spridandet av politisk frihet och demokrati världen över. Organisationen har sitt huvudkontor i Washington, D.C., USA, men finns representerad på flera olika platser i världen. *International Institute for Democracy and Electoral Assistance*, (*IDEA*) är en mellanstatlig organisation med huvudkontor Stockholm. *IDEA* bildades av representanter för 14 grundarstater 1995 och hade 2015 28 medlemsländer från alla kontinenter. *IDEA*:s mandat är att främja demokrati och demokratisering genom produktion av databanker med jämförande material, handböcker och expertkunskande.

4 freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/democracy-retreat, www.idea.int/publications/catalogue/global-state-of-democracy-2019.

5 Se exempelvis Trägårdh, L. et al. (2013). *Den svala svenska tilliten. förutsättningar och utmaningar*.

och kultur är som störst. I relation till befolkningsstorleken skapar studieförbunden flest tillfällen till bildning, utbildning och kultur i de kommuner, framför allt på landsbygden, där tillgången till formell utbildning är sämre än på andra håll. I städernas marginaliserade stadsdelar är folkbildningen också närvarande och skapar mötesplatser. Här når dessutom studieförbunden betydligt fler utrikes födda och personer med kort utbildning än på andra håll. Folkhögskolan som utbildningsform utmärker sig genom det stöd som man erbjuder deltagare med funktionsnedsättning (35 procent av alla deltagare i allmän kurs under 2020), och den växande gruppen deltagare med högst grundskoleutbildning.

Genom att inkludera och föra människor samman – göra det möjligt att mötas och samtala om viktiga frågor – fungerar folkbildningen som ett kitt som stärker den mellanmänniska tilliten, och som i och med detta stärker, stabiliserar och utvecklar demokratin.

Även om folkbildningen når icke traditionella målgrupper som andra former av utbildningsverksamheter kan ha svårt att nå, såsom utrikes födda, personer med kort utbildning och människor med olika typer av funktionsnedsättningar, så är frågan om inkludering och ökad mångfald en fortsatt utmaning även för folkbildningen. En av de viktigare uppgifterna i det sammanhanget är att nå fler människor som inte redan är aktiva i det civila samhället. En annan handlar om att öka mångfalden i specifika verksamheter, exempelvis inom det estetiska området.

Det politiska inflytandet är ojämnt fördelat – folkbildningen bidrar med påverkansmöjligheter

Ett aktivt medborgarskap är en av grunderna för en levande demokrati där alla är delaktiga. I sitt betänkande *Låt fler forma framtiden!* konstaterar 2014 års Demokratiutredning att demokratin i dag står stark, men att det politiska inflytandet inte är jämnt fördelat och att klyftan mellan de som är demokratiskt aktiva och de som är passiva har vidgats. Detta märks tydligt, menar utredningen, bland annat när det kommer till engagemanget i det civila samhällets organisationer.⁶

Människors engagemang i det civila samhället är en central del av demokratin. Det är en arena där medborgarna kan organisera sig, mobilisera för förändring och ge röst åt olika åsikter och intressen.⁷ Föreningar kan fungera som länkar mellan medborgarna och be-

slutsfattarna, en slags demokratisk infrastruktur som länkar samman olika delar av samhället.

En risk med ojämnt fördelat inflytande och engagemang är att grupper som inte finns representerade inte heller får sina perspektiv representerade av andra. Det här kan i förlängningen bidra till att förstärka redan existerande skillnader i inflytande mellan grupper, där resursstarka grupper blir mer lyssnade till och resurssvaga blir alltmer marginaliserade.⁸

Folkbildningen erbjuder påverkansmöjligheter

Det kanske viktigaste bidrag som folkbildningen lämnar till samhället är den breda medborgarbildningen.

Under 2020 redovisade studieförbunden centrala avtal med 220 medlemsorganisationer och 163 samverkansorganisationer. Verksamhet tillsammans med organisationerna svarar för nästan en tredjedel av studieförbundens verksamhet. Till dessa tillkommer tusentals organisationer, föreningar eller nätverk som man samarbetar med lokalt. I folkbildningsrådets statistik samlas dessa samarbeten i kategorin ”fria grupper”, som står för ytterligare ungefär 65 procent av studieförbundens verksamhet. En stor majoritet av studieförbundens deltagare är alltså medlemmar eller på annat sätt aktiva i de organisationer, nätverk eller andra grupper som respektive studieförbund samarbetar med.

I en undersökning som genomfördes i Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel i april 2020 framstår cirkeldeltagarna som mer samhällsengagerade än befolkningen i stort:

- Nästan 75 procent av cirkeldeltagarna uppger att de under det senaste året *lärts känna nya människor som de har diskuterat aktuella samhällsfrågor med*, jämfört med 63 procent i befolkningen.
- 42 procent av deltagarna upplever att de är *delaktiga i samhällets utveckling*, jämfört med 30 procent i befolkningen.
- 26/33 procent av deltagarna uppger att de *kan påverka utvecklingen i Sverige/sin kommun*, jämfört med 21/22 procent i befolkningen.

Hela 91 procent av deltagarna uppgav att de haft användning av sina cirkelkunskaper – framför allt i ett fritidsintresse eller i en förening, men även i sitt arbete, sina studier eller i sitt grannskapsengagemang. Nästan en tredjedel menade att cirkeln inspirerat dem till ett vidare samhällsengagemang, till exempel att gå med i förening, nätverk eller aktionsgrupp.

6 SOU 2016:5: *Låt fler forma framtiden!* Del A.

7 SOU 2020: 56. *Det demokratiska samtalet i en digital tid*. Sid. 135.

8 von Essen, J. & Svedberg, L. (red.). (2020). *Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019*.

Även folkhögskolan samverkar med det civila samhället. Under 2020 hade 113 av landets 155 folkhögskolor idéburna folkrörelser eller andra organisationer som huvudmän. Övriga 42 folkhögskolor var offentligägda, med i första hand regioner som huvudmän. Samtliga folkhögskolor, även de offentligägda, samverkar dessutom med lokala och regionala organisationer.

I rapporten *Folkhögskoledeltagarna och deras medborgarliga engagemang* slås fast att det totala ideella engagemanget bland folkhögskoledeltagarna är omfattande, likvärdigt med befolkningen i stort, och högt såväl i ett skandinaviskt som övrigt internationellt perspektiv. En bidragande orsak till detta är, enligt författarna, att deltagarna på folkhögskolan blir delaktiga i en slags civilsamhällets infrastruktur som ger utrymme för, ser, uppmärksammar, uppmuntrar och uppfordrar till engagemang och ansvarstagande.

Det demokratiska samtalet försvagas – folkbildningen erbjuder demokratiska mötesplatser och samtal

Ett aktivt medborgarskap vilar i hög utsträckning på demokratiska samtal. Demokratiska samtal innebär ett *öppet, gemensamt, och ständigt pågående menings- och kunskapsutbyte i det offentliga rummet*, enligt regeringens handlingsplan *Till det fria och ordets försvar*.⁹ Det demokratiska samtalet är också en arena där motstridiga åsikter och oförenliga intressen kan mötas. Samtalen präglas av respekt för samhällets grundläggande principer, dvs den enskildes fri- och rättigheter och alla människors lika värde.

Demokratiska samtal vilar på fakta, kunskap och erfarenheter. För att kunna ta plats som en aktiv, demokratisk medborgare behövs dessutom dels kunskaper om de rättigheter och skyldigheter som följer med medborgarskapet, dels färdigheter som gör det möjligt att använda den kunskapen. Forskning om det civila samhället framhåller hur aktiviteter inom föreningslivet lär ut och tränar färdigheter och förhållningssätt som är viktiga i en demokrati.¹⁰

Folkbildningens demokratiska samtal

Folkbildningen utgör en rikstäckande arena för demokratiska samtal. I studieförbundens cirklar och folkhögskolornas kurser sker lärande genom jämlika samtal där alla som deltar förväntas bidra aktivt. Varje deltagare ska mötas dels som en individ med egna behov och inflytande över processen, dels som en del

FOLKBILDNINGEN I PRESS, SOCIALA MEDIER OCH RIKSDAGEN 2020:

Folkbildningsrådet har fått stor uppmärksamhet i etablerad press och på sociala medier under 2020 jämfört med tidigare år. Det är frågor som rör statsbidragen till studieförbunden som dominerat.

Under 2020 har Folkbildningsrådet omnämnts i 225 redaktionella artiklar, vilket är en ökning med 76 procent jämfört med föregående år.

I sociala medier har 9 750 inlägg gjorts där Folkbildningsrådet omnämns, en anmärkningsvärd ökning jämfört med de 6 392 inlägg som gjordes under 2019. Den totala räckvidden för artiklarna och inläggen uppgick till 187 miljoner, en ökning på 26 procent från föregående år.

Under den allmänna motionstiden i riksdagen presenterades 61 motioner 2020, även här med tyngdpunkten på Folkbildningsrådet och statsbidragen till studieförbunden, särskilt Ibn Rushd.

Under 2020 ställdes fem skriftliga frågor till utbildningsminister Anna Ekström med liknande inriktning, och en interpellationsdebatt i riksdagen genomfördes.

av och resurs för gruppen. I ett polariserat åsiktsklimat vilar folkbildningen på faktabaserad kunskap och insikter som utvecklas i dialog med andra – ibland även med meningsmotståndare eller med människor vars åsikter man inte tycker om.

Forskning och utvärderingar bland folkhögskolans deltagare visar på en pedagogisk miljö som ger mod och självförtroende, som i sin tur gör att många kan komma vidare i livet och engagera sig i samhället. Det här framhåller bland andra Statskontoret i rapporterna *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* och *Folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*.¹¹

9 SOU 2020: 56. *Det demokratiska samtalet i en digital tid*. Sid. 24.

10 von Essen, J. & Svedberg, L. (red) (2020). *Medborgarligt engagemang i Sverige 1992–2019*.

11 Analyser av folkhögskolans pedagogiska miljöer ges även i Folkbildningsrådets senaste utvärderingar som berör folkhögskolans deltagare: *Kulturell bildning i folkhögskolans regi, Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*, *Folkhögskoledeltagarna och deras medborgarliga engagemang*, samt i rapporterna *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism* och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*.

Även studieförbundens deltagare påverkas. I den undersökning som genomfördes inom Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel våren 2020 svarade 53 procent att de i och med sitt cirkeldeltagande fått större förståelse för andras åsikter och värderingar, blivit mer bekväma med att tala inför en grupp, och blivit mer vana att föra fram sina åsikter och att tänka kritiskt och ifrågasättande.

Digitalisering vitaliserar och utmanar demokratin

I dag sker en stor del av det demokratiska samtalet digitalt, via bland annat sociala medier. Digitaliseringen har vitaliserat demokratin i flera avseenden, konstaterar kommittén *Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet*. Det är i dag enklare för människor att ta del av och sprida information liksom att sluta sig samman, mobilisera och engagera varandra i olika politiska frågor.

Samtidigt kan den digitala tekniken användas för övervakning och repression och den har underlättat för olika aktörer att dolt agera för att påverka opinioner.

Både i betänkandet *Det demokratiska samtalet i en digital tid* och i regeringens demokratistrategi *Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara* beskrivs desinformation, propaganda och näthat som sprids via digitala medier, som utmaningar som riskerar att inverka negativt på det demokratiska samtalet och som kan bidra till att demokratin på sikt undermineras.

Digitaliserad folkbildning

Coronapandemin har under 2020 inneburit att studieförbund och folkhögskolor behövt ställa om sina cirklar, kurser och kulturprogram, i första hand till digitaliserad folkbildning på distans. Som ett resultat rapporterar studieförbund och folkhögskolor att de på ett mer genomgripande sätt än tidigare har förstått hur digitala hjälpmedel ger utrymme och förutsättningar för samtal, och gör det möjligt för folkbildningen att fungera även som en digital mötesplats. *Det här är början på framtiden*, menar en studieförbundsföreträdare.¹²

Denna omställning har förändrat folkbildningens arbetsformer och ökat folkbildningen tillgänglighet. Samtidigt har digitaliseringen inneburit att vissa grupper har haft svårare att delta eftersom de saknat kompetens, teknisk utrustning, tillräckliga språkkun-

skaper eller haft svagare socioekonomiska förutsättningar än andra.

Folkbildning och medie- och informationskunnighet (MIK)

Pandemin har sammantaget belyst behovet av att stärka människor digitala kompetens och medie- och informationskunnighet, och i detta sammanhang kan folkbildning ge värdefulla bidrag.

Statens medieråd och kommittén *Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet* beskriver MIK som *de kunskaper och förmågor som krävs för att finna, analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och sammanhang*. Sammantaget beskriver man MIK som en färdighet som hjälper människor att motstå desinformation, propaganda och näthat.

Kunskap om och förståelsen av teknikens användning och påverkan på samhälle och individ måste hållas aktuell, och detta är ett arbete som behöver nå ut brett i befolkningen: till människor i olika delar av landet, i olika åldrar och till olika befolkningsgrupper. Enligt kommittén har folkbildningen, som en aktör som står självständig från staten, en viktig roll i det här arbetet.¹³

Folkbildningens egna demokratiutmaningar

Folkbildningen har flera egna demokratiutmaningar. En handlar till exempel om folkbildningens räckvidd och förmåga att inkludera även målgrupper som traditionellt inte nås, vilken beskrivits under rubriken *Folkbildningen inkluderar*.

Under senare år har den offentliga debatten om folkbildningen koncentrerats till tre frågor: Folkbildningens *självförvaltningsmodell*, folkbildningsverksamhet som misstänks *strida mot demokratins principer*, respektive *bedrägerier, fusk och slarv* i hanteringen av statliga medel.

12 Deltagare i fokusgruppsintervju, projektet *Folkbildning i Coronatider*, delstudie G.

13 Utredningen rekommenderade också att regeringen inför återrapporteringskrav i Folkbildningsrådets riktlinjer som går ut på att folkbildningen ska återkoppla hur man bidragit till ökad motståndskraft mot desinformation, propaganda och näthat. Det kan exempelvis gälla utbildning av cirkelledare och fortbildning av lärare i folkhögskolan. Folkbildningsrådet ansåg i sitt remissvar att utredningens rekommendationer är relevanta, och stöder ett arbete för att utveckla återrapporteringskraven i denna riktning.

Folkbildningens självförvaltningsmodell – myndighetsutövning, tillit och ansvar

Folkbildningen har haft en betydelsefull roll i framväxten av den svenska demokratin och har en viktig funktion i demokratin genom att den bland annat förser enskilda med viktiga färdigheter som krävs för ett aktivt medborgarskap. Av hänsyn till detta har det också varit viktigt att vidmakthålla folkbildningens oberoende och självständighet i förhållande till staten.

Därför bildades föreningen Folkbildningsrådet 1991, med uppdrag att *för medlemmarnas räkning fullgöra det som regering och riksdag kräver för att statsbidrag ska utgå till den verksamhet som bedrivs av studieförbund och folkhögskolor*.¹⁴ I praktiken innebär det att Folkbildningsrådet prövar och beslutar om vilka studieförbund och folkhögskolor som ska få statsbidrag, formulerar villkor för bidragets användning samt fördelar bidraget till studieförbund och folkhögskolor. Folkbildningsrådet följer också upp och kontrollerar att bidraget används i enlighet med bidragsvillkoren och utvärderar användningen i relation till statens syften med stödet. Studieförbundens förbundsstyrelser, respektive folkhögskolornas styrelser, är som mottagare av statsbidrag ytterst ansvariga för att all verksamhet som bedrivs med stöd av, och rapporteras som underlag för, statsbidrag följer såväl Folkbildningsrådets villkor som studieförbundets eller folkhögskolans egna mål och anvisningar.

Utgångspunkten för Folkbildningsrådets arbete med statsbidraget är att förvaltningslagens bestämmelser tillämpas och att offentlighetsprincipen gäller alla beslut som är att betrakta som myndighetsutövning.

Statens styrning av folkbildningen kan på så sätt beskrivas som *tillitsbaserad*, i bemärkelsen att det inte finns en myndighet som detaljstyr och kontrollerar folkbildningsanslaget, utan en ideell förening med myndighetsansvar.¹⁵

Med tilliten följer eget ansvar. Det åligger folkbildningen att reglera sin verksamhet i enlighet med de syften som följer med statens medel. Om studieförbund eller folkhögskolor – eller de organisationer som dessa samarbetar med – agerar i strid med grundläggande demokratiska principer eller i övrigt hanterar statsbidraget på ett felaktigt sätt, kan det leda till att allmänhetens tillit till folkbildningen och dess demokratiska funktion raseras. Därmed kan även

förutsättningarna för folkbildningens organisering och finansiering förändras. Den styrningsmodell som ger folkbildningens dess oberoende och självständighet skulle kunna gå förlorad och därmed skulle också dess förutsättningar att bidra till att stärka och utveckla demokratin försämrast.

Verksamhet som strider mot demokratin principer?

Under senare år har det svenska samhället liksom det civila samhället förändrats. Det civila samhället har blivit mer pluralistiskt och nya engagemangsformer har uppkommit. Samtidigt har nya idébaserade rörelser tagit form runt ”gamla” frågor som jämställdhet, hbtq-rättigheter och miljö, men också utifrån frågor om kultur och religion med mera. Genom invandringen till Sverige har samhället därutöver blivit mer mångkulturellt.

Ett starkt och livskraftigt civilt samhälle är per definition en del av en välfungerande demokrati. Inom ramen för det civila samhället finns emellertid även organisationer som utmanar demokratin och i vissa fall vill omkullkasta den. Detta lyfts bland annat i Demokrativillkorsutredningen (SOU 2019:35) och i Demokratiutredningen från 2000 (SOU 2000:1). Under senare år har det förts en medial debatt om att skattemedel kan ha gått till organisationer som främjar idéer som står i strid med samhällets grundläggande värderingar såsom principen om att alla lika värde, eller organisationer som accepterar eller stödjer våld för att främja ideologiskt, politiskt eller religiöst motiverade mål. Det har också framförts kritik mot att tillämpningen av demokrativillkor i bidragshandläggning inte har varit transparent och rättssäker.

För att försäkra sig om att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar tillsatte regeringen 2018 *Demokrativillkorsutredningen*. En avsikt har varit att ta fram demokrativillkor som är tillräckligt tydliga så att både den som ansöker om bidrag och den som beslutar om bidraget på förhand ska veta vilka krav som ställs. Utredningen lämnade i juni 2019 ett förslag om ett förtydligat demokrativillkor.

Frågan om demokrativillkor bereds fortfarande av Regeringskansliet. I *Tilläggsdirektiv till utredningen om personuppgiftsbehandling i ärenden om stöd till det civila samhället* beslutade regeringen dessutom i oktober 2020 att den särskilde utredaren skulle analysera och ta ställning till inrättande av en stödfunktion som ska kunna bistå myndigheter vid en granskning av en bidragssökande organisation eller av annan offentligt finansierad verksamhet.¹⁶

¹⁴ *Stadgar för föreningen Folkbildningsrådet, § 1 Ändamål*. Dnr 20/00015.

¹⁵ Andra föreningar med myndighetsansvar är exempelvis Riksidrottsförbundet, SISU Idrottsutbildarna, Svenskt Friluftsliv och Jägarförbundet.

¹⁶ Ku 2020:02, Dir. 2020:117.

Folkbildning som strider mot demokratins principer?

För att svara mot samhällets och det civila samhällets förändringar – det vill säga för att bidra till att nya typer av organisering kan uppstå och växa fram inom olika delar av samhället och med olika idémässiga utgångspunkter – har även folkbildningen förändrats och breddats. På så sätt har studieförbund och folkhögskolor kunnat förbli relevanta i hela landet och brett i befolkningen.

Utgångspunkter för folkbildningens samverkan med det övriga civila samhället är öppenhet, respekt och tillit till den organisering och verksamhet som sker. Organisationernas oberoende och självständighet värnas. Genom att fungera inkluderande och bidra till att otraditionella möten äger rum, motstridiga perspektiv möts och idéer utmanas, kan folkbildningen medverka till en öppen och fri debatt – även om svåra frågor i demokratin.

Men samhällets utveckling har samtidigt inneburit att folkbildningens gränser provas och att folkbildningens etablerade former för samverkan, uppföljning och kontroll har ifrågasatts. Liknande farhågor och tendenser som 2018 motiverade regeringen att utreda frågan om ett generellt demokrativillkor för det civila samhället, återfinns även inom folkbildningen. Folkbildningen får aldrig stå för odemokratisk verksamhet.

Folkbildningsrådet välkomnar därför förslaget till demokrativillkor för statsbidrag till det civila samhället och en stödfunktion för bedömning av bidragssökande organisationer.

Samtidigt behöver det internt inom folkbildningen finnas ett effektivt system för att säkra att studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter överensstämmer med det demokratiska samhällets principer och därmed också med de syften som styr statens stöd till folkbildningen.

Grundläggande i det systemet är Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor, som fastställer att studieförbund och folkhögskolor ska vara *demokratiskt styrda organisationer som förmedlar och förankrar respekt för mänskliga rättigheter och för grundläggande demokratiska värderingar*. De får heller inte bedriva eller främja antidemokratisk verksamhet. Det betyder att studieförbundet eller folkhögskolan måste försäkra sig om att den verksamhet de bedriver sker i enlighet med demokratins principer, oavsett vem de samarbetar med.¹⁷

Som utgångspunkter för Folkbildningsrådets uppföljning av studieförbundens verksamheter 2021 pågår

ett arbete med att stärka och utveckla Folkbildningsrådets och studieförbundens kontroll av ovanstående bidragsvillkor.

Vidare tog Folkbildningsrådet 2018 initiativ till en studie av studieförbundet Ibn Rushd för att avgöra om man arbetade i överstämmelse med folkbildningens demokratisyfte. Granskningen redovisas i rapporten *När tilliten provas*. Utifrån rapporten konstaterade Folkbildningsrådet att Ibn Rushd följer gällande statsbidragsvillkor och att det sammantaget inte fanns anledning att ifrågasätta studieförbundets rätt till statliga medel. I samband med studien hade Folkbildningsrådet kontakt med Säkerhetspolisen (Säpo) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Bedrägerier, fusk och slarv?

Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdsystemen presenterade 2019 betänkandet *Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen* (SOU 2019:59).¹⁸ I betänkandet uppskattar man att de felaktiga utbetalningarna från landets offentligt finansierade välfärdssystem uppgår till cirka 5,5 procent av de totala utgifterna, det vill säga motsvarande 18 miljarder kronor per år.¹⁹ I de mest drabbade systemen uppskattades de felaktiga uppgifterna till 19 procent årligen.²⁰

Ungefär 75 procent av felaktigheterna beräknas bero på att felaktiga uppgifter eller underlag lämnats, det vill säga på slarv, fusk eller bedrägerier. Även välfärdssystemens regelverk och konstruktion bedöms som viktiga, och särskilt sårbara är system där flera myndigheter ansvarar för ett och samma ersättnings-system eller när externa aktörer är involverade.

Studieförbundens felaktigt inrapporterade verksamhet

Även inom folkbildningen förekommer felaktigheter. Under 2020 har två särskilda granskningar, utöver den reguljära kontrollen, visat på felrapporterad verksamhet. På Järvafältet upptäckte några studieförbund

17 Statsbidrag till studieförbund 2020. Villkor och fördelning, Dnr 398, 2019, 092, samt Statsbidrag till folkhögskolor 2020 Villkor och fördelning. Dnr 397, 2019, 091.

18 Delegationen hade i uppdrag att motverka överutnyttjande av och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade eller skattesubventionerade system.

19 I undersökningen ingår 41 välfärdssystem, exempelvis tillfällig föräldrapenning, lönebidrag, nystartsjobb, assistansersättning, sjukersättning och sjukpenning.

20 En försiktig uppskattning som delegationen gör är att sammanlagt cirka 300 miljarder kronor har betalats ut felaktigt sedan 2005.

att de var utsatta för systematiskt bedrägeri av lokala föreningar, och en fördjupad granskning fann att det handlade om ett betydande antal felaktigt inrapporterade arrangemang. Med anledning av detta begärde Folkbildningsrådet i oktober en utökad särskild kontroll i alla studieförbund. Verksamheten för åren 2017–2019 granskades med hjälp av ett antal riskparametrar. Utfallet blev att cirka 3 procent av tidigare rapporterad verksamhet under perioden ströks, och att statsbidrag återtas under 2021. Vid de andra kontroller som genomfördes under 2020 befanns ytterligare 1,5 procent av studiecirkelarna för samma tidsperiod vara felrapporterade.

Den största andelen felaktigheter som upptäcktes inom ramen för den utökade särskilda kontrollen fanns inom studieförbundens omfattande musikverksamheter. De flesta studiecirkel och andra arrangemang som underkänts har inte utformats i enlighet med de villkor som gäller för statsbidragsberättigad folkbildning, andra har varit fingerade. Den borttagna verksamheten har antingen upptäckts inom ramen för Folkbildningsrådets utredning, granskning och rimlighetskontroll, eller som ett resultat av studieförbundens egen internkontroll.

Problematiken med felrapporterad verksamhet handlar delvis om studieförbundens *anordnarskap* i relation till de organisationer som man samverkar med. Det vill säga om hur studieförbunden tar ansvar för, följer upp och medverkar aktivt i den verksamhet som man anordnar tillsammans med andra organisationer. Under den senaste tjugoårsperioden har villkoren för studieförbundens lokala arbete förändrats. Antalet lokalavdelningar har minskat från 830 till 136 under perioden 1997–2020. Den kraftigt minskade lokala organisationen, som har medfört att befintliga avdelningar täcker större geografiska områden än tidigare, har bidragit till att de flesta studieförbunden har blivit mer beroende av lokala organisationer, nätverk och andra grupper för att nå ut med sin verksamhet.

Även studieförbundens interna *kapacitet att bedöma* de nya verksamheter och samarbeten som etableras är en utmaning i sammanhanget.

Sedan 2019 har Folkbildningsrådet haft återkommande samtal med polisens nationella operativa avdelning (NOA, tidigare Rikskriminalen). Syftet har i första hand varit att söka kunskap om hur bidragsvillkor och uppföljning kan utformas för att minimera risken för att organiserad brottslighet kan komma åt statsbidraget.

Demokratisyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Även om framför allt studieförbundens verksamhetsvolym minskat som ett resultat av coronapandemin, samlar studieförbund och folkhögskolor deltagare i olika åldrar, av olika kön, etnicitet och religion, och med olika socioekonomisk bakgrund i hela landet. Folkbildningen erbjuder mötesplatser och kanaler för deltagarnas politiska, sociala och ideella engagemang. På så sätt fungerar folkbildningen som ett kitt som stärker, stabiliserar och utvecklar demokratin.

En livskraftig demokrati förutsätter social sammanhållning och mellanmänsklig tillit. Denna tillit hotas idag av bland annat ökade socioekonomiska skillnader i befolkningarna, och en växande känsla av utanförskap i olika befolkningsgrupper. I relation till befolkningsstorleken skapar i synnerhet studieförbunden flest tillfällen till bildning, utbildning och kultur i de kommuner, framför allt på landsbygden, där tillgången till formell utbildning är sämre än på andra håll.

Det är viktigt att folkbildningen vidareutvecklas och stärker sin funktion som mötesplats, genom att arbeta aktivt för att överbrygga avstånd mellan personer och grupper. Verksamheten behöver utformas så att otraditionella möten äger rum, perspektiv möts och idéer utmanas. På så sätt medverkar folkbildningen till fördjupade insikter och en öppen och fri debatt även om svåra frågor i demokratin.

Samtidigt behöver folkbildningen kvalitets-säkra sina arbetssätt i relation till de organisationer, nätverk och andra grupper som man samarbetar med.

Folkbildningen fungerar kompensatoriskt. Folkhögskolornas kurser når allt fler deltagare med kort formell utbildning, eller med brister i svenska språket. Detta förändrar folkhögskolornas utbud och förutsättningarna för lärarnas arbete.

Forskning visar att folkhögskolorna som utbildningsform erbjuder ett fungerande stöd för deltagare med funktionsnedsättning. För att få underlag för vidareutveckling av folkhögskolornas kvalificerade arbete inom detta område behöver kunskapen om dessa deltagargrupper öka, exempelvis avseende deras tillgång till utbildningsplatser och val av studieinriktningar.

I flera av städernas marginaliserade stadsdelar skapar i första hand studieförbunden mötesplatser för det lokala civilsamhället att självor-

ganisera sig och tillgodose befolkningens behov av kunskap och bildning. Detta är på många håll relativt nyetablerad verksamhet som innebär att studieförbunden når betydligt fler utrikes födda och kortutbildade deltagare än på andra håll.

Många olika deltagare

Ungefär 900 000 deltagare – 325 000 färre än innan pandemin

Folkbildningens anslag från staten ges dels i form av generella medel inom ramen för folkbildningsanslaget, dels som riktade medel till regeringsuppdrag, projekt och särskilda folkbildningsinsatser. Totalt engagerade folkbildningen ungefär 900 000 deltagare under 2020 med stöd av statliga medel. Om man även räknar med kulturprogrammen blir antalet mångdubbelt större.²¹

Jämfört med 2019 innebär detta en minskning med 325 000 deltagare.

Över 860 000 deltagare med stöd av det generella statsbidraget

I särklass flest deltagare når studieförbund och folkhögskolor med stöd av statsbidragets generella medel.²² Sammantaget fanns mer än 860 000 deltagare i folkhögskolornas långa och korta kurser och i studieförbundens cirklar och annan folkbildningsverksamhet under 2020.

21 I den följande texten om folkbildningens deltagare redovisas i första hand uppgifter från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, dvs. unika personer per verksamhetsform. Det innebär att totalsiffran överstiger det faktiska antalet deltagare något, eftersom de som deltar i fler än en verksamhetsform kommer att räknas fler än en gång. Om det är grupprapporterade deltagare som avses så markeras detta i texten. Alla uppgifter i den följande texten som handlar om deltagare i kulturprogram avser grupprapporterade deltagare.

22 2020 utgjordes 70 procent av de offentliga anslagen till studieförbunden av statliga medel och 30 procent av andra offentliga medel från kommuner och regioner. Proportionerna var desamma för folkhögskolorna – 70 procent respektive 30 procent – i första hand medel från regioner i form av inomlänsbidrag och mobilitetssättning. Utöver detta hade både studieförbund och folkhögskolor deltagarintäkter inom ramen för sin folkbildningsverksamhet. För studieförbunden del utgjorde dessa 17 procent av de totala intäkterna för bidragsberättigad folkbildning, jämfört med 11 procent för folkhögskolorna.

- Studieförbunden:
 - ca 420 300 deltagare i *studiecirklar*
 - ca 361 500 deltagare i *annan folkbildningsverksamhet*
- Folkhögskolorna:
 - ca 21 800 deltagare i *allmän kurs*
 - ca 35 800 deltagare i *särskild kurs*
 - ca 21 300 deltagare i *kort kurs*²³

Under coronapandemin har framför allt studieförbundens antal deltagare minskat, från 1 095 100 deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet 2019 till 781 800 deltagare året efter.²⁴ Minskningen var proportionellt sett lika stor i båda verksamhetsformerna.

Inom folkhögskolan har antalet deltagare minskat marginellt i de långa kurserna, medan antalet deltagare i de korta kurserna mer än halverats. Det betyder att även om coronapandemin inneburit ett avbräck under 2020, har antalet deltagare i folkhögskolans långa kurser ökat under senare år, som ett resultat av att staten har tillfört nya resurser. Inför 2017 och 2018 tillförde staten medel till folkhögskolans långa kurser som sammantaget motsvarade en utökning med 8 000 platser.²⁵

38 400 deltagare med riktade statliga medel

Vid sidan av den verksamhet som finansieras via det generella statsbidraget rapporterade studieförbund och folkhögskolor ungefär 38 400 deltagare inom ramen för sina regeringsuppdrag, statliga projektmedel och särskilda folkbildningsinsatser 2020.²⁶

- 23 Trots det jämförelsevis stora antalet deltagare utgör de korta kurserna endast en mycket liten del av folkhögskolans totala kursverksamhet. De korta kurserna stod för ca 20 600 deltagarveckor under 2020, jämfört med de långa kursernas 1156 500 deltagarveckor.
- 24 Uppgifter för de båda verksamhetsformerna avser unika deltagare i varje arrangemangstyp. Ungefär 92 000 personer deltog under året i båda verksamhetsformerna, vilket innebär att det totala antalet personer som deltog uppgick till 689 800 personer.
- 25 Riksdagen tillförde 1000 extra platser till allmän kurs vid folkhögskola under åren 2013 och 2014. Syftet var att möjliggöra för personer som deltagit i de studiemotiverande kurserna att fortsätta sina studier vid allmän kurs. För hösten 2015 tillfördes i stället 750 extra platser till allmän kurs. För åren 2016 och 2017 tillfördes 3 000 extra platser till allmän och särskild kurs. Inför 2018 blev dessa 3 000 platser permanenta, och de utökades dessutom med ytterligare 5 000 platser.
- 26 Uppgifter för de båda asylverksamheterna avser unika deltagare i varje arrangemangstyp.

- Studieförbunden:
 - ca 7 300 deltagare i *Vardagssvenska*
 - ca 9 900 deltagare i *Svenska från dag ett*
 - ca 7 000 deltagare i *Uppsökande och motive-
rande insatser riktade till utrikes födda kvinnor*
 - ca 3 900 deltagare i *arbetsmarknadsnära insat-
ser på distans*
 - ca 1 100 deltagare i *svenska för föräldralediga*
- Folkhögskolorna:
 - ca 1 600 deltagare i *Svenska från dag ett*
 - ca 1 800 deltagare i *Etableringskurs vid folk-
högskola*
 - ca 4 300 deltagare i *Studiemotiverande folk-
högskolekurs*
 - ca 400 deltagare yrkesinriktad allmän kurs
 - ca 1 000 deltagare yrkesinriktad särskild kurs

Sedan 2018 har antalet deltagare minskat stadigt i studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter med asylsökande. Minskningen beror huvudsakligen på att antalet personer som väntar på besked om asyl har blivit färre. När anläggningsboendena blir allt färre och en ökande andel asylsökande bor i eget boende har det också blivit allt svårare att nå nya deltagare.

Inom etableringskursen har antalet deltagare nästan halverats sedan 2018. Den primära orsaken till minskningen bedöms vara att målgruppen, dvs. personer som omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag, minskar stadigt. Under år 2019 låg tillströmningen av nya personer i etableringsprogrammet på totalt cirka 12 000. För år 2020 är motsvarande siffra cirka 7 400 personer.

Under 2020 ökade antalet deltagare som anvisas studiemotiverande folkhögskolekurs och låg på den högsta nivån sedan 2013. Ökningen berodde dels på att Arbetsförmedlingen till följd av coronapandemin hade ett ökat inflöde av personer som hörde till målgruppen för den studiemotiverande kursen, dels på interna prioriteringar i Arbetsförmedlingens arbete.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.

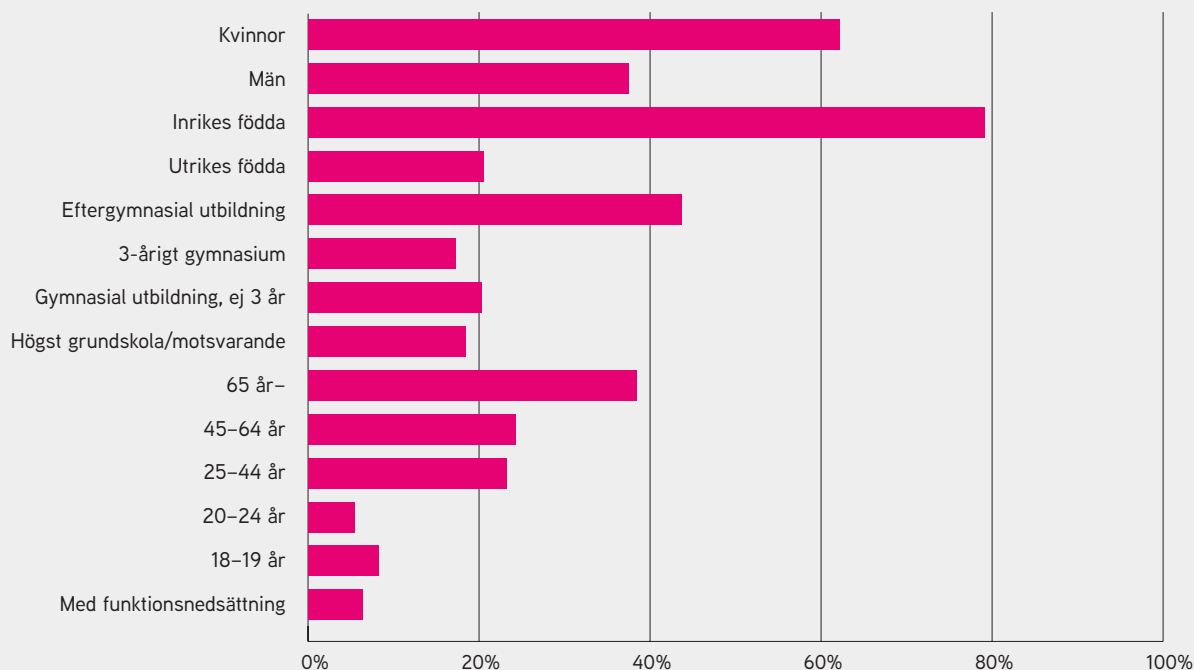
Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.

Deltagargrupper i olika verksamhetsformer – sammanfattande bilder

I studieförbundens cirklar och i folkhögskolornas långa kurser samlades under 2020 kvinnor och män i olika åldrar och med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter. Folkbildningen nådde i många avseenden ett tvärsnitt av befolkningen.

DIAGRAM 1.

Cirkeldeltagare 2020. Andelar (procent).

Samtidigt skiljer sig deltagarsammansättningen mellan olika verksamhetsformer/kurstyper, eftersom verksamheterna har olika syften och inriktning. Olika människor söker sig till studieförbunden respektive folkhögskolorna, och inom folkhögskolan söker sig olika deltagare till allmän respektive särskild kurs:

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 2a. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).

Tabell F 2a. Deltagare i allmän kurs 2018–2020 per kursnivå. Andel (procent).

Tabell F 2b. Deltagare i särskild kurs 2018–2020 per kursnivå. Andel (procent).

Nästan alla regeringsuppdrag, statliga projektmedel och särskilda folkbildningsinsatser som studieförbunden och folkhögskolorna arbetade med under 2020 riktades till särskilda målgrupper. I de här verksamheterna var deltagargrupperna mer homogena.

Könsfördelning – fler kvinnor än män

Bland folkbildningens deltagare är kvinnorna fler än männen, precis som inom andra former av vuxenut-

bildning. Könsfördelningen har sett ungefär likadan ut under åtminstone de senaste tio åren.²⁷

Folkhögskolans kvinnliga deltagare är äldre och har längre utbildning än männen

Under 2020 var kvinnorna flest inom folkhögskolans särskilda kurs och de korta kurserna:

- 61 procent av deltagarna i allmän kurs, grundskolenivå
- 53 procent av deltagarna i allmän kurs, gymnasienivå
- 68 procent av deltagarna i särskild kurs
- 61 procent av deltagarna i korta kurser
- 55 procent av deltagarna i kulturprogram.

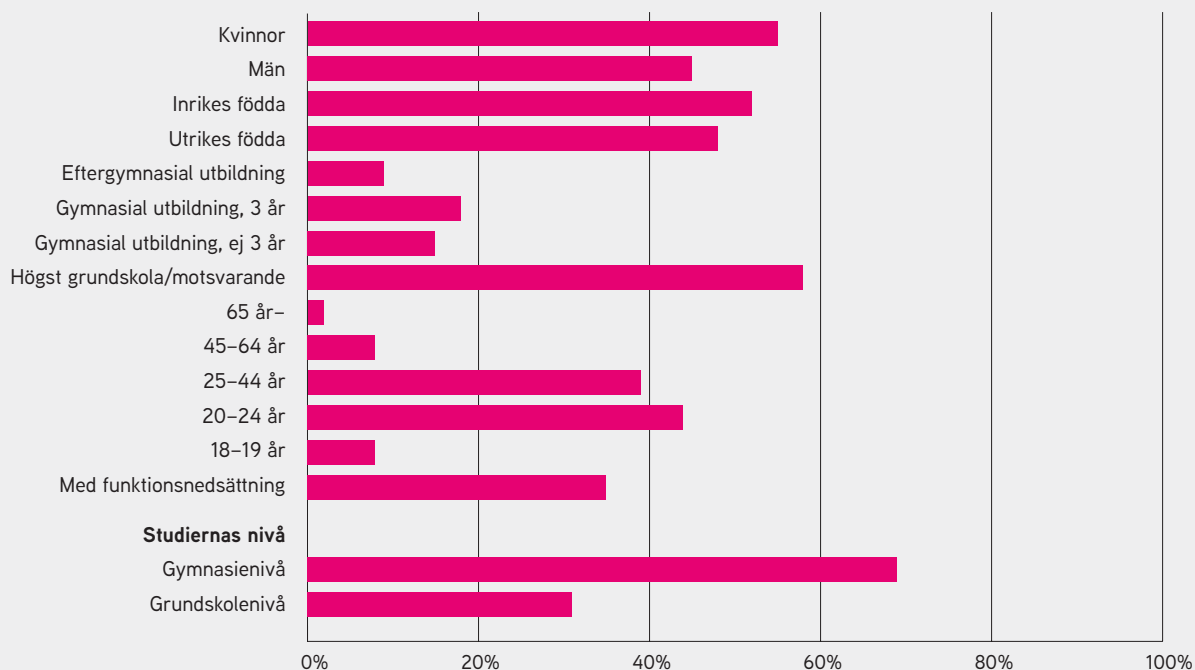
Under 2020 har kvinnornas andel ökat något i folkhögskolans allmänna och särskilda kurser. Sedan 2017 har andelen kvinnor ökat med tre procentenheter i särskild kurs.

En jämförelse mellan kvinnor och män i folkhögskolans långa kurser visar att kvinnorna i allmänhet är

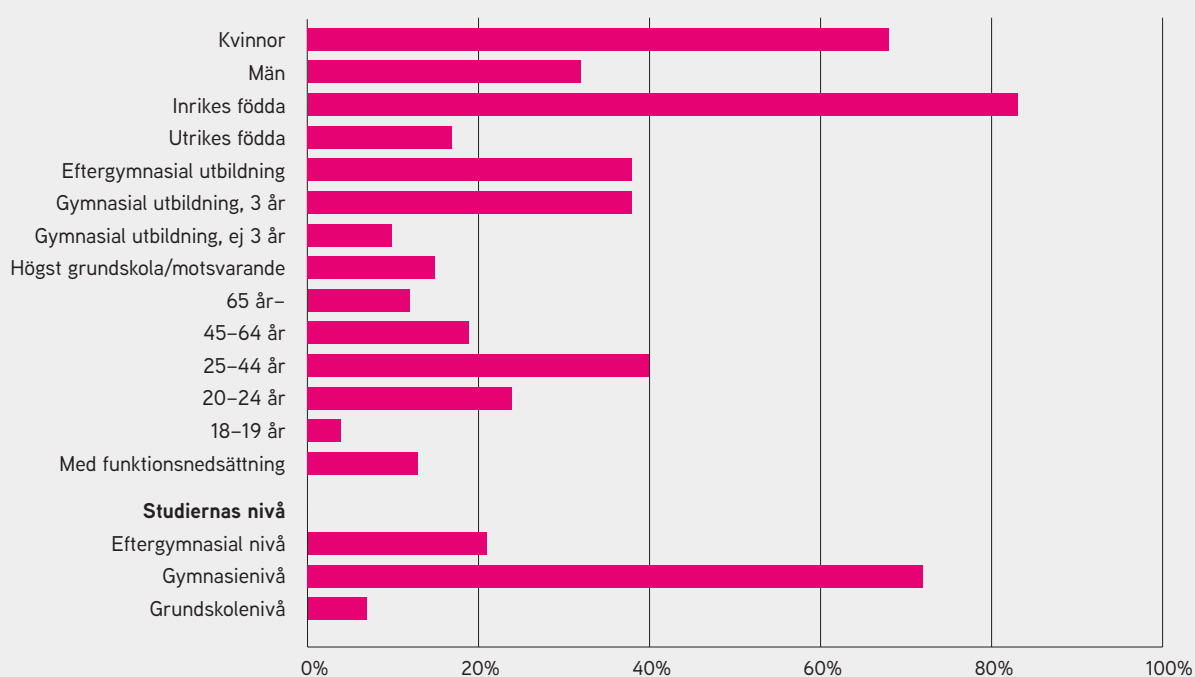
²⁷ I redovisningen av könsfördelningen inom folkbildningen utgår Folkbildningsrådet från deltagarnas juridiska kön.

DIAGRAM 2.

Folkhögskolans deltagare i allmän kurs 2020. Andel (procent).

DIAGRAM 3.

Folkhögskolans deltagare i särskild kurs 2020. Andel (procent).

något äldre och har längre utbildning, och att männen oftare än kvinnorna har en funktionsnedsättning. I allmän kurs är det samtidigt en större andel av kvinnorna än av männen som studerar på grundskolenivå.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6a. Deltagare fördelade efter juridiskt kön i allmän och särskild kurs 2020. Andel (procent).

Kvinnliga cirkeldeltagare är äldre och har oftare än männen en funktionsnedsättning

Kvinnorna var i majoritet inom studieförbundens samtliga verksamhetsformer 2020:

- 62 procent av deltagarna i studiecirkel
- 67 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet
- 55 procent av deltagarna i kulturprogram.

Under pandemiåret 2020 har kvinnornas andel ökat med två procentenheter i studieförbundens annan folkbildningsverksamhet. En jämförelse mellan kvinnor och män i studieförbundens studiecirkel visar att kvinnorna i allmänhet är äldre, oftare än männen är födda i Sverige, och oftare har en funktionsnedsättning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6a. Cirkeldeltagare fördelade efter juridiskt kön 2020. Andel (procent).

Alla åldrar – olika åldersfördelning

Folkbildningen når deltagare i olika åldrar, från 6 år och upp till mycket hög ålder. I den reguljära verksamheten är medelåldern högst bland cirkeldeltagarna och lägst bland deltagarna i allmän kurs, gymnasienivå.

Folkhögskolans äldre deltagare är oftare kvinnor och relativt få har en funktionsnedsättning

Deltagarna var yngre i allmän kurs än i särskild kurs 2020, och allra yngst var deltagarna som läste på gymnasienivå:

- Allmän kurs, grundskolenivå: medelålder 34 år, 33 procent yngre än 25 år
- Allmän kurs, gymnasienivå: medelålder 27 år, 59 procent yngre än 25 år
- Särskild kurs: medelålder 38 år, 28 procent yngre än 25 år

Sedan 2016 har medelåldern höjts något både i allmän och särskild kurs.

En jämförelse mellan olika åldersgrupper i folkhögskolans långa kurser visar att kvinnorna är relativt sett fler och deltagarna med en funktionsnedsättning färre ju äldre deltagare är. I allmän kurs är de utrikes födda

deltagarna i majoritet i åldrarna 25–64 år, medan de inrikes födda deltagarna är i majoritet bland de yngre. I särskild kurs är de inrikes födda deltagarna i majoritet i alla åldersgrupper.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6e. Deltagare i allmän kurs i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).

Tabell F 6f. Deltagare i särskild kurs i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).

De äldsta cirkeldeltagarna är ofta kvinnor, födda i Sverige och har kort utbildning

Bland cirkeldeltagarna dominerar de medelålders och äldre deltagarna och åldersfördelningen har sett ungefär likadan ut sedan minst 2018:

- <25 år: 13 procent
- 25–64 år: 49 procent
- >64 år: 38 procent
- medelålder: 52 år

En jämförelse mellan olika åldersgrupper i studieförbundens cirkel visar att de äldsta deltagarna oftare än de yngre är kvinnor, födda i Sverige och har relativt kort formell utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6d. Cirkeldeltagare i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).

Allt fler födda i andra länder

Under senare år har andelen utrikes födda deltagare ökat inom folkbildningen. Särskilt tydlig är ökningen inom folkhögskolans allmänna kurs på grundskolenivå.

Folkhögskolans utrikes födda deltagare är äldre och få har en funktionsnedsättning

Andelen utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser varierar stort:

- Allmän kurs, grundskolenivå: 86 procent
- Allmän kurs, gymnasienivå: 32 procent
- Särskild kurs: 17 procent

En generell förklaring till varför andelen utrikes födda deltagare har vuxit, som gavs vid Folkbildningsrådets fokusgruppsintervjuer med folkhögskolans rektorer 2019, var att allt fler folkhögskolor startar allmän kurs på grundskolenivå, bland annat inom ramen för utbyggnaden av folkhögskolan 2013–2018, och att dessa kurser framför allt möter behoven bland nyanlända vuxna.²⁸

²⁸ Folkbildningsrådet genomförde i november 2019 fokusgruppsintervjuer med rektorer vid 18 folkhögskolor för att undersöka

En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda deltagare i allmän kurs visar att andelarna äldre och kvinnor är större bland dem som är utrikes födda. Vidare är andelen utrikes födda deltagare som har eftergymnasial utbildning större än bland de inrikes födda, samtidigt som det är en betydligt större andel bland de utrikes födda deltagarna som studerar på grundskolenivå - 53 procent jämfört med 8 procent bland de inrikes födda. Jämförelsevis få av de som är födda i andra länder har en funktionsnedsättning.

Jämförelsen mellan inrikes och utrikes födda deltagare i särskild kurs liknar den i allmän kurs när det gäller ålder, utbildningsbakgrund och eventuella funktionsnedsättningar. En skillnad är att i särskild kurs är jämförelsevis många av de utrikes födda deltagarna män, även om andelen utrikes födda kvinnor har ökat jämfört med 2019.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6b. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2020. Andel (procent).

Utrikes födda cirkeldeltagare är yngre och har kortare utbildning

Bland 2020 års cirkeldeltagare är andelen som är utrikes födda 21 procent. Det är samma andel som 2018.

En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare visar att medelåldern är lägre bland dem som är födda utanför Sverige, att andelen män är större – även om kvinnorna är i majoritet även bland de utrikes födda deltagarna - och att de i allmänhet har kortare utbildning än deltagare som är födda i Sverige. Andelen som har grundskola eller motsvarande som högsta formella utbildning är dubbelt så stor bland de utrikes födda deltagarna jämfört med de inrikes födda – 29 procent jämfört med 15 procent.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2020. Andel (procent).

Jämförelsevis många har en funktionsnedsättning

Folkhögskolan samlar många deltagare med funktionsnedsättning, framför allt inom de allmänna kurserna, där andelen dessutom ökat tydligt under den senaste tioårsperioden.

Folkhögskolans deltagare med funktionsnedsättning är unga och födda i Sverige

Inom folkhögskolan fanns många deltagare med funktionsnedsättning under 2020:²⁹

- Allmän kurs, grundskolenivå: 21 procent
- Allmän kurs, gymnasienivå: 41 procent³⁰
- Särskild kurs: 13 procent.³¹

Jämfört med 2018 har antalet deltagare med funktionsnedsättning ökat i både allmän och särskild kurs, med mellan 2 och 5 procentenheter. Framför allt är det deltagarna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som blivit fler, både inom allmän och särskild kurs. Inom allmän kurs utgör de här deltagarna 42 procent av alla deltagare med funktionsnedsättning under 2020, och inom särskild kurs 27 procent av samtliga deltagare med funktionsnedsättning.

Bland deltagarna med funktionsnedsättning i folkhögskolans långa kurser är jämförelsevis många födda i Sverige – framför allt i allmän kurs – och även andelen deltagare som är 24 år eller yngre än större än bland övriga deltagare. Gruppen deltagare som har högst grundskola/motsvarande som högsta utbildning är större bland deltagarna med funktionsnedsättning än bland övriga, samtidigt som relativt få av dem studerar på grundskolenivå.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6g. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs med funktionsnedsättning 2020. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

Förstärkningsbidrag och språkschablon

Under 2020 avsatte Folkbildningsrådet cirka 7 procent av statsbidraget till folkhögskolan i ett förstärkningsbidrag för extra lärarinsatser till vissa deltagare med funktionsnedsättning. Dessutom avsattes 3 procent i ett så kallat språkligt stöd för extra lärarinsatser till deltagare med brister i svenska språket. Totalt uppgick dessa medel till drygt 236,7 miljoner kronor.

- 29 Från och med 2018 har metoden för insamling av uppgifter om funktionsnedsättning förändrats. Uppgifterna hämtas numera ur folkhögskolornas deltagarstatistik (individbaserad) och redovisas per helår i stället för per termin. Detta har lett till att siffrorna för andelen deltagare med funktionsnedsättning inom allmän och särskild kurs är lägre 2018–2020 jämfört med tidigare år. Någon faktisk förändring av deltagarsammansättningen har inte ägt rum.
- 30 Vid 118 av folkhögskolorna hade mer än 25 procent av deltagarna i allmän kurs en funktionsnedsättning.
- 31 Vid 30 av folkhögskolorna hade mer än 25 procent av deltagarna i särskild kurs en funktionsnedsättning.

hur de senaste årens utbyggnad av folkhögskolan har påverkat verksamheten (se fotnot 25).

Folkbildningsrådet genomförde 2017 en uppföljning av förstärkningsbidraget. Uppföljningen visar att medlen i första hand används till stöd för deltagare med neuropsykiatrisk eller psykisk funktionsnedsättning, eller med dyslexi. Skolorna beskriver den extra resursen som mycket betydelsefull även om den i allmänhet ger dålig kostnadstäckning – samtidigt som behoven ökar. Flera av folkhögskolorna påpekade att även antalet deltagare som har fler än en funktionsnedsättning har ökat.

Folkhögskolan som stödjande miljö

Folkhögskolan är på många sätt en välfungerande utbildningsform för deltagare med funktionsnedsättning. Detta visas bland annat i rapporter från Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. I rapporten *Villkor för utbildning* framhåller SPSM att det inom folkhögskolan finns många olika pedagogiska alternativ i undervisningen vilket ökar likvärdigheten och tillgängligheten för deltagare med funktionsnedsättning. Även lärarnas kunnskap och möjligheten för deltagarna att bo på internat beskrivs som styrkor. Samtidigt menar SPSM att tillgången till teknisk utrustning som stöd för de här deltagarnas studier är bristfällig på vissa håll.³²

Liknande resultat presenteras i forskningsrapporterna *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism* och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*. Här beskriver deltagare, lärare och rektorer hur tydliga strukturer och folkhögskolans individcenterade och holistiska grundsyn – förståelsen för individens hela sammanhang – är avgörande för att deltagarna ska trivas och kunna genomföra sina studier.

Samtidigt varnar forskarna för institutionalisering. De möter deltagare som är oroliga för att lämna den omhändertagande och förutsägbara miljö som folkhögskolan är och som därför blir kvar i många år och möjligen inte förbereds tillräckligt för arbetslivet och fortsatt utbildning.

Cirkeldeltagare med funktionsnedsättning

Av studieförbundens cirkeldeltagare hade ca 4 procent någon form av funktionsnedsättning 2020. Detta

är en minskning från 7 procent 2018.^{33,34} Det mesta av den verksamhet som deltagare med funktionsnedsättning deltar i genomförs i samverkan med folkrörelser som är inriktade på rättighetsfrågor för personer med funktionsnedsättningar, eller som uppsökande verksamhet i studieförbundens egen regi.³⁵

Från statsbidraget till studieförbunden avsattes 8 procent, motsvarande cirka 142,4 miljoner kronor, till ett tillgänglighetsbidrag för personer med funktionsnedsättning och i behov av särskilt stöd.

Folkbildningen som mötesplats

Olika deltagare i olika studiecirklar

Könsfördelningen, andelen utrikes födda deltagare, deltagarnas utbildningsbakgrund och ålder, samt andelen deltagare med funktionsnedsättning varierar mellan studieförbunden.

I många studiecirklar blandas deltagare med olika erfarenheter och förutsättningar. På andra håll sker en uppdelning och resultatet blir mer homogena grupper. I första hand sker då en uppdelning efter kön och födelseland:

- Under 2020 var 52 procent av cirkelarna i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnliga deltagare (29 procent av cirkelarna) eller högst 10 procent manliga deltagare (23 procent av cirkelarna).
- I 72 procent av cirkelarna möttes knappt utrikes och inrikes födda deltagare. I dessa fanns antingen högst 10 procent inrikes födda deltagare (15 procent av cirkelarna) eller högst 10 procent utrikes födda deltagare (57 procent av cirkelarna).

32 Se även rapporten *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning* (2014). Här talar forskarna om folkhögskolan som "en sista utpost" för de studerandegrupper, i detta fall deltagare med funktionsnedsättning, som inte fått sina studiebehov tillgodosedda i andra utbildningsformer.

33 Uppgiften om deltagare med funktionsnedsättning bygger på grupprapporterade uppgifter där deltagare registreras enligt majoritetsprincipen, dvs. alla deltagare placeras i samma kategori om majoriteten av deltagarna finns i denna kategori.

34 Under 2020 rapporterade de två största studieförbunden sammanlagt 80 procent av alla cirkeldeltagare med funktionsnedsättning. Övriga studieförbunds andelar av alla cirkeldeltagare med funktionsnedsättning uppgick till mellan 0 och 5 procent.

35 Vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök menar studieförbunden att det sker mer verksamhet med deltagare med funktionsnedsättning än vad som framgår av statistiken. Flera av studieförbunden bedriver även projektverksamhet och uppdragsverksamhet, som inte redovisas som statsbidragsberättigad folkbildning, för den här deltagargruppen.

- I 19 procent av cirkelarna hade nästan alla deltagare – 91–100 procent – liknande utbildningsbakgrund.³⁶
- I 36 procent av cirkelarna hörde nästan alla deltagare – 91–100 procent – till samma åldersgrupp.³⁷

Det finns olika förklaringar till den uppdelning som sker. Rapporten *Folk utanför folkbildningen* visar till exempel att sambanden mellan föreningsaktivitet och cirkeldeltagande är starka, och lyfter frågan om hur studiecirkelarna fungerar som mötesplatser: Människor som är aktiva inom föreningslivet har sökt sig dit utifrån sina behov och intressen. I föreningarna finner man likasinnade. När studieförbunden hämtar sina deltagare inom föreningslivet kan detta innebära att man i första hand stärker den gemenskap som redan finns bland föreningarnas medlemmar, och i mindre utsträckning bidrar till nya möten.

Deltagarsammansättningen har också att göra med cirkelns ämne:

- Vanligaste ämnesval bland kvinnor var 2020 *husdjursskötsel, övrigt konsthantverk och körsång*, medan männens vanligaste val var *improvisatorisk musik, annan utbildning i religion och sång och musik i grupp*.
- Vanligaste ämnesval bland inrikes födda deltagare var *improvisatorisk musik, husdjursskötsel och körsång*, medan de utrikes födda deltagarnas vanligaste val var *annan utbildning i religion, svenska som främmande språk och samhälls- och beteendevetenskap*.
- Vanligaste ämnesval bland deltagare med eftergymnasial utbildning var *improvisatorisk musik, körsång och husdjursskötsel*, medan deltagare med högst grundskola/motsvarande oftast valde *annan utbildning i religion, övrigt konsthantverk och friskvård*.
- Vanligaste ämnesval bland deltagare som var 65 år och äldre var *övrigt konsthantverk, friskvård och körsång*, medan deltagare i åldern 20–24 år oftast valde *improvisatorisk musik, annan utbildning i religion och teater och dramatik*.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2020. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

³⁶ Utbildningskategorierna är: högst grundskola; gymnasium kortare än tre år; treårigt gymnasium; eftergymnasiala studier.

³⁷ Ålderskategorierna är: 17 år och yngre; 18–19 år; 20–24 år; 25–44 år; 45–64 år; 65 år och äldre.

Tabell S 5c. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2020.

Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika

deltagargrupper 2020. Andel av grupp (procent).

Tabell S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2020.

Största och minsta andel samt median (procent).

Studieförbundens cirkeldeltagare på distans

Under 2020 ställde studieförbunden om delar av sin verksamhet till distans – 9 procent av studiecirkelarna respektive arrangemangen inom annan folkbildningsverksamhet, och 10 procent av kulturprogrammen.³⁸ Det innebar en kraftig ökning, från någon enstaka procent under tidigare år.³⁹

Deltagarna i distanscirkel skiljde sig på flera sätt från dem som deltog i cirkel med fysiska sammankomster. Andelen män och utrikes födda var större bland dem som deltog på distans. Distansdeltagarna hade i genomsnitt även längre utbildning än andra och medelåldern var lägre. Framför allt var andelen deltagare som var 65 år eller äldre mindre på distans (12 procent) jämfört med cirkel med fysiska sammankomster (40 procent). Även andelen cirkeldeltagare med funktionsnedsättning var mindre på distans – 1 procent – jämfört med övrig verksamhet – 5 procent.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 4b. Studieförbundens deltagare och arrangemang på distans

2018–2020. Jämförelser med övriga deltagare och arrangemang.

Antal (N) och andel (procent).

Tabell S 4c. Deltagare i studiecirkel och annan

folkbildningsverksamhet som läser på distans 2020. Jämförelse med

deltagare som ej läser på distans eller har deltagit i båda typerna av

verksamhet. Andel (procent).

Olika deltagare i olika folkhögskolekurser

Folkhögskolorna fungerar på många sätt som smältdegel som samlar deltagare med olika

³⁸ Respektive studieförbunds andel rapporterade distanstimmar av alla studieförbundets studietimmar/cirkel varierade mellan 3 och 65 procent. Troligen förekommer underrapportering av årets distansverksamhet i flera studieförbund.

³⁹ Enligt Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor kan studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram genomföras genom fysiska sammankomster, på distans eller i kombination. För att möta de förändrade förutsättningar som coronapandemin innebar, införde Folkbildningsrådet under 2020 tillfälliga bidragsvillkor som i huvudsak innebar att studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet dessutom har kunnat genomföras *asynkront* – alltså att deltagarna inte behöver delta samtidigt.

bakgrund, förutsättningar och erfarenheter. Det studiesociala samspelet mellan olika deltagare och de möten som skapas är viktiga delar i folkhögskolans pedagogik.

Både homogena och blandade deltagargrupper i folkhögskolans långa kurser

Samtidigt sker en uppdelning mellan olika deltagargrupper på olika folkhögskolor, i kurser med olika ämnesinriktning och mellan olika kursstyper. Enskilda kurser samlar ibland deltagargrupper som är homogena i olika avseenden.

Inom de behörighetsgivande allmänna kurserna var det 2020 i första hand deltagarnas födelseland som slog igenom:

- I 42 procent av de allmänna kurserna möttes knappast inrikes och utrikes födda deltagare. I dessa kurser fanns antingen högst 10 procent utrikes födda deltagare (13 procent av kurserna) eller högst 10 procent inrikes födda deltagare (29 procent av kurserna).
- 11 procent av de allmänna kurserna var i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnor (3 procent av kurserna) eller högst 10 procent män (8 procent av kurserna).
- I 10 procent av de allmänna kurserna hade nästan alla deltagare – 91–100 procent – liknande utbildningsbakgrund (högst grundskola/mot-svarande).
- I 4 procent av de allmänna kurserna hörde nästan alla deltagare – 91–100 procent – hemma i samma åldersgrupp.

Även i de särskilda kurserna baserades den uppdelning som skedde mellan deltagarna oftast på födelseland:

- I 56 procent av de särskilda kurserna möttes knappast utrikes och inrikes födda deltagare. I dessa finns antingen högst 10 procent utrikes födda deltagare (51 procent av kurserna) eller högst 10 procent inrikes födda deltagare (5 procent av kurserna).
- 20 procent av de särskilda kurserna var i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnor (2 procent av kurserna) eller högst 10 procent män (18 procent).
- I 8 procent av de särskilda kurserna hörde nästan alla deltagare – 91–100 procent – hemma i samma åldersgrupp.
- I 3 procent av de särskilda kurserna hade nästan alla deltagare – 91–100 procent – liknande utbildningsbakgrund.

Även olika kursinriktningar attraherar olika deltagargrupper. I folkhögskolans eftergymnasiala yrkesutbildningar deltog till exempel förhållandevis många män, utrikes födda deltagare, deltagare i yrkesverksam ålder (25–44 år), och framför allt många deltagare med funktionsnedsättning, jämfört med övriga inriktningar inom särskild kurs.

I de särskilda kurserna med estetisk inriktning deltog förhållandevis få utrikes födda deltagare, och många i åldersgruppen 20–24 år, jämfört med inom övriga kursinriktningar. Variationen mellan olika estetiska kurser var stor, med exempelvis en stor andel män i musikkurserna och jämförelsevis hög medelålder i kurser inriktade mot slöjd och konsthantverk.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

Tabell F 5c. Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Antal (N) och andel (procent).

Tabell F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2020. Minsta och största andel samt median (procent).

Folkhögskolans deltagare på filial

Många av landets folkhögskolor erbjuder kurser både vid en "huvudskola" och vid en eller flera filialer i samma eller i annan kommun. Det rör sig för det mesta om folkhögskolor som finns på landsbygden som öppnar filial i en stad eller annan tätort.

Under 2020 studerade 16 procent av deltagarna i allmän kurs vid filial i annan kommun än huvudskolan och 84 procent vid huvudskola. Motsvarande andelar för särskild kurs var 14 respektive 86 procent.⁴⁰ Det är ungefär samma andelar som åren innan.

I allmän kurs såg deltagargrupperna olika ut vid filialerna respektive huvudskolan. Vid filialerna studerade förhållandevis många kvinnor, många utrikes födda deltagare och många med eftergymnasial utbildning, jämfört med deltagarna i allmän kurs vid en huvudskola. Medelåldern var högre än bland huvudskolornas deltagare och relativt många av filialernas deltagare studerade på grundskolenivå.

⁴⁰ Folkbildningsrådets årliga statistik över folkhögskolans filialer omfattar sedan 2018 filialer/kurser i andra kommuner än den kommun där huvudskolan är placerad. Före 2018 finns inte uppgifter om kurskommun.

I särskild kurs var skillnaderna mellan deltagare vid filial respektive huvudskola små.⁴¹

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4a. Deltagare i allmän och särskild kurs vid filial 2020. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).

Folkhögskolans deltagare på distans

Ungefär 55 procent av deltagarna i allmän kurs och 64 procent av deltagarna i särskild kurs studerade på distans 2020. Det är en kraftig ökning i båda kursformerna jämfört med året innan – med 50 procentenheter inom allmän kurs och 27 procentenheter inom särskild kurs. Ökningen beror på att folkhögskolorna framför allt under vårterminen, som en konsekvens av coronapandemin, ställde om många av sina långa kurser till distansundervisning. Antalet folkhögskolor som erbjöd distanskurser inför 2020 var 136, vilket var en skola mindre än 2019.⁴² I och med pandemin ställde fler skolor om till distans senare under året.

Ökningen av antalet distansstuderande är en del av en trend som märkts framför allt inom särskild kurs under senare år, med en växande andel kurser och deltagare på distans.

Bland deltagarna som läste långa kurser på distans var jämförelsevis många inrikes födda och i yrkesverksam ålder. Relativt få hade en funktionsnedsättning. I särskild kurs var utbildningsnivån tydligt högre bland dem som läste på distans, och av deltagarna i allmän kurs som läste på distans var det många som studerade på gymnasienivå.⁴³

41 Folkbildningsrådet genomförde hösten 2020 en enkätundersökning som handlade om folkhögskolornas filialer och utlokalisering av verksamheter. Undersökningen avsåg filialer i samtliga kommuner och genomfördes för att skapa en totalbild över antalet filialer i landet, som ett komplement till Folkbildningsrådets årliga insamling av verksamhetsstatistik, som bara avser filialer i andra kommuner än huvudskolan. Undersökningen visade att de vanligaste kurskombinationerna på filialerna är allmän kurs tillsammans med studiemotiverande falkhögskolekurs, svenska från dag ett, etableringskurs, respektive med särskild kurs. Vid lite drygt 60 procent av filialerna erbjuds bara en kurs typ, oftast särskild kurs.

42 För att möta de förändrade förutsättningar som coronapandemin innebar, införde Folkbildningsrådet under 2020 tillfälliga bidragsvillkor som innebar att såväl ordinarie kursverksamhet som de särskilda insatserna kunde bedrivas på distans.

43 Uppgifterna om deltagarna avser deltagare som sökt och antagits sig till planerade distanskurser, alltså inte sådana kurser som ställdes om till distans på grund av pandemin.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4c. Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på planerad distans 2020. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans samt på kurs som ställts om till distans på grund av pandemin. Andel (procent).

Tabell F 4d. Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på planerad distans, på kurs som ställts om till distans på grund av pandemin eller ej på distans 2018–2020. Andel (procent).

Tabell F 4e. Helårsplatser i allmän och särskild kurs; planerad distans, kurs som ställts om till distans på grund av pandemin respektive ej distans 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).

Folkhögskolans deltagare på internat

95 av falkhögskolorna erbjöd internatplatser för deltagare i allmän och särskild kurs 2020 – sex skolor färre än 2019. De flesta av dessa internatskolor finns på landsbygden.

Totalt sett i landet bodde ungefär 7 procent av deltagarna i allmän kurs på internat, jämfört med 11 procent av deltagarna i särskild kurs.

Under 2020 höll många falkhögskolor sina internat öppna under vår- och höstterminerna, med störst nedstängningar i början på vårterminen, även om själva undervisningen till stora delar bedrevs på distans. Därför var andelen internatdeltagare i princip densamma som under 2019.

Bland de deltagare i allmän och särskild kurs som bodde på internat 2020 var förhållandevis många män, inrikes födda och i åldern 18–24 år, jämfört med övriga deltagare i allmän och särskild kurs. Få var äldre än 45 år. Inom allmän kurs var det betydligt fler av deltagarna på internat som läste på gymnasienivå jämfört med övriga deltagare i allmän kurs.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4b. Deltagare i allmän och särskild kurs som bor på internat 2020. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

Folkbildning i hela Sverige

Folkhögskolan i drygt hälften av landets kommuner

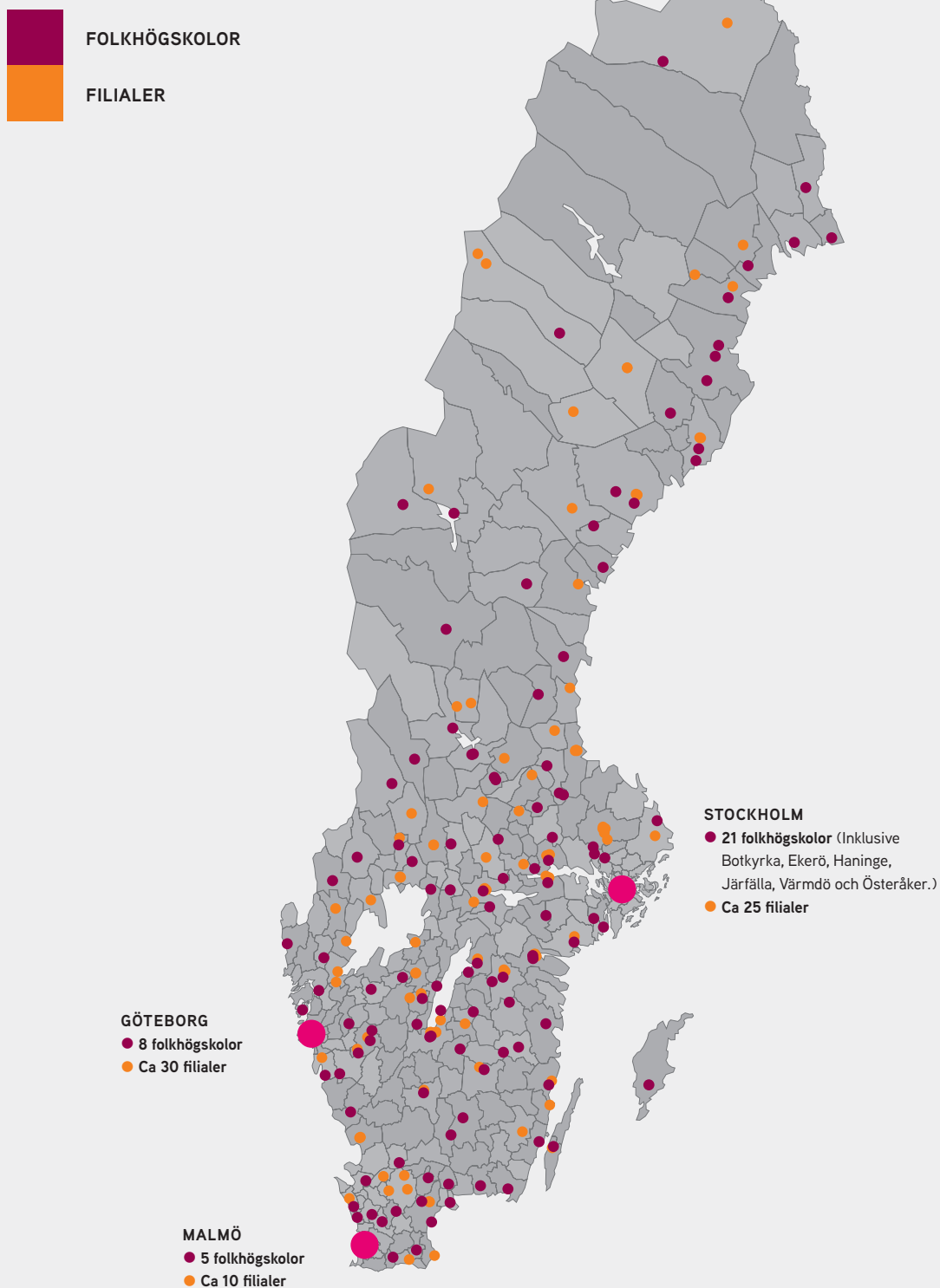
De 155 falkhögskolorna erbjöd långa falkhögskolekurser i 151 av landets kommuner hösten 2020. Ungefär så har det sett ut de senaste tre åren, efter en ökning från 140 kommuner 2017.

Folkhögskolan flyttar till stan

Under senare år har falkhögskolans deltagare i allmän och särskild kurs blivit fler framför allt i landets så kallade större städer, men även i Stockholm, Göteborg

DIAGRAM 4.

Folkhögskolor och filialer. Spridning i landet 2020.

och Malmö.⁴⁴ I Stockholm var det 24 folkhögskolor som erbjöd långa kurser under 2020, i Göteborg 15 folkhögskolor och i Malmö 12.

Den här utvecklingen har lett till att 69 procent av deltagarna i allmän kurs och 62 procent av deltagarna i särskild kurs återfanns i storstäder, större städer eller i omgivande pendlingskommuner under 2020.

Sedan 2016 har andelen deltagare i allmän kurs ökat med 35 procent i storstäderna och 13 procent i landets större städer, och i särskild kurs med 44 procent i storstäderna och 25 procent i de större städerna. De nya platser som folkhögskolan tillförts 2013–2018 ser ut att ha skyndat på ökningen. Många av de nya platserna har tillkommit i och omkring landets storstäder och större städer.

Filialer bidrar till geografisk spridning

Av de 154 folkhögskolor som svarade på Folkbildningsrådets enkät om filialer och utlokaliserade verksamheter hösten 2020, angav 86 att de erbjöd kursverksamhet på andra håll än vid huvudskolan under året. Totalt 178 filialer rapporterades, dvs. fler än det totala antalet folkhögskolor i landet.⁴⁵ 57 av filialerna – nästan en tredjedel – har tillkommit under perioden 2018–2020. Cirka 65 av filialerna finns i storstadsområdena, och de flesta andra i eller omkring de större och medelstora städerna.

Ofta har folkhögskolorna angett flera skäl till att starta filialer. Det vanligaste motivet är att komma nära specifika målgrupper. Områdesanknutna skäl kan vara att det finns speciella behov i området eller att kurserna är knutna till ett specifikt områdesarbete. Det kan även handla om att det finns lokaler, eller verksamheter som anknyter till filialens utbildning. Ekonomi är ett skäl som angetts i liten omfattning.

⁴⁴ Kommungruppsindelning 2017 (Sveriges Kommuner och Landsting, SKL):

- *storstad*: kommun med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten
- *större stad*: kommun med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten
- *mindre stad/tätort*: kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten
- *landsbygdskommun*: kommun med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten och lågt pendlingsmönster
- *landsbygdskommun med besöksnäring*: landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring
- *pendlingskommun*: kommun där en relativt stor andel av befolkningen pendlar i sitt arbete till storstad/större stad/mindre stad/tätort eller till storstadsnära kommun.

⁴⁵ Se fotnot 41.

Folkhögskolans deltagare i olika kommuntyper

I relation till kommunernas invånarantal är andelen deltagare i allmän och särskild kurs störst på landsbygden, i mindre städer och tätorter samt i de kommuner som omger dessa.

Folkhögskolans deltagargrupper har olika sammansättning i olika typer av kommuner, bland annat eftersom folkhögskolornas utbud inte ser likadant ut överallt, samtidigt som befolkningens behov och efterfrågan varierar:

- Jämförelsevis många kvinnor, utrikes födda deltagare och medelålders deltagare (25–44 år) söker sig till storstädernas allmänna kurser, och jämförelsevis få deltagare har en funktionsnedsättning.
- I och omkring de större städerna är medelåldern i allmän kurs lägre än på andra håll och jämfört med i storstäderna är fler av deltagarna födda i Sverige och fler har relativt kort utbildning.
- På landsbygden studerar jämförelsevis många män och utrikes födda deltagare, med relativt kort utbildning, på allmän kurs.

Särskild kurs når jämförelsevis många utrikes födda och yngre deltagare i och omkring storstäderna och de större städerna. Här finns också den största andelen med treårig gymnasieutbildning. På landsbygden är andelen kvinnor och inrikes födda deltagare något större, och medelåldern är högre.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 3a. Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).

Tabell F 3b. Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).

Tabell F 3c. Deltagare i allmän och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2020. Antal (N) och andel (procent).

Studieförbunden i alla kommuner

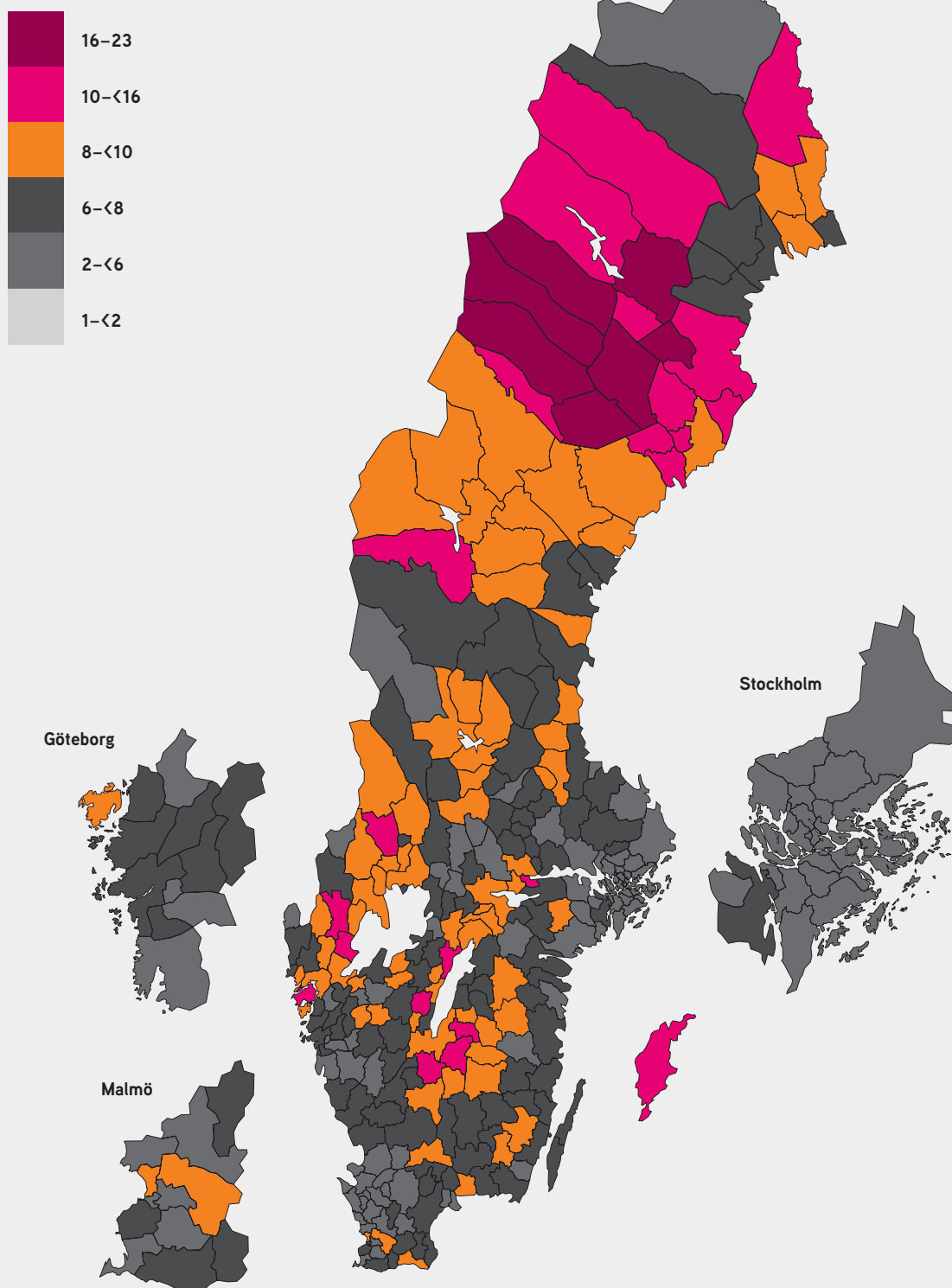
Studieförbunden anordnar studiecirklar i hela landet, i samtliga 290 kommuner:

- Fyra studieförbund finns i 250 eller fler kommuner.
- Övriga sex studieförbund finns i 228/199/183/141/133/73 kommuner vardera.

På många håll är utbudet omfattande. I 81 kommuner finns nästan alla studieförbund representerade. Här erbjöd 9 eller 10 av studieförbunden studiecirklar under 2020.

DIAGRAM 5.

Andel (procent) av befolkningen som deltog i studiecirkel 2020.

De förändrade förutsättningarna i och med coronapandemin 2020 har dock inneburit att studieförbundens verksamheter har minskat i geografisk spridning. Alla studieförbunden erbjuder studiecirklar i färre kommuner 2020 jämfört med 2019, en minskning med mellan 1 och 26 kommuner per studieförbund.

Studieförbunden stora i storstäderna och på landsbygden

Under 2020 fanns 70 procent av studieförbundens cirkeldeltagare i landets storstäder och större städer med tillhörande pendlingskommuner. Det är samma andel som 2018.

Flest deltagare i relation till kommunernas invånarantal samlar studieförbunden på landsbygden och i och omkring landets små städer/tätorter. Minst antal deltagare i relation till befolkningen finns i de pendlingskommuner som omger storstäderna.

Studieförbunden når delvis olika deltagargrupper i olika kommuntyper: I storstäderna och de större städerna är fler av cirkeldeltagarna utrikes födda, andelen män är något större och deltagarna är yngre än på andra håll. Framför allt är andelen deltagare som är 65 år eller äldre liten. Här har deltagarna i allmänhet längre utbildning än i andra kommuner.

På landsbygden och i de mindre städerna är medelåldern relativt hög och deltagarna som är födda i Sverige eller har en funktionsnedsättning är jämförelsevis många. Relativt många av deltagarna har också kort utbildning.

Två grupper som oftare än andra tycks stå utanför studieförbundens verksamheter är män i de tre storstädernas förorter, respektive ålderspensionärer i storstad, större städer och förorter.⁴⁶

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 3a. Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).

Tabell S 3b. Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).

Tabell S 3c. Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2020. Antal (N) och andel (procent).

Studieförbunden starka i kommuner med svaga socioekonomiska förutsättningar

Rapporten *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden* visar att andelen cirkeldeltagare i relation till

befolkningen minskade i 270 av 290 kommuner under perioden 2005–2015.^{47 48}

I rapporten visar författarna att både andelen cirkeldeltagare och andelen deltagare i kulturprogram i relation till befolkningen är större i små kommuner än i större, och i kommuner där befolkningen minskat under perioden 2005–2015 jämfört med kommuner med stabil eller växande befolkning. Andelen deltagare är dessutom större i kommuner där utbildningsnivåerna och lönenivåerna är relativt låga, där det finns sämre tillgång till formell utbildning – gymnasieutbildning, högre utbildning – och där avgångsbetygen från grundskolans årskurs 9 är relativt låga.

De kommuner där det finns en högre andel deltagare i studiecirklar och kulturprogram i relation till befolkningen är också kommuner som tog emot många flyktingar under 2015.

Cirkeldeltagare även i nollkommunerna

Under 2020 var det 28 kommuner som inte budgeterade för något generellt bidrag alls till studieförbunden, så kallade *nollkommuner*. Det är fyra kommuner fler än 2019 och sex fler än 2018.

Men det betydde inte att invånarna i de här kommunerna stod utan folkbildning. Nästan 12 000 av deras invånare deltog i studiecirklar i andra kommuner än den egna, och drygt 11 000 deltog i studiecirklar som studieförbunden erbjöd utan kommunalt bidrag i nollkommunerna. Andelen invånare i nollkommunerna som deltog i studiecirkel (i den egna eller i andra kommuner) uppgick på så sätt till 3 procent – jämfört med 5 procent i genomsnitt för landet.

Folkbildningen på plats i marginaliserade stadsdelar

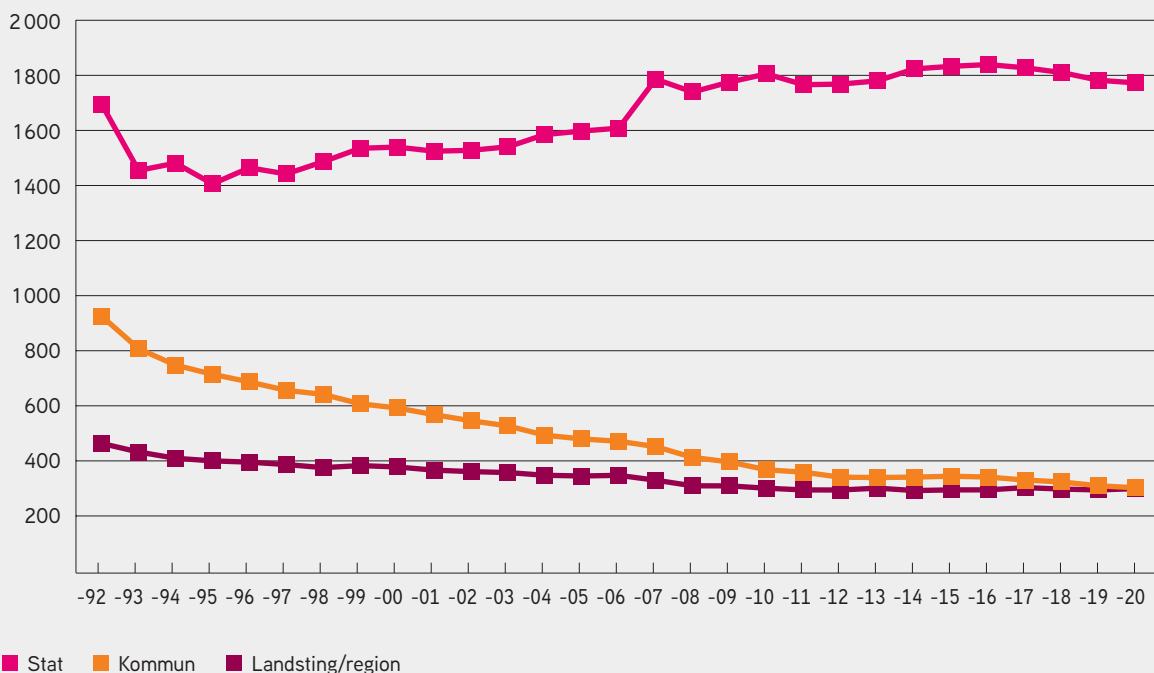
Numera återfinns 60–70 procent av folkbildningens deltagare i eller i anslutning till landets storstäder och större städer. Städernas utmaningar har alltmer blivit folkbildningens angelägenhet.

⁴⁷ Uppgifterna avser deltagare, inte unika personer.

⁴⁸ Parallellt med denna utveckling ökade antalet deltagare i studiecirklar inriktade mot den så kallade målgrupp 10 – utrikes födda deltagare – i 213 kommuner. Det skedde alltså en tydlig förskjutning mot en större andel utrikes födda cirkeldeltagare i en majoritet av landets kommuner. Mest markerad var ökningen i de kommuner som redan 2005 hade många utrikes födda bland sina cirkeldeltagare.

⁴⁶ Avser både cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet. Uppgifterna är hämtade från rapporten *Folk utanför folkbildningen* och avser 2015.

DIAGRAM 6.

Bidrag till studieförbunden från stat, kommuner och regioner 2002–2020. Prisomräknat. Miljoner kronor.⁴⁹

I utvärderingen *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar* analyseras folkbildningens arbete i landets marginaliserade stadsdelar.⁵⁰

Cirkeldeltagarna i de här områdena skiljer sig tydligt från deltagarna i övriga landet. De är yngre och har kortare utbildning, och andelen utrikes födda och män är större. Andelen ensamstående föräldrar är större och medelinkomsten är relativt låg.⁵¹

Även folkhögskolan fångar upp delvis andra deltagargrupper. En grov jämförelse visar att i folkhögskolornas allmänna kurser i de marginaliserade stadsdelarna är andelarna kvinnor, utrikes födda, medelålders

respektive kortutbildade deltagare större än inom allmän kurs på andra håll.⁵²

Folkbildningen spelar här en delvis annan roll än i övriga delar av landet, bland annat eftersom deltagarna i större utsträckning studerar svenska, andra språk, religion och samhällsorientering.

I rapporten beskrivs hur folkbildningen kan fungera som en arena för människors självorganisering och självbestämmande. Framgångsrika studieförbund och folkhögskolor arbetar långsiktigt och utformar sitt arbete efter lokala behov och intressen.

Folkbildningen blir här en lyhörd, stödjande och nätverkande aktör som bistår det lokala civilsamhället i deras eget engagemang.

På andra håll överskuggar folkbildningen det lokala civilsamhällets egna initiativ. I dessa stadsdelar blir verksamheten mer utbudsstyrd och där ställs enligt

49 Källa: enkätundersökning till kommuner och regioner.

Uppgifterna gällande kommunernas och landstingens bidrag 2018–2020 är budgeterade, ej utfall. Statens anslag avser folkbildningsanslaget.

50 De 61 marginaliserade stadsdelar som ingick i studien – fördelade över 27 kommuner – är desamma som i rapporten *Utsatta områden- Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*.

51 I rapporten *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige* pekar MUCF på att unga i landsbygder och utsatta områden generellt upplever en lägre social inkludering än unga i städer.

52 En jämförelse har gjorts mellan deltagarna inom allmän kurs vid de folkhögskolor som är belägna i eller i anslutning till de marginaliserade stadsdelar som ingår i Folkbildningsrådets studie, och deltagare i allmän kurs vid övriga folkhögskolor.

forskarna deltagarnas egenskaper som invandrare, nyanlända eller ”kulturellt avvikande” mer i förgrunden, och målet blir ”integration”.

I områden där det lokala föreningslivet är svagt har folkbildningen svårare att få igång sin verksamhet, och får heller ingen större betydelse för det lokala föreningslivets organisering.

Studien visar att invånare och föreningar inte alltid känner till *folkbildningen*, vad studieförbund och folkhögskolor är och står för, men de känner till den plats i sitt närområde där de finner verksamhet som är relevant. Att folkbildningen erbjuder mötesplatser som boende och föreningar i området kan nytta för sina behov, eller är aktiva på de mötesplatser som finns, är avgörande för studieförbundens och folkhögskolornas lokala förankring.

I rapporten ”*När betongen rätar sin rygg*” beskriver författarna folkbildningen som en del av en ”ny folkbildningsvåg som avser att lyfta och mobilisera Orten”.⁵³ Folkbildningen beskrivs som attraktiv för förorternas unga bland annat eftersom den vilar på en demokratisk värdegrund.

Folkbildningens ekonomiska förutsättningar

Studieförbundens ekonomi under coronapandemin

När pandemin blev en realitet ställde studieförbunden på kort tid om stora delar av verksamheten med hjälp av distansmetoder. Investeringar gjordes för detta, såväl i utrustning och programvara som kompetensmässigt. På grund av restriktionerna kunde dock betydande delar av studieverksamheten inte genomföras. Folkbildningsrådet beslutade därför att verksamheten 2020 inte ska utgöra underlag för kommande års bidragsfördelning. Dessutom tilläts asynkron verksamhet, det vill säga att cirkeldeltagarna inte behöver vara aktiva vid samma tidpunkter.

Studieförbunden har kunnat behålla statsbidragen fullt ut, vilket gjort att nedskärningar i personal och lokaler har behövt göras i liten utsträckning. Kostnader för kurslokaler och arvoderingar av ledare har kunnat regleras. Studieförbund med stor programförd verksamhet har dock drabbats genom att kostnaderna för fast anställda ledare och lokaler är svåra att snabbt reglera och därtill har deltagarintäkter uteblivit.

Studieförbundens anslag från kommuner, regioner och staten

En analys av den samlade offentliga finansieringen till studieförbunden över tid visar att det statliga bidraget

har ökat proportionellt medan framför allt kommunernas bidrag har minskat. Av den totala offentliga finansieringen utgjorde statens andel 55 procent 1992. Denna andel har ökat till 75 procent 2020. Under samma period har kommunernas andel minskat från 30 till 13 procent och regionernas från 15 till 13 procent.

Kultursamverkansmodellen kan ha inneburit ett trendbrott i bidragsgivningen. Sedan 2011–2012, när modellen successivt infördes i landet, har både kommunernas och regionernas bidrag i absoluta tal hållits på en i princip oförändrad nivå, efter att ha sjunkit stadigt i 20 års tid innan.⁵⁴

Folkhögskolornas ekonomi under coronapandemin

Trots pandemin kunde merparten av de långa kurserna fortsätta 2020, under våren till största delen på distans. Pedagogisk personal var upptagen med undervisning. Framför allt i början på vårterminen var flera av internaten helt eller delvis stängda. Förutom de två första månaderna låg kortkursverksamheten så gott som helt nere, vilket medförde ekonomisk oro för de folkhögskolor som har stort kortkursutbud. Folkbildningsrådet beslutade därför dels att 2020 års verksamhet inte ska utgöra underlag för sänkning av kommande års ingångsvärde, dels att folkhögskolor som inte når sitt ingångsvärde slipper återbetala statsbidrag.

Det största ekonomiska problemet var att de intäkter som är förknippade med internat, kortkurser och annan konferensverksamhet uteblev. Intäktsstappet var cirka 390 miljoner kronor. Trots stora inbesparingar och hjälpen från de statliga pandemistöden drabbades många folkhögskolor hårt. Folkbildningsrådet efterlyste särskilt stöd från staten och argumenterade för att folkhögskolornas infrastruktur inte skulle behöva monteras ned, då samhällsbehovet av folkhögskolorna under och efter pandemin beräknas vara stort.

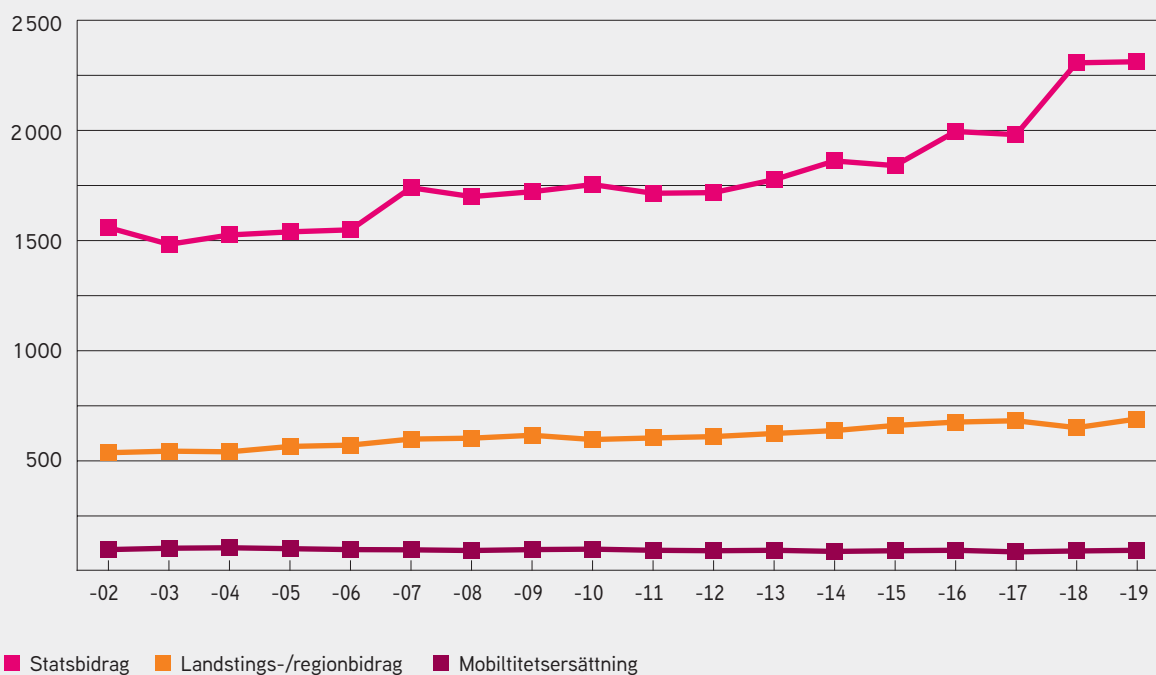
Folkhögskolornas anslag från landsting/regioner och staten

Se diagram 7 på sidan 34.

53 Sid. 225.

54 Kultursamverkansmodellen presenteras senare i rapporten, under rubriken *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna*.

DIAGRAM 7.

Bidrag till folkhögskolorna från stat och landsting/regioner 2002–2019. Prisomräknat. Miljoner kronor.⁵⁵

⁵⁵ Statens anslag avser folkbildningsanslaget. Uppgifter om folkhögskolornas bidrag 2020 saknas på grund av förändrad insamlingsmetod.

Påverkanssyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Samhällsengagerade medborgare både kännetecknar och är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Den breda förankringen i det civila samhället gör det möjligt för folkbildningen att nå ut i landet och fånga upp många människors engagemang. Studieförbund och folkhögskolor bidrar därmed till att säkerställa allmän tillgång till information, och ett inkluderande, deltagarbaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer i samhället.

Till det civila samhällets organisationer bidrar folkbildningen med stabilitet och stöd till utveckling.

Folkbildningens verksamheter inkluderar en mångfald människor. Fortfarande finns dock grupper som är svagare representerade än andra. Studieförbund och folkhögskolor behöver i större utsträckning nå även personer som inte är föreningsaktiva eller som inte tidigare har deltagit i folkbildning – som går miste om det lärande, erfarenhetsutbyte och den åsiktsbildning som sker här och som hamnar utanför de nätverk som skapas. Utanförskap underminerar det demokratiska samhället.

Folkbildningen är djupt engagerad i de många nyanlända som bygger upp en ny tillvaro i Sverige. Detta engagemang behöver fortsätta. Studieförbund och folkhögskolor bidrar med språk- och samhällskunskaper, nätverk och kontakter med föreningsliv och arbetsmarknad.

Folkbildningens pedagogik och arbetsformer syftar till att stärka människors drivkraft, studiecirkel och folkhögskolekurser innebär i allmänhet trygga, fredliga, inkluderande och ändamålsenliga lärandemiljöer.

Under coronapandemin har folkbildningens pedagogik förskjutits mot mer individbaserade arbetssätt än tidigare. Samtidigt förefaller deltagarnas språkkunskaper och socioekonomiska villkor ha fått större betydelse än tidigare för deras möjligheter att delta i folkbildningen. Denna utveckling behöver bevakas ingående.

Som ett annat resultat av coronapandemin har andelen digitaliserad distansutbildning ökat. Utvecklingen av digitala arbetssätt har inneburit ett digitalt kunskapssprång för studieförbund och folkhögskolor. Detta är viktigt att ta vara på, både i studieförbundens och folk-

högskolornas fortsatta metodutveckling men även som redskap för att stärka folkbildningens betydelse i det demokratiska samhället.

I takt med att lärarrollen förändras behöver varje folkhögskola arbeta strategiskt för att säkerställa att lärarna har relevant kompetens och utrymme för kompetensutveckling. Folkhögskolorna behöver även säkra deltagarnas tillgång till studie- och yrkesvägledning och till kurativt stöd.

Cirkelledare ska ha den kompetens som krävs för uppdraget och studieförbunden ska ge dem relevant utbildning. Cirkelledarutbildning behöver därför prioriteras av studieförbunden. Genomgången cirkelledarutbildning stärker cirkelledarnas folkbildningspedagogiska kunnande, innebär en kvalitetssäkring av samarbetet med andra organisationer, och säkrar därmed även cirkelarnas demokratiska arbetssätt.

Folkbildningen och det civila samhället

Studieförbundens samverkan med medlemsorganisationer och samverkansorganisationer

Under 2020 redovisade studieförbunden centrala avtal med 220 medlemsorganisationer och 163 samverkansorganisationer. Tillsammans svarar organisationerna för en tredjedel av studieförbundens verksamhet. Till dessa tillkommer en stor mängd organisationer, föreningar eller nätverk som man samarbetar med lokalt – minst cirka 10 000 lokala samarbetsaktörer enligt en skattning från 2016.⁵⁶ I folkbildningsrådets statistik samlas dessa i kategorin ”fria grupper” där även studieförbundens musikverksamhet ingår. Verksamhet tillsammans med ”fria grupper” utgör ytterligare ungefär 65 procent av studieförbundens verksamhet.

56 Ungefär 50 procent av de lokala föreningarna utgjordes av kulturföreningar (kulturfrågor), invandrarorganisationer (samhällskunskap, svenska/språk, föreningskunskap), respektive pensionärsföreningar (kulturfrågor). Inom ramen för det civila samhället, vid sidan av föreningarna, erbjöd studieförbunden även verksamhet tillsammans med lokala nätverk, lokala projektgrupper, lokala aktionsgrupper och andra organisationsformer. De här arrangemangen handlade ofta om asyl-, flyktning- och integrationsfrågor.

Under senare år har villkoren för studieförbundens lokala arbete förändrats. Antalet lokalavdelningar har minskat succesivt från 830 till 136 under perioden 1997–2020. Den kraftigt minskade lokala organisationen, som har medfört att befintliga avdelningar täcker större geografiska områden än tidigare, har bidragit till att de flesta studieförbunden har blivit mer beroende av lokala samarbeten för att nå ut med sin verksamhet lokalt.

Studieförbunden är följaktligen starkast i de delar av landet, inom de grupper av befolkningen och inom de samhällsområden där de har sina mest aktiva samarbetsparter. En stor majoritet av studieförbundens deltagare är medlemmar eller på annat sätt aktiva i de organisationer, nätverk och andra grupper som samarbetar med respektive studieförbund.⁵⁷

Folkhögskolornas huvudmän och förenings-samverkan

Under 2020 hade 113 av landets 155 folkhögskolor folkrörelser eller andra organisationer som huvudmän. Övriga 42 folkhögskolor var offentligägda, med i första hand regioner som huvudmän.

Samtliga folkhögskolor, även de offentligägda, samverkar dessutom med lokala och regionala organisationer. I en sammanställning av uppgifter från folkhögskolornas årsredovisningar för 2015 kunde Folkbildningsrådet identifiera totalt cirka 850 föreningssamarbeten, varav flest med fackliga organisationer (cirka 200), kristna samfund (cirka 100), kulturföreningar (100) och övriga (drygt 100). 24 skolor beskrev samarbeten med tio eller fler föreningar. De rörelseägda folkhögskolorna angav i genomsnitt fler samarbetsorganisationer än de offentligägda.⁵⁸

Människor utanför det civila samhället

I rapporten *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället?* pekar MUCF på att deltagande i det civila samhället fungerar som en väg till inkludering och delaktighet i samhället. Och i rapporten *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civila samhället* ser utvärderarna i sin tur folkbildningen som en av förklaringarna till varför det medborgerliga engagemanget i det svenska samhället har varit så omfattande och stabilt under många år.

I samma rapport beskriver författarna människors engagemang i det civila samhället som kumulativt: Den som deltar i folkbildning tenderar att också vara engagerad i ideellt arbete, och den som gör många insatser engagerar sig gärna ännu mer. En aktivitet i civilsamhället leder vidare till en annan.

Vilka är det då som inte ingår i den här positiva spiralen – dvs. vilka är det som står utanför det civila samhället i dag?

I rapporten *Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019* undersöker forskare från Ersta Sköndal högskola vuxnas ideella arbete – och beskriver resultaten som *en fråga om klass, tillit och tid*.⁵⁹ Här konstaterar man att i de grupper som aldrig arbetat ideellt är kvinnor och ensamstående personer med eller utan barn överrepresenterade. De som inte arbetar ideellt har dessutom i allmänhet kortare utbildning, de bor oftare i hyresrätt och är oftare utrikes födda. De är mindre politiskt aktiva, har något sämre självskattad hälsa och uttrycker lägre generell tillit än människor som engagerar sig (mycket) ideellt. I en teoretisk analys menar forskarna att den här gruppen har mindre resurser, svagare motivation och sämre tillgång till rekryterande nätverk. De vanligaste skälen till att de inte engagerat sig är att de *inte haft tid* eller att de *aldrig blivit tillfrågade*. Forskarna uppskattar att ungefär 15 procent av befolkningen aldrig kommer att göra några ideella insatser.

Folk utanför folkbildningen

I rapporten *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* framhåller Statskontoret att en gemensam utmaning för folkbildningen är att nå andra än sina traditionella målgrupper.

Som ett stöd i folkbildningens arbete för ökad mångfald genomförde Folkbildningsrådet under 2015 och 2016 registerstudien *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter*. I studien identifierades ett antal grupper som studieförbunden har särskilt svårt att nå:

- personer som inte är föreningsaktiva
- ensamstående kvinnor med barn
- boende i storstäderna (Stockholm, Göteborg och Malmö) och deras förorter:
 - män i de tre storstädernas förorter
 - ålderspensionärer i storstad, större städer och förorter

⁵⁷ Den geografiska spridningen påverkas även av studieförbundens olika storlek och ekonomiska och andra resurser.

⁵⁸ Sammanställningen bygger på uppgifter om föreningssamverkan som folkhögskolorna lämnat i sina årsredovisningar för 2015. Eftersom det här är uppgifter som folkhögskolorna inte har någon skyldighet att redovisa är sammanställningen sannolikt ofullständig.

- personer med kort formell utbildning, respektive låg inkomst:
 - kvinnor över 65 år med enbart grundskola, respektive med en årsinkomst under 100 000 kr
 - medelålders män med enbart grundskola.

Folkbildningens nya deltagare – ökad mångfald

Nya cirkeldeltagare under senare år

Störst nyrekrytering i städerna

Många cirkeldeltagare återkommer till studieförbunden år efter år. Av studieförbundens samtliga cirkeldeltagare 2020 var 18 procent nya för året – en minskning med fem procentenheter sedan 2017.⁶⁰ Övriga var återkommande, dvs. de hade också deltagit i en cirkel eller i annan folkbildningsverksamhet någon gång under åren 2017–2019. Jämfört med 2019 har andelen nya deltagare minskat med 4 procentenheter. Andelen nya cirkeldeltagare varierade mellan studieförbunden från 9 till 28 procent. Störst andel nya deltagare hade de båda studieförbund som har den största andelen öppen/programförd verksamhet.⁶¹

Studieförbundens nyrekrytering var proportionellt sett störst i storstäderna och de större städerna. Här hörde 46 procent av alla nya deltagare hemma, jämfört med 41 procent av de återkommande.

Medelåldern bland de nya cirkeldeltagarna var tydligt lägre än bland de återkommande, andelarna män och utrikes födda var högre och de hade i allmänhet längre formell utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 4a. Nya cirkeldeltagare 2020. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent).

Studieförbundens asylsökande deltagare

Studieförbunden anordnade under 2020 verksamhet för drygt 17 100 personer som var inskrivna i asyl-

- 60** Med *nya deltagare* avses deltagare i studiecirkel 2020, som inte deltagit under perioden 2017–2019. Med *återkommande deltagare* avses deltagare i studiecirkel 2020, som även deltagit någon gång 2017–2019.
- 61** Öppen/programförd verksamhet är en verksamhet som erbjuds allmänheten genom kursprogram och annonser. Den genomförs i huvudsak med arvoderade cirkelledare och mot deltagaravgift.

AKTUELL UTREDNING OM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2020:54: En långsiktigt hållbar migrationspolitik

Migrationskommittén hade i uppdrag att föreslå en långsiktigt hållbar svensk migrationspolitik. Utgångspunkten för uppdraget var att migrationspolitiken ska vara human, rättssäker och effektiv.

I sitt yttrande till kommitténs betänkande lyfter Folkbildningsrådet fram vikten av att inom migrationspolitiken ta tillvara folkbildningens stora erfarenhet av verksamheter som Svenska från dag ett, Vardagssvenska och Etableringskurs på folkhögskola. Folkbildningsrådet pekar på att utredningens förslag kan skapa behov av ytterligare insatser inom folkbildningen för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

mottagandet i 156 kommuner – en minskning med 2 kommuner och en halvering av antalet deltagare jämfört med 2018.⁶² Nästan 7 300 personer deltog i Vardagssvenska och nästan 9 900 personer i Svenska från dag ett.⁶³

Deltagargruppen är av naturliga skäl profilerad. Samtliga deltagare var utrikes födda och männen var, liksom målgruppen i stort, i majoritet – 53–56 procent. Sedan 2018 har dock andelen kvinnor ökat stadigt. De allra flesta deltagarna var 25–65 år.

Folkbildningsrådet har följt upp asylverksamheten sedan 2015, i årliga regeringsrapporter, den senaste *Folkbildning med asylsökande 2019 – Svenska från dag ett och Vardagssvenska vid studieförbund och folkhögskolor*. Rapporterna visar hur asylverksamheterna bidrar till att deltagarna lär sig svenska och lär om

62 Den stora minskningen av antalet deltagare skedde mellan 2018 och 2019.

63 Riksdagen beslutade 2015 om ett nytt anslag för folkbildningens insatser med asylsökande och med personer som har fått uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden. Anslaget ska användas för att stärka deltagarnas kunskaper i svenska och om det svenska samhället, samt främja deltagande i arbets- och samhällslivet. Inledningsvis omfattade anslaget bara studieförbunden, men i och med Vårdringsbudgeten 2016 fick även folkhögskolor möjlighet att anordna *Svenska från dag ett*. Den innebar samtidigt starten för studieförbundens verksamhet kallad *Vardagssvenska*, en 40-timmars studiecirkel i svenska med särskild studieplan.

arbetsliv och samhälle, samtidigt som de kommer i kontakt med olika samhällsinstitutioner och med människor där de bor.⁶⁴

I rapporten *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor* drar även Statskontoret slutsatsen att insatserna Svenska från dag ett och Vardagssvenska bidrar till meningsfull sysselsättning under asyltiden, till att deltagarna utvecklar sociala nätverk och får stöd att söka sig vidare till studier och arbete, och möjligen även till ökad genomströmning inom SFI. Man pekar samtidigt på att tiden i insatserna är begränsad och menar att syftena skulle nås i högre utsträckning om deltagarna deltog i längre insatser på ett mer likvärdigt sätt.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 2b. Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).

Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor

I verksamhetsformen Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor har studieförbunden under 2020 nått drygt 7 000 deltagare, vilket är en liten minskning jämfört med 2019. Andelen korttidsutbildade var 46 procent, och 54 procent av deltagarna var mellan 25 och 44 år. Verksamheten har under året bedrivits i 147 kommuner.

Syftet med verksamheten är att visa på olika vägar till studier. Då majoriteten av deltagarna, utöver att de är korttidsutbildade, även har bristfälliga kunskaper i det svenska språket har inriktningen på stora delar av verksamheten varit att stärka deltagarnas språkkunskaper, i kombination med information om och kontakter med utbildningsväsendet.

Statskontorets rapport *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor* och Folkbildningsrådets uppföljning av verksamheten visar att syftet endast uppfylls delvis eftersom målgruppen står så pass långt ifrån studier och arbetsmarknad, men att verksamheten bidrar till att motverka utanförskap och stärka deltagarnas självständighet.

64 Liknande resultat presenteras i rapporten *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*. Här visar forskarna dessutom att verksamheten innebär ett omfattande socialt arbete, bl. a. i form av kontakter med myndigheter och organisationer, överklaganden av asylbeslut och kontakter med sjukvården. Studiecirkelarna beskrivs som platser "för lärande, erkännande och stöd".

Svenska för föräldralediga

Verksamhetsformen Svenska för föräldralediga startade 2020. Under året har studieförbunden nått drygt 1 100 unika deltagare i 61 kommuner. Av deltagarna var 73 procent mellan 25 och 44 år, och 93 procent var kvinnor och 7 procent män.

Syftet med verksamheten är att bidra till att föräldralediga utvecklar sina kunskaper i svenska språket. Den huvudsakliga målgruppen för verksamheten är utrikesfödda kvinnor som har behov av att lära sig svenska, men som har svårt att delta i svenskundervisning på grund av att de är hemma med barn.

Cirkeldeltagare från andra länder

Så småningom blir folkbildningen vardag, även bland dem som är födda i andra länder än Sverige. Många av studieförbundens deltagare i den reguljära cirkelverksamheten är födda utanför Sverige – 24 procent av samtliga cirkeldeltagare under 2020, det vill säga en ökning med 3 procentenheter jämfört med året innan.

Folkbildningsrådet genomförde under 2016 en utvärdering bland de här deltagarna, *Cirkeldeltagare från andra länder*. I rapporten beskrivs en nära koppling mellan föreningslivet och studieförbunden, där föreningarna ofta fungerar som ingångar till cirkeldeltagande. Intervjuerna med deltagarna visar hur föreningsmedlemskap och cirkelstudier ger sammanhållning, trygghet, förståelse och bekräftelse, något som i sin tur ger styrka att möta det omgivande samhället och knyta nya kontakter:

Att bli sedd som individ, att få sin identitet bekräftad och bejakad, tycks skapa förutsättningar för individen att öppna sig för samhället. (Sid. 109).

Liknande resultat presenteras i ABF:s rapport *Folkbildning av och för migranter*. Här framhålls anknytningen till föreningslivet, orienteringen mot samhället och nätverksbyggandet, samt hur cirkelarna innebär social gemenskap och ger struktur i tillvaron.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2020. Andel (procent).

Folkhögskola från asylprocess och etableringsfas till vardag

En allt större andel av folkhögskolans deltagare utgörs av människor som är födda i andra länder än Sverige.

Folkhögskolornas arbete med asylsökande

Under 2020 genomförde 70 folkhögskolor kurser i Svenska från dag ett i 54 kommuner, där totalt nästan

1600 asylsökande personer deltog. Detta betyder att man nådde drygt 500 personer färre än 2019.

Deltagarna i Svenska från dag ett var av naturliga skäl utrikes födda, könsfördelningen var jämn (51 procent kvinnor) och 80 procent av deltagarna var 25–64 år. Det innebär att andelen kvinnor och andelen äldre deltagare har ökat sedan 2018.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2f. Deltagare i Svenska från dag ett 2018–2020. Andel (procent).

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurser på folkhögskola genomförs av folkhögskolorna i samverkan med Arbetsförmedlingen lokalt. De är sex månader långa och innehåller studier i svenska, samt arbetsförberedande och orienterande inslag.⁶⁵

Under 2020 fanns drygt 1 800 deltagare i etableringskurser vid totalt 66 folkhögskolor. Jämfört med året innan innebär detta en minskning med 20 folkhögskolor och cirka 1 000 deltagare.

I etableringskurserna var samtliga deltagare utrikes födda och kvinnorna i majoritet, 62 procent. 74 procent hade grundskola/motsvarande som högsta utbildning och nästan 87 procent var 25–64 år. Sedan 2018 har kvinnornas andel ökat stadigt samtidigt som medelåldern höjts något.

Folkbildningsrådet visar i 2020 års återrapportering till regeringen att av dem som gått etableringskurs någon gång under perioden 2014 till 2020 har drygt 16 procent studerat vidare på antingen folkhögskolans allmänna kurs eller Komvux, och cirka 73 procent har studerat inom sfi. Av kvinnorna har drygt 25 procent, och av männen 57 procent, förvärvat arbetat inom tre år efter avslutad kurs.⁶⁶

⁶⁵ Till dem som nyligen fått uppehållstillstånd i Sverige erbjuder Arbetsförmedlingen möjligheten att under 24 månader delta i ett arbetsmarknadspolitiskt etableringsprogram. Inom ramen för etableringsprogrammet kan etableringskurs på folkhögskola ingå som individuell insats. Etableringskurs på folkhögskola är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet som pågått sedan 2014.

⁶⁶ I rapporten *Etableringskurs på folkhögskola – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd* poängteras att många av etableringskursernas deltagare står långt från arbetsmarknaden. Kursernas omedelbara betydelse är enligt rapporten att deltagarna tränar svenska, närmar sig den svenska skolan och utbildningsvärlden, och att de – framför allt de kvinnliga deltagarna – kommer ut från hemmet och i kontakt med det omgivande samhället.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2e. Deltagare i Etableringskurs 2018–2020. Andel (procent).

FAMN – Folkhögskola som arena för metodutveckling med nyanlända

Folkbildningsrådet driver under perioden 2019–2021 projektet, Folkhögskola som arena för metodutveckling med nyanlända (FAMN) med stöd av ESF-rådet. Projektet genomförs tillsammans med fem folkhögskolor: Dalslands, Eslövs, Hagabergs, Marieborgs och Strömbäcks folkhögskola.

Syftet med FAMN-projektet är att ta fram, kvalitetssäkra och sprida modeller och metoder för att unga nyanlända i större utsträckning ska kunna fullfölja behörighetsgivande studier på folkhögskola.

FAMN-projektet arbetar med att utveckla kopplingen mellan språkinstruktionen inom gymnasieskolan och allmän kurs på folkhögskola. Fokus ligger på att utveckla folkhögskolans pedagogik gentemot målgruppen, men också att belysa de förutsättningar som finns för att nyanlända deltagare i större utsträckning ska upptäcka folkhögskola som utbildningsalternativ.

Projektet har hittills tagit fram ett 80-tal metoder och berättelser tillsammans med 200 deltagare och ett 20-tal lärare. Folkhögskolans särart synliggörs genom att komplettera metoderna med berättelser från deltagare och lärare.

Delprojektet har också utvecklat yrkeskurser för att underlätta unga nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Exempel är fastighetsskötartutbildningar och vårdutbildningar.⁶⁷

Sfi vid folkhögskola och studieförbund

Många studieförbund och folkhögskolor erbjuder svenska för invandrare, sfi. Det gör de på uppdrag, på entreprenad eller – för folkhögskolornas del – som anordnare eller huvudman.⁶⁸

⁶⁷ Under FAMN-projektets gång har en modell för metodutveckling som i framtiden kan användas för att möta nya målgrupper utkristalliserats. De viktigaste komponenterna i denna modell för metodutveckling är att arbeta med en förändringsteori, kollegialt lärande och systematisk dokumentation i form av kvalitetshjul. Modellen vilar på vetenskaplig grund och FAMN:s beprövade erfarenhet.

⁶⁸ Studieförbund och folkhögskolor kan i vissa fall erbjuda svenska för invandrare, sfi, på entreprenad av kommun. Om utbildningen genomförs på entreprenad utan egen betygsrätt är det rektor i den kommunala vuxenutbildningen som utfärdar betyg. Folkhögskolan kan även bedriva utbildning som motsvarar sfi med egen betygsrätt beslutad av Skolinspektionen. Den senare formen är vanligast.

Deltagare på grundskolenivå

Under 2020 studerade 31 procent av deltagarna i folkhögskolans allmänna kurs grundskolenivå, en minskning med 1 procentenhet jämfört med 2018, men fortfarande en tydligt större andel än 2017.

En förklaring till att det har blivit vanligare med studier på grundskolenivå sedan 2017 är utbyggnaden av folkhögskolan 2013–2018.⁶⁹ Många folkhögskolor beskriver hur man använt de extra studieplatserna för att skapa utbildningskedjor i det egna utbudet. Framför allt är det utbudet av allmänna kurser som då utvecklats och diversifierats för att ge möjligheter för deltagare i sfi, studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs att gå vidare till allmän kurs. Relativt många av dessa deltagare har otillräckliga kunskaper i svenska och kort skolunderbyggnad och de nyinrättade allmänna kurserna har anpassats efter detta.

Jämfört med andra deltagare i allmän kurs var många av dem som studerade på grundskolenivå utrikes födda, kvinnor och medelålders. De studerade oftare än andra vid någon av folkhögskolornas filialer och bodde relativt ofta i landets mindre tätorter och på landsbygden – här studerade 41 procent respektive 36 procent av alla deltagare i allmän kurs på grundskolenivå.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2a. Deltagare i allmän kurs 2018–2020 per kursnivå. Andel (procent).

Tabell F 3a. Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).

Folkhögskolans pedagogik och lärare

Folkhögskolan ger stöd och samhälls-engagemang

Forskning och utvärderingar bland folkhögskolans deltagare visar på en pedagogisk miljö som ger mod och självförtroende, som i sin tur gör att många kan komma vidare i livet och engagera sig i samhället. Det här framhåller bland andra Statskontoret i rapporterna *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* och *Folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*.

I rapporten *Folkhögskoledeltagarna och deras medborgerliga engagemang* slås fast att det totala ideella engagemanget bland folkhögskoledeltagarna är omfattande, likvärdigt med befolkningen i stort, och högt såväl i ett skandinaviskt som övrigt internationellt perspektiv. Speciellt anmärkningsvärt är den relativt höga omfattningen av engagemang hos deltagare på allmän kurs, menar författarna, med tanke på deras ofta mer bräckliga socioekonomiska betingelser. Ett antal presenterade uppgifter pekar mot att för deltagare med bräcklig bakgrund och utan särskilt mycket erfarenhet av medborgerligt engagemang verkar folkhögskoletiden kunna få betydelse för att *etablera* ett ideellt engagemang (i första hand deltagarna på allmän kurs), medan för en annan grupp kommer ett ofta tidigare etablerat engagemang att förbli omfattande eller möjligen *förstärkas* (i första hand deltagarna på särskild kurs). En bidragande orsak till detta är att deltagarna på folkhögskolan blir delaktiga i en slags civilsamhällets infrastruktur som ger utrymme för, ser, uppmärksammar, uppmuntrar och uppfordrar till engagemang och ansvarstagande.⁷⁰

Samtidigt visar också rapporten att det bland deltagarna på allmän kurs verkar finnas en relativt stor ”kärngrupp” som aldrig varit delaktiga i det här slaget av verksamheter och inte heller verkar bli det under folkhögskoletiden.

Folkhögskolans pedagogik under coronapandemin – distans och digitalisering

Den distansbaserade undervisning som folkhögskolan ställde om till under 2020 var inte distansundervisning i vanlig bemärkelse. De pedagogiska omställningar och avvägningar som folkhögskolornas rektorer och lärare gjorde ramades in av coronapandemin och den samhälleliga turbulens den medförde, tillsammans med oro för smitta och allvarlig sjukdom. Det framgår av studierna *Folkhögskolornas förändrade arbetssätt* och *Folkhögskolans deltagare mitt i pandemin*.

⁶⁹ Folkbildningsrådet genomförde i november 2019 fokusgruppsintervjuer med rektorer vid 18 folkhögskolor för att undersöka hur de senaste årens utbyggnad av folkhögskolan har påverkat verksamheten.

⁷⁰ Analyser av folkhögskolans pedagogik och deltagarnas samhällsengagemang ges även i Folkbildningsrådets tidigare utvärderingar som berör folkhögskolans deltagare: *Mer engagemang – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*, *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010* och *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*, samt i rapporterna *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism* och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*.

Vårterminen 2020 gjordes i princip alla långa kurser och studiemotiverande folkhögskolekurser snabbt om till digitala distanskurser. Under höstterminen övergick de flesta till olika hybridformer i stället, det vill säga till blandningar av när- och distansundervisning. 2020 innebar en kedja av omställningar.

De olika folkhögskolorna har haft mycket olika beredskap för att klara av omställningarna. Sammantaget menar dock både lärare och deltagare att själva hanteringen av den digitala tekniken – i takt med att erfarenheten ökat – på det stora hela har fungerat väl. Coronapandemin har tvingat fram *expresslärande om digitala arbetssätt*. Samtidigt konstaterar man att tekniken fungerat sämre för visst kursinnehåll, exempelvis ensemblespel eller lärande som ”sitter i händerna”. Kursmoment som kräver visst material eller viss utrustning har försvunnit och gemensamma studiebesök, sammankomster och temaarbete har ställts in.

Distansformerna har inneburit att delar av folkhögskolans pedagogiska identitet utmanats. Alla, både lärare och deltagare, talar om *det uteblivna mötet*. Enskilda deltagare har fått en mer framskjuten roll, vilket beskrivs som en fördel för vissa deltagare med behov av särskilt stöd, medan det gemensamma lärandet i grupp blivit mer svårhanterligt. Minskad interaktion och gruppdynamik har i sin tur inneburit att många deltagare fått svårt att upprätthålla sin motivation. Även deltagarnas olika socioekonomiska förutsättningar, tillgång till teknik och språkkunskaper har påverkat deras deltagande.

Folkhögskolans lärare – höga och förändrade krav

Förändrade deltagargrupper ger ny lärarroll

Förutsättningarna för lärarnas arbete förändras i takt med deltagargrupperna. I Folkbildningsrådets rapport *Att vara folkhögskollärare* beskrivs redan 2013 hur utvecklingen under 2000-talet har lett fram till en delvis annorlunda lärarroll framför allt inom allmän kurs. Arbetsbelastningen har ökat, tillsammans med behoven av handledning, individualisering och special- och socialpedagogiska insatser. Resultaten bekräftas vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök och i de uppföljningar av lärarnas arbetssituation och kompetenser som genomfördes 2017 och 2018. Vid uppföljningsbesöken 2019 och 2020 framhåller lärarna att antalet utrikes födda deltagare som varit en relativt kort tid i Sverige har ökat, och därmed också behovet av undervisning i svenska som andraspråk,

samt att fler deltagare än tidigare har mycket kort formell utbildning.⁷¹

I rapporten *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* visar Statskontoret att även sättet att organisera undervisningen påverkas av de nya deltagarna. Eftersom specialkompetenser hos lärarna är en bristvara på en del folkhögskolor behöver deltagare med särskilda behov koncentreras till särskilda undervisningsgrupper. Detta gäller framför allt deltagare med (neuropsykiatrisk) funktionsnedsättning och deltagare med svaga kunskaper i svenska.⁷²

Lärarrollen under coronapandemin

Omställningen under pandemin har inneburit att folkhögskollärare ställts inför att plötsligt hantera och handskas med en ny verklighet och arbetssituation med en myriad av tekniska verktyg, digitala plattformar – både för egen del och i mötet med deltagare. I rapporten *Folkhögskolornas förändrade arbetssätt* beskrivs arbetet som mer arbets- och tidskrävande och mer tröttande än vanligt, ”som att vara ny på jobbet”. Antalet deltagare som fick svårt med sina studier ökade och deras mående blev svårare att hantera på distans.

Arbetslaget tycks ha spelat stor roll, både för hur omställningen upplevts och hur den rent praktiskt fungerat. Framför allt tycks arbetslaget ha varit viktigt som en arena för att dela pedagogiska och praktiska tips och idéer.

Utbildningsnivå som inom Komvux och gymnasieskolan

Folkhögskolorna bestämmer själva vilka pedagogiska kompetenser som lärarna ska ha. Under 2020 hade 70 procent av lärarna inom allmän kurs och 44 procent inom särskild kurs en lärarexamen. Jämfört med 2019 har andelen lärarutbildade minskat med 1 procenten-

71 Även deltagarnas behov av studie- och yrkesvägledning, SYV, har förändrats under senare år. Det visar en enkätundersökning bland folkhögskolornas studie- och yrkesvägledare som Folkbildningsrådet genomförde 2017. Framför allt är det deltagarna i allmän kurs som behöver mycket – och allt mer – kurativt, studieekonomiskt och socialt stöd.

72 Resultaten från Statskontorets undersökning bekräftas i en kartläggning som Folkbildningsrådet genomförde 2018, av hur tillgången till olika kompetenser har kunnat tillgodoses inom folkhögskolan. Inom allmän kurs rapporterar folkhögskolorna störst kompetensbrister inom de special- och socialpedagogiska samt digitala områdena, och inom ämnet svenska som andraspråk.

het inom särskild kurs, och 1 procentenhet i allmän kurs. Andelen lärarutbildade inom allmän kurs är 1 procent högre än inom Komvux, och 3 procent lägre än inom gymnasieskolan.⁷³

Cirkelns pedagogik och cirkelledare

Studiecirkel – gemenskap, engagemang och lärande

Cirkelns betydelser

I rapporten *Cirkelns betydelser. En studie om deltagare i studieförbundens studiecirklar 2019* skiljer författarna mellan tre olika betydelser av cirkeldeltagande:

- *individualistisk dimension* (betydelse för den individuella deltagarens bildningsresa)
- *social dimension* (betydelse för samhörighet, vänskap, sociala nätverk, gemenskap)
- *kompetensdimension* (betydelse för kunskaper och möjligheter för arbetsliv och föreningsliv⁷⁴)

Samtidigt som studien visar att alla tre betydelserna är viktiga och samspelar, framhåller de flesta deltagarna att den sociala dimensionen är avgörande. Cirkelns samhörighet, delaktighet och gemenskap får direkta effekter på deltagarnas personliga liv och fungerar som förutsättningar för det lärande som sker i cirkeln. Samvaron i cirkeln möjliggör ett lärande som är svårt att uppnå på egen hand.

Samhällsengagerade deltagare

Andra undersökningar lyfter fram cirkeldeltagandet i relation till människors samhällsengagemang. I exempelvis den undersökning som genomfördes i Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel i juni 2020 framstår

cirkeldeltagarna som mer samhällsengagerade än befolkningen i stort:⁷⁵

- 74 procent av cirkeldeltagarna uppger att de under det senaste året *lärt känna nya människor som de har diskuterat aktuella samhällsfrågor med*, jämfört med 63 procent i befolkningen.
- 42 procent av deltagarna upplever att de är delaktiga i samhällets utveckling, jämfört med 30 procent i befolkningen.
- 26/33 procent av deltagarna uppger att de *kan påverka utvecklingen i Sverige/min kommun*, jämfört med 21/22 procent i befolkningen.
- 78 procent av deltagarna uppger att de är engagerade i en eller flera föreningar, jämfört med 39 procent i befolkningen.

Hela 91 procent svarade dessutom att de haft *användning av sina cirkelkunskaper* – framför allt i ett fritidsintresse eller i en förening, men även i sitt arbete, sina studier eller i sitt grannskapsengagemang.⁷⁶

Samtidigt är det svårt att säga om deltagarnas samhällsengagemang beror på cirkeldeltagandet, eller om cirkeldeltagandet beror på samhällsengagemanget. I den ovan refererade studien om cirkelns betydelser beskriver deltagarna beskriver cirkeln och engagemanget som två delar av samma mynt.

Cirkelpedagogik under coronapandemin – distans och digitalisering

I cirkeldeltagarpanelen genomfördes även en undersökning i november 2020. I denna poängterade nästan två tredjedelar av deltagarna, framför allt yngre och deltagare födda i ett annat land, att studiecirkeln var viktig just på grund av situationen under coronapandemin. Framför allt höll man fram betydelsen av att kunna ha kontakt och känna gemenskap med andra människor.

⁷³ En särskild utbildning, Folkhögskolläraryrket, tillgodoser de särskilda behov som skolorna ställer. Av folkhögskolans lärare 2020 har 16 procent studerat vid Folkhögskolläraryrket, medan 41 procent har annan lärarutbildning. Av folkhögskolans lärare 2020 hade dessutom 358 personer, 8 procent, genomgått den kompletterande folkhögskollärarkursen *Folkhögskolans idé och pedagogik* (7,5 hp).

⁷⁴ Liknande resultat om cirkeldeltagandets betydelser presenteras i rapporterna *Cirkeldeltagare från andra länder* och *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap*.

⁷⁵ Cirkeldeltagarpanelen är upprättad i samarbete med Novus som ansvarar för administration och genomförande av undersökningarna. Panelen omfattar nästan 11 000 cirkeldeltagare från samtliga studieförbund. I de aktuella undersökningarna jämfördes vissa av cirkeldeltagarnas svar med svar från deltagare i Novus så kallade Sverigepanel, dvs. "befolkningen".

⁷⁶ 53 procent av deltagarna uppger att de på olika sätt *påverkats positivt av att delta i studiecirkel*, till exempel genom att de fått större förståelse för andras åsikter och värderingar, blivit mer bekväma med att tala inför en grupp, och mer vana att föra fram sina åsikter och att tänka kritiskt och ifrågasättande. 77 procent beskriver hur studiecirkeln har *påverkat deras tillvaro*. Vanligast är att cirkeln lett till att man fått nya vänner eller nya fritidsintressen, men de har också bidragit till förbättrad hälsa, jobb och vidare studier.

Betydelsen av cirkeldeltagande. Deltagarpanel 2020. OrdmoIn.

Pandemin innebar från och mars och under resten av 2020 att studieförbunden

- ställde in verksamhet
- sköt upp verksamhet
- genomförde verksamhet utomhus
- anpassade verksamhet (exempel delade grupper, större lokaler)
- genomförde verksamhet på distans.⁷⁷

Den största förändringen var övergången till distans. Andelen distanscirkel ökade från 1 procent 2019 till 9 procent under 2020.

Cirkeluppläggen har varierat stort både inom och mellan olika studieförbund, men en röd tråd är att man satsat på att skapa möten och kommunikation med hjälp av olika bildkonferensprogram. Även textbaserad kommunikation har varit vanlig – exempelvis e-post, Messenger, sms – men bildmötena har varit centrala.

Cirkelledaren beskrivs ha fått en annan och mer framskjuten betydelse i verksamheten på distans – som mötesledare, stöd i användningen av tekniken och som pedagog för att få de digitala mötena att upplevas som folkbildningsmässiga och meningsfulla och få interaktionen att fungera. Under 2020 har studieförbunden genomfört ett omfattande arbete med att ta fram digitala verktyg och fortbilda sina medarbetare.

Studieförbundens erfarenheter av distansverksamheterna är blandade. Vissa deltagare har haft svårare än andra att delta – de som inte har tillgång till teknik eller som saknar vana att hantera teknik, äldre deltagare och deltagare med funktionsnedsättning är grupper som lyfts fram. För andra, till exempel de med långa resvägar, oregelbundna arbetstider eller små barn, har distansformen inneburit att tillgängligheten ökar. Möjligen har digitaliseringen även gjort folkbildningen mer intressant för nya grupper som är vana att lära och interagera på internet, funderar några av studieförbunden.

Cirkelledare – en blandad grupp av samhällsengagerade

Under 2019 rapporterade studieförbunden nästan 113 800 cirkelledare. Det betyder att ungefär 1 procent av befolkningen över 13 år var aktiva som cirkelledare. Cirkelledarna speglar på det stora hela deltagargruppen, med en något större andel män och utrikes födda bland ledarna än bland deltagarna. En större andel

bland cirkelledarna är också medelålders och fler än bland deltagarna har eftergymnasial utbildning.

Cirkelledarskap innebär samhällsengagemang. Folkbildningsrådet inrättade under 2018 en panel med nästan 11 000 cirkeldeltagare och -ledare. Våren 2020 svarade panelen på ett antal frågor på temat *Cirkeldeltagare som samhällsmedborgare*. I svaren markerar ledarna starkare än andra att de kan påverka utvecklingen i landet och lokalt och att deras samhällsengagemang påverkats av att medverka i en studiecirkel. Sina cirkelerfarenheter använder de i första hand inom föreningslivet eller i sitt arbete.⁷⁸

De flesta arbetar ideellt, cirkelledarskapet är en del av ledarnas samhällsengagemang snarare än en inkomstkälla. Under 2019 var bara 12 procent arvoderade. Detta är en minskning från ca 40 procent arvoderade drygt tio år tidigare. Inom fem av studieförbunden genomförde mer än 90 procent av cirkelledarna sina uppdrag utan arvode. I övriga studieförbund varierade denna andel mellan 62 och 85 procent.

Varje cirkelledare ska vara godkänd av en lokal studieförbundsavdelning och ha den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget. I princip alla cirkelledare går en några timmar lång introduktionsutbildning. Utöver introduktionen erbjuder varje studieförbund cirkelledarutbildning. Omfattningen och upplägget ser olika ut. Under 2020 varierade studieförbundens respektive andel cirkelledare som genomgått grundläggande cirkelledarutbildning mellan 38 och 100 procent, med en median på 50 procent. Det är en liten höjning jämfört med 2019.

⁷⁷ Folkbildningsrådet genomförde under 2020 två enkätundersökningar riktade till de tio studieförbunden. Därutöver genomfördes även två fokusgrupper med representanter för studieförbunden.

⁷⁸ I Folkbildningsrådets utvärdering *Cirkelledare – folkbildningens folk och drivkraft* var nästan 94 procent av de undersökta cirkelledarna medlemmar i minst en förening, och 73 procent var medlemmar i fler än en.

Utbildnings- och bildningssyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Folkbildningen är en förutsättning för att en hög bildnings- och utbildningsnivå ska kunna upprätthållas i landet. Studieförbund och folkhögskolor tillför samhället hundratusentals tillfällen till studier och bildning varje år. Folkbildningens bildningssyn är inte ensidigt nyttoinriktad, utan står även för ett undersökande och prövande förhållningssätt till kunskap och vetande.

Relationen mellan ett samhälles utbildnings- och bildningsnivå och den demokratiska stabiliteten är tydlig. Ju mer välutbildad och välinformerad befolkningen är desto fler är det som står för demokratiska värderingar och förhållningssätt, och desto stabilare blir den grund som demokratin vilar på. Även sambandet mellan utbildning och samhällsengagemang är starkt.

Folkbildningen erbjuder livslångt lärande, med möjligheter till studier och bildning från ungdomsåren och genom resten av livet. Folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, och den studiemotiverande folkhögskolekursen, stärker deltagarnas förutsättningar till fortsatta studier och på arbetsmarknaden. Många av folkhögskolans deltagare startar dessutom sin tid vid folkhögskolan långt ifrån både vidare studier och arbetslivet.

Även cirkeldeltagande kan stärka deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden.

Bredden och mångfalden i deltagargrupperna är en styrka för folkbildningen. Alla deltagare är viktiga. För att bidra till att utjämna utbildningsklyftor behöver varje studieförbund och folkhögskola, oavsett idégrund och profil, särskilt arbeta för att nå deltagare med kortare utbildning än treårigt gymnasium.

Staten, landets regioner och kommuner behöver uppmärksamma och i större utsträckning ta folkbildningen i anspråk som resurs i samhällets kompetensförsörjning. Folkbildningen behöver arbeta systematiskt för att synliggöra och stärka sin roll i detta sammanhang.

Deltagarnas utbildningsbakgrund

Cirkeldeltagare med kort och lång utbildning

Många av studieförbundens cirkeldeltagare har relativt lång formell utbildning: 45 procent hade eftergymnasial utbildning 2020. Samtidigt är det en stor grupp som saknar treårigt gymnasium – 37 procent.

Variationen mellan studieförbunden är stor. Olika studieförbund har:

- från 22 till 71 procent deltagare med eftergymnasial utbildning
- från 7 procent till 47 procent deltagare med högst grundskola/motsvarande.

Cirkeldeltagarnas utbildningsnivå har totalt sett höjts något de senaste tre åren. Andelen med eftergymnasial utbildning har ökat med 3 procentenheter sedan 2018, medan andelen som saknar treårigt gymnasium minskat med 2 procentenheter.

Andelen utrikes födda deltagare är nästan dubbelt så stor bland deltagarna med grundskola/motsvarande som högsta formella utbildning jämfört med deltagarna med annan utbildning, och många av dem som saknar treårigt gymnasium är 65 år eller äldre. I gruppen med treårig gymnasieutbildning är könsfördelningen nästan jämn och deltagarna är relativt unga. I övrigt syns få tydliga skillnader mellan deltagare med olika utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6c. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).

Utbildningsbakgrund och studienivå i allmän och särskild kurs

Allmän kurs

Deltagarnas utbildningsbakgrund

Folkhögskolans allmänna kurser är behörighetsgivande och det påverkar deltagargruppens utbildningsbakgrund. De här deltagarna har betydligt kortare formell utbildning än befolkningsgenomsnittet och än övriga grupper inom folkbildningen. Under 2020 hade 73 procent av deltagarna i allmän kurs kortare utbildning än treårigt gymnasium, och 58 procent hade högst grundskola/motsvarande utbildning.

I den relativt lilla grupp deltagare på allmän kurs som har eftergymnasial utbildning är en jämförelsevis stor andel kvinnor och utrikes födda, och medelåldern är högre än bland övriga.

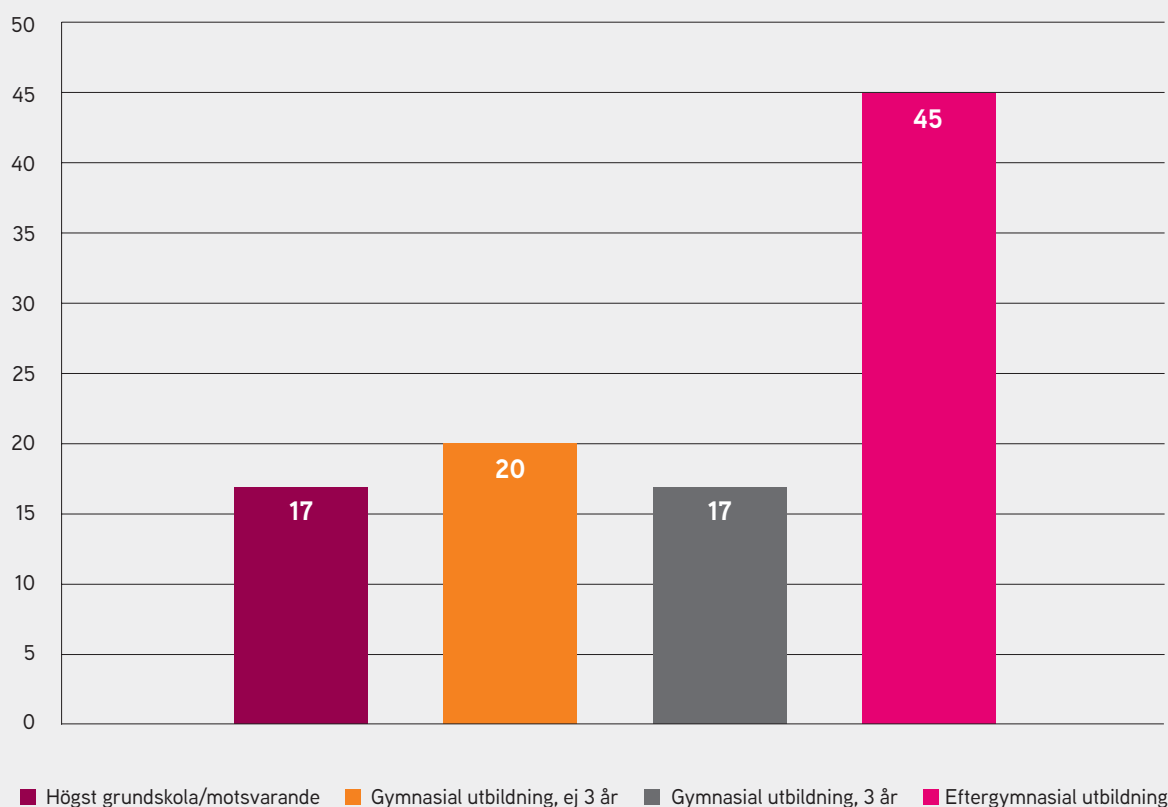
Bland deltagarna som har högst grundskola/motsvarande är en majoritet födda i Sverige. Här är även andelen deltagare med funktionsnedsättning jämförelsevis stor.

Studiernas nivå

Studier i allmän kurs kan genomföras på grundskolenivå – för behörighet till gymnasieskolan – eller på gymnasienivå – för behörighet till högskola och yrkeshögskola. Nästan en tredjedel av deltagarna i allmän kurs studera-

DIAGRAM 9.

Cirkeldeltagarnas utbildningsbakgrund 2020. Andelar (procent).

de 2020 på grundskolenivå, och drygt två tredjedelar på gymnasienivå. Andelen deltagare på grundskolenivå har minskat med tre procentenheter jämfört med 2019.

Folkhögskoledeltagarnas formella utbildningsbakgrund korrelerar inte alltid med den nivå som de studerar på:

Av deltagarna på allmän kurs som studerade på grundskolenivå 2020 hade 14 procent eftergymnasial utbildning, vilket var en dubbelt så stor andel som bland dem som studerade på gymnasienivå. Även andelen deltagare med högst grundskola var högre. Bland de här deltagarna var andelen kvinnor relativt stor och medelåldern högre än på gymnasienivå, och hela 86 procent av deltagarna var utrikes födda – en andel som ökat med 2 procentenheter sedan 2018.

Bland deltagarna som studerade på gymnasienivå dominerade de inrikes födda deltagarna, var könsfördelningen jämn och medelåldern lägre än bland dem som läste på grundskolenivå. Här hade drygt 40 procent av deltagarna en funktionsnedsättning – jämfört

med drygt 20 procent på grundskolenivå. Andelarna deltagare med funktionsnedsättning har ökat på både grundskole- och gymnasienivå sedan 2018.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6c. Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).

Särskild kurs

Deltagarnas utbildningsbakgrund

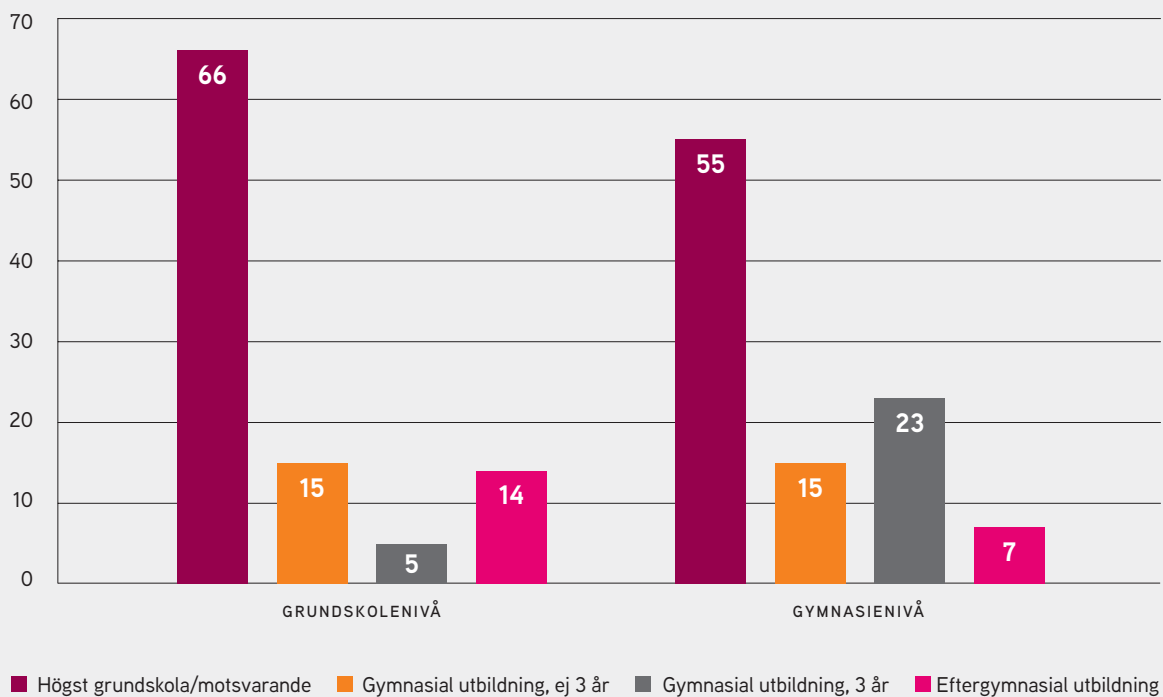
Under 2020 hade 76 procent av deltagarna i särskild kurs treårigt gymnasium eller längre utbildning, övriga hade kortare gymnasieutbildning eller högst grundskola/motsvarande.

Av deltagarna med treårigt gymnasium eller eftergymnasial utbildning var 82–90 procent födda i Sverige och de äldre deltagarna jämförelsevis många. Kvinnornas andel var särskilt stor bland deltagarna med eftergymnasial utbildning.

DIAGRAM 10.

Utbildningsbakgrund bland deltagare i allmän kurs som studerar på grundskolenivå respektive gymnasienivå 2020.

Andel (procent).

Även bland deltagarna med kort gymnasieutbildning eller högst grundskola dominerade de inrikes födda deltagarna – cirka 75 procent, men här var de unga deltagarna relativt sett fler. Andelen deltagare med funktionsnedsättning var högst – 22 procent – bland deltagarna med högst grundskola/motsvarande.

Studiernas nivå

De särskilda kurserna kan vara behörighetsgivande, men är för det mesta inte det. Vissa av dem är yrkesutbildningar.

Studierna i särskild kurs genomförs främst på gymnasial eller eftergymnasial nivå: 72 procent av deltagarna läste på gymnasienivå 2020, och 21 procent på eftergymnasial nivå. Ytterligare 7 procent läste särskild kurs på grundskolenivå – i första hand grundläggande svenska.

Av deltagarna som läste på gymnasienivå 2020 hade 78 procent minst treårig gymnasieutbildning. På den här nivån var andelen kvinnor och inrikes födda större än på andra nivåer, och andelen deltagare med funktionsnedsättning mindre.

Deltagargruppen på eftergymnasial nivå såg ungefär likadan ut, dock med en något högre andel utrikes

födda deltagare, män och deltagare med funktionsnedsättning, och med något högre medelålder, än på gymnasienivå. Och fler av deltagarna hade treårigt gymnasium och färre hade eftergymnasial utbildning jämfört med deltagarna på gymnasienivå.

I den relativt lilla grupp som läste särskild kurs på grundskolenivå var andelarna utrikes födda och deltagare med funktionsnedsättning betydligt större än på andra kursnivåer, samtidigt som deltagarna var tydligt äldre och hade kortare utbildning än på andra nivåer.

SE TABELLBILAGA:

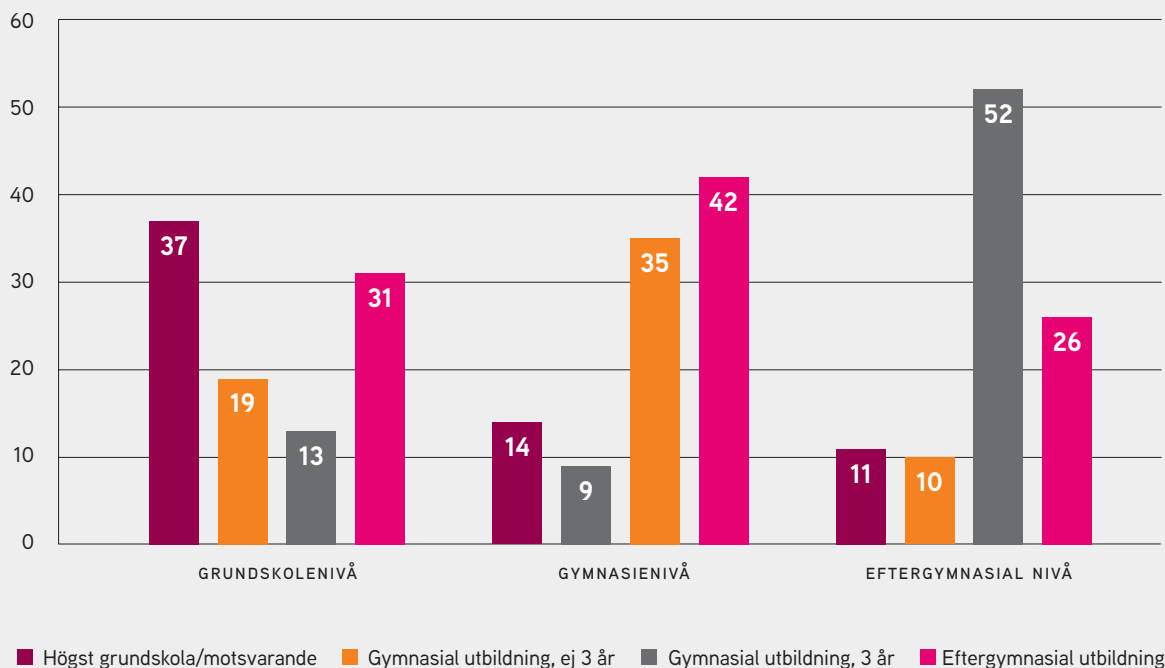
Tabell F 6d. Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).

Folkhögskolan och livslångt lärande

Höstterminen 2020 sökte 6 255 tidigare folkhögskoledeltagare till högskolan, varav 3 732 antogs, dvs. 60

DIAGRAM 11.

Utbildningsbakgrund bland deltagare i särskild kurs som studerar på grundskole-, gymnasie- respektive eftergymnasial nivå 2020. Andelar (procent).

procent. Det betyder att både antalet sökande och antagna ökade jämfört med föregående år – antalet sökande med nästan 600 personer och antalet antagna med nästan 300. Ungefär hälften antogs genom folkhögskolans urvalsgrupp.⁷⁹

SE TABELLBILAGA:

Tabell 8a. Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola per urvalsgrupp, höstterminen 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).

⁷⁹ Det finns tre betygsurvalsgrupper. De som studerat vid folkhögskola utgör en egen urvalsgrupp vid ansökan till högskolan – folkhögskolegruppen. Alla studerande som är behöriga, oavsett från vilken skolform de kommer, har möjlighet att antas till högskolan genom urvalsgruppen för högskoleprovet. Under åtminstone de tre senaste åren har cirka 25 procent av folkhögskoledeltagarna antagits till högskolan den vägen.

Allmän kurs som behörighetsgivande utbildning

Alla folkhögskolor har en allmän kurs. Detta är ett krav i folkbildningsförordningen.⁸⁰ Kursen kan ge kunskaper för vidare studier motsvarande dem som fås genom det offentliga skolväsendet. Allmän kurs på grundskolenivå ger kunskaper för vidare studier på gymnasienivå. Allmän kurs på gymnasienivå ger kunskaper och behörigheter inför vidare studier på högskola, yrkeshögskola eller andra eftergymnasiala yrkesutbildningar.⁸¹

⁸⁰ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 9 §: *Allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, ska årligen utgöra minst 15 procent av verksamheten.*

⁸¹ Den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF, fungerar som ett översättningsverktyg som ska göra olika utbildningar lättare att förstå och jämföra. SeQF bygger på ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalifikationer, EQF – European Qualification Framework. Allmän kurs är nivåplacerad på nivå 2 respektive nivå 4 i SeQF.

AKTUELL UTREDNING OM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2020:33: **Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning**

Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola hade i uppdrag att föreslå en regionalt baserad modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, samt att se över ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och andra aktörer när det gäller planering och dimensionering.

Folkbildningsrådet beklagar att utredningen inte uppmärksammar folkhögskolan som resurs och samarbetspart vid planering och dimensionering av gymnasial utbildning. I sitt yttrande framhåller man att folkhögskolan idag fyller en viktig komplementär roll vid sidan av det formella skolväsendet. Folkbildningen bidrar både till breddat ämnesutbud och till större geografisk spridning av gymnasial utbildning i landet.

Under läsåret 2019/20 utfärdade folkhögskolorna 2 149 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola, och ca 710 behörigheter för studier vid yrkeshögskolan.⁸² Dessutom utfärdades behörigheter i enstaka ämnen.⁸³

I rapporten *Uppföljning av allmän kurs på folkhögskolan* undersöker SCB övergången till högskolestudier och andra studier och inträdet på arbetsmarknaden bland deltagare på folkhögskolans allmänna kurs. Statistiken omfattar deltagare som avslutat allmän kurs under läsåren 2013/14, 2015/16 och 2017/18 och som fått allmän behörighet till högskolestudier eller yrkeshögskola. Resultaten visar att ungefär 60 procent av deltagarna som uppnått allmän behörighet har läst vidare på högskolan,

yrkeshögskolan eller andra utbildningar inom fem år efter allmän kurs. Av deltagarna läsåret 2017/18 var det 45 procent som läst vidare på en eftergymnasial utbildning inom ett år.⁸⁴

Studiemotiverande folkhögskolekurs en väg vidare för många

Sedan 2010 har folkhögskolorna erbjudit *Studiemotiverande folkhögskolekurser*, som är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Från och med 2016 har insatsen permanentats. Kurserna är tre månader långa och syftet är att motivera deltagarna till fortsatta studier. Målgruppen är arbetssökande som varken har gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Till och med 2020 har totalt cirka 38 920 personer deltagit. Ungefär 10 procent har gått kursen två gånger.

Under 2020 medverkade 93 folkhögskolor och antalet deltagare uppgick till cirka 4 300.

Resultaten är goda:

- Av 2019 års unga deltagare mellan 16 och 24 år hade 28 procent gått vidare till folkhögskola i december 2020. Motsvarande andel bland deltagarna som var 25 år eller äldre var 19 procent.
- Av dem som deltagit i en studiemotiverande folkhögskolekurs (fr.o.m. insatsens början) och därefter studerat vidare på allmän kurs, har hittills 2139 personer fått grundläggande behörighet för högskolestudier, och 618 har fått behörighet för yrkeshögskolestudier.⁸⁵

⁸² Myndigheten för yrkeshögskolan har inga uppgifter om vilken typ av behörighet som de sökande och antagna till olika yrkeshögskoleutbildningar har. Det går därför inte att få reda på hur många deltagare från folkhögskolan som har antagits till yh-utbildningar. Inte heller SCB har något register över studerande inom yrkeshögskolan.

⁸³ Folkhögskolan utfärdar inte bara behörigheter, utan har också en egen bedömningsmodell vilken innebär att deltagarna kan få ett *studieomdöme*. Studieomdömet är inte ett betyg utan en helhetsbedömning av deltagarens studieförmåga.

⁸⁴ Även i SCB:s undersökning *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* undersöks deltagare i folkhögskolans allmänna kurs. Rapporten visar att av dem som läste vid allmän kurs på gymnasienivå under perioden 2013–2015 fanns 2 800 personer, 16 procent, registrerade vid högskolan höstterminen 2016. Bland dem som varit registrerade först på studiemotiverande folkhögskolekurs och därefter på allmän kurs på gymnasienivå hade 133 personer gått vidare till högskolestudier 2016.

⁸⁵ I rapporten *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* visar SCB att 23 procent av de deltagare som hade en påbörjad men inte avslutad svensk gymnasieutbildning 2012, hade höjt sin utbildningsnivå minst en nivå 2017 efter att de deltagit i studiemotiverande folkhögskolekurs under 2013–2015. Bland dem som både deltagit i den studiemotiverande kursen och som därefter gått vidare till allmän kurs på gymnasienivå var det 29 procent som höjt sin utbildningsnivå.

Av deltagarna i den studiemotiverande kursen var 71 procent utrikes födda och könsfördelningen var i princip jämn. 67 procent av dem hade grundskola/motsvarande som högsta utbildning och 63 procent är 25–64 år. Sedan 2018 har de utrikes födda deltagarna blivit betydligt fler.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2d. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2018–2020. Andel (procent).

Tabell F 8b. Studiemotiverande folkhögskolekurs: Folkhögskolor, deltagare samt deltagare som gått vidare till fortsatta studier eller arbete 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).

Från särskild kurs till högskolan och andra studier

Folkhögskolans särskilda kurs är inte formellt behörighetsgivande. SCB:s rapport *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan* visar dock att nästan en tredjedel av deltagarna i särskild kurs 2012–2014 studerade vid högskolan två år efter att de lämnat särskild kurs vid folkhögskola. Andelen kvinnor och män som gick vidare till högskolan var totalt sett jämn men med variationer inom enskilda ämnen. Störst andel som gått vidare fanns inom ämnesområdena hälso- och sjukvård – 45 procent, och konst och media – 44 procent. Konst och media var dessutom det enskilt största ämnesområdet, med nästan hälften av alla deltagare. Inom konstområdet utmärkte sig musikkursernas deltagare. Av dessa läste 58 procent vidare inom två år. Det var alltså vanligare att musikkursernas deltagare läste vidare vid högskolan än att de inte gjorde det.

Estetiska profilkurser som delar i ett utbildningssystem

Folkbildningsrådet genomförde under 2017 utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*. I denna undersöks folkhögskolans estetiskt inriktade utbildningar:

- som delar i ett utbildningssystem för konstnärligt yrkesutövande
- som yrkesutbildningar för konstnärligt yrkesutövande
- som arbetsmarknad för kulturarbetare.

Rapporten visar att de estetiska utbildningarna ofta ingår i ett informellt utbildningssystem för konstnärer. Drygt 30 procent av deltagarna kom till folkhögskolan efter estetiskt inriktade gymnasieutbildningar. Efter folkhögskolan sökte sig nästan 60 procent av deltagarna 2005–2010 vidare till högskolan inom en tolvårs-

period – främst till studier inom konst och humaniora, men även inom pedagogik och lärarutbildning.⁸⁶

Folkhögskoledeltagarnas etablering på arbetsmarknaden

SCB har i även undersökt folkhögskoledeltagarnas etablering på arbetsmarknaden efter allmän kurs och studiemotiverande folkhögskolekurs, respektive efter särskild kurs.

I rapporten *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* konstaterar SCB att deltagande i folkhögskolans allmänna kurs och/eller studiemotiverande folkhögskolekurs förbättrar personers situation på arbetsmarknaden:

- Andelen som står utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016 – från 53 till 35 procent bland dem som studerade vid allmän kurs på grundskolenivå 2013–2015, och från 28 till 20 procent bland deltagarna på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016 – från 5 till 11 procent bland dem som studerade vid allmän kurs på grundskolenivå 2013–2015, och från 14 till 22 procent bland deltagarna på gymnasienivå.

I samma rapport visas en positiv utveckling även bland deltagarna i studiemotiverande folkhögskolekurs:

- Andelen som står utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016 – från 39 till 22 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015, och från 30 till 23 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016 – från 5 till 12 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015, och från 4 till 15 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.

Rapporten *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan* visar att av de deltagare som avslutat en lång särskild kurs inom folkhögskolan 2012–2014 hade

⁸⁶ I undersökningen ingår deltagare i folkhögskolans estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå och särskilda kurser i estetiska ämnen höstterminerna 2005–2010.

33 procent en etablerad ställning på arbetsmarknaden året efter avslutad kurs, och 12 procent en osäker ställning. Etableringsgraden var högst, drygt 60 procent, inom de renodlat yrkesförberedande kurserna inom området *Socialt arbete, omsorg och vägledning*.

Folkhögskolans yrkesutbildningar

Under 2020 arrangerade folkhögskolorna sammanlagt ett drygt 30-tal inriktningar av yrkesutbildning på eftergymnasial nivå, med ca 6 800 deltagare totalt inom ramen för den ordinarie verksamheten.⁸⁷ Störst var *Fritidsledarutbildningen*. Andra populära kursinriktningar var *Beteendekunskap, humaniora* och *Informationsverksamhet & medieutbildning*.

Ungefär 1 300 deltagare erhöll under 2020 intyg om avslutad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå.

Jämfört med övriga deltagare i folkhögskolans särskilda kurser är andelen män jämförelsevis stor i de yrkesinriktade kurserna, och de utrikes födda deltagarna är jämförelsevis många. I yrkeskurserna är även andelen deltagare med treårig gymnasieutbildning större än i övriga inriktningar och deltagarna är yngre.

Hösten 2020 tillsköt regeringen dessutom medel till det riktade uppdraget: Yrkesinriktade utbildningar – allmän kurs och särskild kurs. Verksamheterna omfattade ca 1 500 deltagare under 2020. Syftet med uppdraget är att möta det ökade behov av utbildning hos vuxna som behöver återkomma i arbete beroende på den pågående pandemi samt för att säkerställa att det finns tillräckligt många utbildningsplatser inom vård och omsorgsutbildningar kopplat till äldreomsorgslyftet.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5c. Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Antal (N) och andel (procent).

Folkbildning inom yrkeshögskolan

Under 2020 startade 4 folkhögskolor sammanlagt åtta utbildningar inom ramen för yrkeshögskolan (yh). Kurserna samlade nästan 170 deltagare, varav 68 procent var 24 år eller yngre. Kvinnorna var i majoritet (70 procent).

Även två studieförbund arrangerade yrkeshögskoleutbildningar, totalt 51 utbildningar med olika inriktning. Ungefär 960 deltagare registrerades, varav 62 procent var kvinnor och 19 procent var under 25 år. Ett av studieförbunden stod för drygt 80 procent av deltagarna.

⁸⁷ Utöver dessa inriktningar fanns även ett antal mindre inriktningar med färre än 30 deltagare.

Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden

Cirkeldeltagandet hör samman med människors möjligheter till studier och arbete. I studien *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden* presenteras en nationalekonomisk analys av cirkeldeltagandets betydelse för vidare studier och arbete. I denna jämförs bland annat cirkeldeltagare med övriga i befolkningen som var arbetslösa 2012, för att se om de får jobb eller studerar vidare under perioden 2013–2015.

Analysen visar att deltagande i studiecirkel ökar sannolikheten att individen börjar arbeta någon gång under perioden. Sambandet gäller för både utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare, för deltagare med högskoleutbildning och för deltagare med kort utbildning. Starkast är sambandet för deltagare med kortast utbildning.

En fördjupad analys visar att:

- Gruppen som deltog i studiecirkel 2012 var proportionellt sett större bland inrikes födda (10,9 procent) än bland utrikes födda (8,5 procent) i befolkningen. Störst var skillnaden i åldern 51–65 år.
- Bland personer som var äldre än 65 år var dock andelen cirkeldeltagare större bland utrikes födda (11,4 procent) än bland inrikes födda (6,3 procent) i befolkningen.
- Av de utrikes födda cirkeldeltagarna i åldern 20–65 år som var arbetslösa 2012, hade 37,2 procent fått arbete under perioden 2013–2015. Det är en större andel än bland de utrikes födda i befolkningen som var arbetslösa samma år och som *inte* deltagit i studiecirkel – 31,1 procent.
- Andelen utrikes födda cirkeldeltagare som var arbetslösa 2012 och som fått jobb 2012–2015 är också större än andelen *inrikes* födda cirkeldeltagare som var arbetslösa samma år. Bland dessa hade 29,1 procent fått jobb.

I Folkbildningsrådets rapport *Cirkelns betydelser* är det framför allt cirkeldeltagare som kommer från utomeuropeiska länder – ofta relativt unga män – som anger att de deltagit i en studiecirkel för att öka sina möjligheter på arbetsmarknaden, respektive att cirkeldeltagandet inneburit nya arbetsmöjligheter för dem. Författarnas slutsats är att många av deltagarna som flyttat till Sverige är i färd med att skapa sig en plattform på arbetsmarknaden och använder sig av studiecirkel som ett led i detta.

Arbetsmarknadsnära insatser på distans

Arbetsmarknadsnära insatser på distans riktar sig till personer som blivit eller riskerade att bli korttidspermitterade, varslade eller arbetslösa under pandemin. Syftet är att skapa möjligheter för människor att vidareutbilda sig eller utbilda sig för att byta bransch för att vara bättre rustade när det vänder. Verksamheten fokuserar på ämnen inom IT, ekonomi och språk. Satsningen inleddes andra halvåret 2020 och nådde då ca 4 020 deltagare. Den fortsätter under 2021.

Folkbildningen och samhällets kompetensförsörjning

Omfattande verksamheter

Folkbildningen tillför samhället hundratusentals tillfällen till studier och bildning varje år.

Under 2020 anordnade studieförbunden 153 200 studiecirklar, 54 100 arrangemang i form av annan folkbildningsverksamhet och 146 200 kulturprogram inom ramen för det generella statsbidraget. Antalet arrangemang med riktad statlig finansiering uppgick samtidigt till 7 000.⁸⁸

Med stöd av det generella statsanslaget erbjöd folkhögskolorna sammanlagt 1177 000 deltagarveckor i allmänna och särskilda kurser och korta kurser. Inom de långa kurserna motsvarade detta 33 000 helårsplatser. Dessutom anordnade folkhögskolorna 175 300 deltagarveckor med riktad statlig finansiering.⁸⁹

Under 2020 har coronapandemin inneburit att framför allt studieförbundens verksamheter minskat i volym, till cirka 60 procent av 2019 års volymer, räknat i studietimmar. Minskningen inom folkhögskolan har varit mer blygsam och de långa kurserna har knappast minskat i volym alls. Trots studieförbundens krympande volymer finns folkbildningens verksamheter fortfarande i hela landet, vilket gör det geografiskt möjligt för i princip hela den vuxna befolkningen att delta.⁹⁰ Dessutom har övergången till distansutbild-

ning i stora delar av verksamheterna ökat tillgängligheten ytterligare.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.

Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.

Folkbildning och regional kompetensförsörjning

I *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* framhåller regeringen att folkbildningen i högre grad än i dag bör tas tillvara som en resurs i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Som folkbildningens styrkor anges att studieförbund och folkhögskolor når många deltagare med sin verksamhet, även de grupper som andra utbildningsformer kan ha svårt att nå, och att man får allt större betydelse för att ge utrikes födda en utbildning som leder till arbete och kunskaper i svenska.⁹¹

I Folkbildningsrådets studie *Folkbildning och regional kompetensförsörjning* är regionernas och folkbildningens företrädare är eniga om att folkbildningen kan och bör bidra till kompetensförsörjningen regionalt. Livslångt lärande, integration och möjligheter att nå grupper med kort utbildning som står långt från arbetsmarknaden är styrkor som hålls fram. I praktiken varierar deltagandet stort. I 14 av 21 regioner finns folkbildningen representerad i kompetensråd eller motsvarande. Folkhögskolorna, framför allt de offentligägda, har en betydligt mer framträdande roll än studieförbunden.

De förutsättningar som försvårar för folkbildningen att delta handlar i första hand om att det saknas gemensamma ställningstaganden, gemensamma strategier och gemensam regional kapacitet inom folkbildningen. Enskilda studieförbund och folkhögskolor erbjuder kurser och andra verksamheter som är viktiga för kompetensförsörjningen i regionerna, men för mer strategiska insatser behövs gemensamma ansträngningar. Först då kan folkbildningen få en mer strategisk betydelse.

88 Avser verksamheterna vardagssvenska; svenska från dag ett; uppsökande och motiverande insatser till utrikes födda kvinnor; arbetsmarknadsnära insatser på distans; svenska för föräldralediga.

89 Avser verksamheterna studiemotiverande folkhögskolekurs; etableringskurs; bristyrkeskurs; svenska från dag ett; yrkesinriktad allmän kurs; yrkesinriktad särskild kurs.

90 I bland annat rapporten *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället?* håller Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fram närvaro och tillgänglighet som centrala förutsättningar för deltagande i det civila samhället.

91 Inför 2010 gav regeringen i uppdrag till regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan eller (där dessa organ inte fanns) länsstyrelser, att etablera kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Tillväxtverket har sedan 2013 haft regeringens uppdrag att förstärka och vidareutveckla de regionala kompetensplattformarna. I myndighetens rapport *Regionala kompetensplattformar. En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017* uppmärksammas inte folkbildningen.

SE REGIONAL TABELLBILAGA:

www.folkbildningsradet.se⁹²

Folkbildningen och Europeiska socialfonden

Europeiska socialfonden (ESF) erbjuder cirka 10 miljarder euro per år för sysselsättningsrelaterade projekt.

Folkbildningsrådets tidigare rapport *Folkbildningen och Europeiska socialfonden* visar att under perioden 2007–2013 stod studieförbund och folkhögskolor bakom motsvarande 7,5 procent av alla ansökningar till ESF-fonden i Sverige. Ungefär en tredjedel av projekten beviljades medel. Många av folkbildningens projekt handlade om att möta personer som står långt från arbetsmarknaden.

I rapporten *På egna eller andras villkor? – Folkbildningens medverkan i Europeiska socialfonden 2014–2020* ställs relationen mellan folkbildningen och ESF:s regionala partnerskap i centrum.⁹³ Här talas om två kulturer som möts. De studieförbund och folkhögskolor som arbetat med ESF-projekt håller fram projekten som möjligheter att testa nya idéer för att på så sätt göra nyttiga erfarenheter och uppnå sina mål.

-
- 92** Som ett komplement till rapporten *Folkbildningens betydelse för samhället 2020. Folkbildningsrådets samlade bedömning* utarbetar Folkbildningsrådet en regional tabellbilaga som visar studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter per region. Denna finns tillgänglig på Folkbildningsrådets hemsida från och med slutet av maj 2021.
- 93** Av Socialfondens medel fördelas 75 procent via Sveriges åtta regionala strukturfondspartnerskap och 25 procent via ESF-rådet nationellt. Partnerskapen består av förtroendevalda representanter för kommuner och regioner, samt företrädare för arbetsmarknadens organisationer, länsstyrelser, Arbetsförmedlingen, etc. De utgår i sitt arbete – sina utlysningar – från regionala handlingsplaner.

Kultursyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Kultur är en resurs för demokrati och samhälls-engagemang. I samhället fungerar kulturen som en utmanande och obunden kraft. Genom kulturen ges människor utrymme att förstå och uttolka samhället, att dela sina upplevelser och bidra till åsiktsbildning och debatt.

Folkbildningen är Sveriges största kulturarena. Omfattningen och spridningen av kulturverksamheterna, och en omfattande samverkan med andra kulturaktörer, ger människor i hela landet tillgång till kultur. Folkbildningen kompletterar den institutionella kulturen och medverkar därmed till ett varierat och lokalt förankrat kulturutbud.

Studieförbundens omfattande musikverksamhet är ett fundament i det svenska musikkivets infrastruktur och en förutsättning för dess utveckling. Vid den utökade kontroll som Folkbildningsrådet begärde av samtliga studieförbund hösten 2020 upptäcktes felrapporterad verksamhet framför allt inom vissa musikverksamheter. Inom studieförbunden pågår nu ett nödvändigt arbete med att höja kvaliteten och säkerställa att statsbidraget används korrekt. Det handlar då om att förbättra anordnarskapet med samverkansparter, förbättrade rutiner och effektivare IT-stöd för registrering av deltagande och uppföljning.

Studieförbundens och folkhögskolornas kulturverksamheter bygger på delaktighet och eget skapande och ger deltagarna verktyg att växa bildningsmässigt, mänskligt och konstnärligt. Folkbildningens kulturverksamheter finns i gränslandet mellan å ena sidan amatörkultur och kulturutövande som sker som en del av människors privata liv och ideella engagemang, å andra sidan det professionella kulturlivet. Folkhögskolans kulturinriktade särskilda kurser fungerar både studieförberedande och ger deltagare tillgång till arbetsmarknaden.

Studieförbunden och folkhögskolorna erbjuder dessutom en rikstäckande arbetsmarknad för kulturarbetare och professionella konstnärer.

Den uppdelning som sker mellan inrikes och utrikes födda deltagare inom kulturverksamheterna, och det faktum att de utrikes födda deltagarna inte sällan är underrepresenterade, är ett problem som folkbildningen delar med det övriga samhället. Folkbildningen behöver arbeta mer aktivt för att också inom kulturområdet

skapa möten mellan deltagare som är födda i Sverige och de som är födda i andra länder.

Som ytterligare en del i sitt mångfaldsarbete behöver studieförbund och folkhögskolor i högre grad rikta sina kulturverksamheter mot grupper i befolkningen som mer sällan än andra deltar i kultur, exempelvis deltagare med kort utbildningsbakgrund.

En förutsättning är att finansieringen av folkbildningen utformas så att den ger utrymme för och stödjer studieförbundens och folkhögskolornas uppsökande verksamhet och insatser för breddad rekrytering.

Studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamheter uppmärksammas i landets regionala kulturplaner och därigenom även i regionalt utvecklingsarbete mer generellt. För att kunna ta ett mer aktivt ansvar i utvecklingen av det lokala och regionala kulturlivet behöver folkbildningen arbeta systematiskt för att stärka sin regionala och lokala förankring och samverkan.

Sveriges största kulturarena

Studieförbundens utbud domineras av kultur

Inom de flesta studieförbunden var kulturen – studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet inom det estetiska området samt kulturprogrammen – den enskilt största verksamheten under 2020. Sett till omfånget innebär detta att *kultur* skulle kunna beskrivas som studieförbundens gemensamma verksamhetsinriktning.

Drygt 227 200 cirkeldeltagare samlades under 2020 inom det estetiska ämnesområdet *Konst, musik, media*, som därmed stod för 45 procent av alla deltagare och 57 procent av alla studiecirklar. Andelarna har ökat sedan 2018. Denna utveckling har delvis med ekonomi att göra: Statsbidragssystemen till studieförbunden har under senare år premierat studietimmar, och framför allt musikcirkelarna genererar många studietimmar per deltagare.^{94 95}

94 I det system för statsbidrag till studieförbunden som trädde i kraft 2017 baseras verksamhetsbidraget på både antalet studietimmar och antalet unika deltagare i studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet.

95 Den improvisatoriska musiken (pop- och rockcirkelarna) var under 2020 det ämne som genererade i särklass flest studietimmar (64 timmar) per deltagare. Detta kan jämföras med till exempel 13 timmar per deltagare i *Samhälls- och beteendevetenskap*, och 11 timmar per deltagare i *Annan utbildning i religion*.

Under året erbjöd studieförbunden även nästan 146 200 kulturprogram, med drygt 6 miljoner deltagare.⁹⁶ Antalet kulturprogram ökade stadigt från 1990-talet till och med 2019. Under 2020 har coronapandemin inneburit ett trendbrott, med ungefär 220 00 färre program jämfört med året innan. Kulturprogrammen stod 2020 för mellan 25 och 46 procent av respektive studieförbunds totala antal arrangemang. Det är en betydligt mindre andel än 2019.⁹⁷

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5a. Studiecirkelarnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2020. Antal (N) och andel (procent).

Musiken i särställning

Inom studieförbunden växer det estetiska området i relation till övrig verksamhet, och när det gäller cirkelverksamheten är det musikcirkelarna som ökat mest under de senaste 15 åren. Andelen studietimmar i musik har sedan 2005 ökat från 30 till 45 procent av den totala volymen. Mest har pop- och rockcirkelarna (*improvisatorisk musik*) ökat. Dessa stod för 28 procent av alla cirkeltimmar under 2020 – drygt 33 200 cirklar. Det betyder att den improvisatoriska musiken var mer än fyra gånger större än det näst största ämnet, *Sång och musik i grupp* (cirka 6 850 cirklar), och dessutom har ökat med tre procentandelar av det totala antalet cirkeltimmar jämfört med året innan.⁹⁸

Musiken är också det ämne som samlar flest cirkeldeltagare, drygt 92 000 under 2020, vilket motsvarar 18 procent av alla cirkeldeltagare, samma andel som 2018.

Av studieförbundens kulturprogram är föreläsningar och sång-/musikprogram i särklass vanligast. Under 2020 anordnade studieförbunden drygt 67 000 föreläsningar – 46 procent av alla kulturprogram – och 47 100 sång- och musikarrangemang – 32 procent av alla program. Sång- och musikarrangemangen har minskat mest av alla kulturprogram under 2020.

I rapporten *Basen i svenskt musikkiv* beskrivs de tio studieförbunden som ett fundament i det svenska

musikkivets infrastruktur. Studieförbunden erbjöd under 2017:

- 124 000 spelningar och konserter på 2 380 scener (minst en spelning i varje kommun)
- 265 musikhus i drygt 100 kommuner
- nästan 1 500 studieförbundsdrivna replokaler utanför musikhusen.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5e. Studiecirklar i musik 2018–2020. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent).

Hiphop inom studieförbunden

Flera av studieförbunden har etablerat samarbete med föreningar inom hiphop-rörelsen som är förankrade i förorter och marginaliserade stadsdelar.

I rapporten *Folkbildning som hiphop med implikationer på läs- och skrivfrämjande* visas hur deltagarna i studieförbundens hiphopverksamheter utvecklar ett nära förhållande framför allt till textskrivande, och att detta tycks få betydelse både för relationen till språk generellt och för deltagarens identitet. En slutsats i rapporten är att hiphopen bidrar till att utveckla samhällsengagemang och därmed har implikationer på demokrati, medborgerlig bildning och kanske även på folkhälsa.

Mycket kultur även inom folkhögskolan

Folkhögskolans kulturutbud är också omfattande.

Under 2020 arrangerades:⁹⁹

- 1 300 långa, särskilda kurser i musik, bild, form och målar Konst, scenisk konst, slöjd och konsthantverk, kyrkomusiker och övriga estetiska ämnen, med drygt 15 700 deltagare
- 160 estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå, med drygt 1 500 deltagare
- ca 1 860 kulturprogram för allmänheten, med nästan 62 600 deltagare
- ca 330 korta kurser inom det estetiska området, med 4 800 deltagare
- korta kurser för cirkelledare inom kulturområdet.

Kultur och kulturutövande är dessutom integrerade delar av folkhögskolans pedagogik, de långa kurserna har ofta inslag av estetiska ämnen. Det betyder att de allra flesta av folkhögskolornas deltagare kommer att delta i kulturaktiviteter som en del av sina studier, oavsett vilken kurs de valt.

⁹⁶ Kulturprogrammets deltagare registreras inte. Alla uppgifter om deltagarantal är därför studieförbundens skattningar.

⁹⁷ Under 2020 infördes nya, tillfälliga bidragsvillkor för studieförbundens kulturprogram Digitala kulturprogram kunde genomföras även innan pandemin, men då med en fysisk publik samlad. Skillnaden under pandemin var att man inte behövde ha publiken fysiskt samlad.

⁹⁸ Under 2020 begärde Folkbildningsrådet en utökad särskild kontroll i alla studieförbund. Utfallet blev att cirka 3 procent av tidigare rapporterad verksamhet ströks, framför allt inom musikverksamheterna.

⁹⁹ Deltagaruppgifterna nedan avser grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

Inom folkhögskolan är musiken den näst största kursinriktningen totalt bland de långa kurserna, och den största inriktningen bland de estetiska ämnena – med fler deltagarveckor och deltagare än något annat enskilt estetiskt ämne i allmän kurs, särskild kurs och i de korta kurserna.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5a. Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2020. Antal (N) och andel (procent).

Betydelsen av att delta i folkbildningens kulturverksamheter

Kulturell bildning i folkhögskolans regi för individ och samhälle

I rapporten *Kulturell bildning i folkhögskolans regi* framhåller författarna att folkhögskolans estetiska utbildningar har bred betydelse. Folkhögskolans ambition är inte bara att utbilda kulturutövare, utan även konsument, kännare och beställare av kultur. I rapporten framhålls att kreativitet och entreprenörskap efterfrågas såväl på arbetsmarknaden som i samhället.

Som beskrivits tidigare fungerar de estetiskt inriktade kurserna meriterande. De kan både ge tillträde till fortsatt utbildning inom det estetiska eller andra områden, och till arbetsmarknaden.

Många av lärarna inom de estetiska utbildningarna är själva professionella eller semiprofessionella kulturarbetare, med deltidsanställningar inom folkhögskolan. Ungefär 70 procent av dem beskriver sig själva som professionellt verksamma konstnärer, ytterligare 10 procent ägnar sig åt kultur som hobby. Folkhögskolan står ofta för huvuddelen av deras försörjning, men den betyder mer än så. I rapporten beskriver flera lärare hur viktig undervisningen och mötet med deltagarna är för att man ska utvecklas i sitt eget konstnärliga skapande.

Studieförbundens kulturprogram för samhällsengagemang och personlig utveckling

Många av de deltagare som kommer till tals i Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna* är jämförelsevis gamla och har kort utbildning. De hör till befolkningsgrupper som i andra sammanhang än folkbildning ägnar sig jämförelsevis lite åt kultur.

Deltagarna framhåller att kulturprogrammen ger mer än kulturupplevelser, att deltagandet betyder mer än så. Det ger kunskap och nya perspektiv, skapar engagemang och påverkansmöjligheter, stärker självkänslan och inbjuder till kreativitet och eget skapande. Kulturprogrammets deltagare är oftare än

övriga i befolkningen aktiva i kulturlivet, föreningslivet och den politiska diskussionen. Eftersom kulturprogrammen för det mesta anordnas i samverkan med föreningar eller i anslutning till cirkelverksamhet ges deltagarna möjligheter att arrangera och delta aktivt i kulturhändelser. Det beskrivs som en skillnad mot då kulturinstitutioner arrangerar framträdanden av professionella kulturarbetare.

Studieförbundens kulturprogram som arbetsmarknad

Av de som *medverkade* i studieförbundens kulturprogram 2020, dvs. de som framträdde inför andra, rapporterades 40 procent som yrkesverksamma konstnärer, övriga var semiprofessionella eller amatörer.¹⁰⁰ Studieförbunden är viktiga för landets professionella kulturarbetare. I rapporten *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövare* poängterar utvärderarna att antalet uppdrag per år sannolikt gör studieförbunden till den största uppdragsgivaren för landets konstnärer.

För de yrkesverksamma konstnärerna spelar kulturprogrammen roll, men inte i första hand som inkomstkälla. Det framgår av rapporten. De ersättningar som ges är i allmänhet för små. Istället innebär kulturprogrammen att andra resurser ställs till förfogande, till exempel tillgång till scen, lokaler, utrustning och nätverk.

En slutsats som utvärderarna drar är att inom kulturprogrammen är de medverkandes personliga bildningsprocess minst lika viktig som slutprodukten – uppträdandet – och det är en process som innehåller både konstnärligt och praktiskt arbete tillsammans med andra. Det här är enligt utvärderarna viktiga erfarenheter för medborgare i en demokrati.

Folkbildningens kultur – geografisk spridning

Folkbildningen ger kultur i hela landet

Konstnärspolitiska utredningen konstaterar i betänkandet *Konstnär – oavsett villkor?* att konsten bidrar till lokal och regional utveckling och har en central roll för sammanhållningen av landet. Att konstnärer bor och verkar på en plats gör att fler perspektiv tillförs lokalsamhället.

¹⁰⁰ I studieförbundens klassificering varierar gränserna för vem som inkluderas i konstnärsbegreppet. Uppgifterna ska därför betraktas som osäkra.

Och i rapporten *Kulturens geografi* visar Myndigheten för kulturanalys att bibliotek och studieförbund står för de kulturverksamheter som har den nationellt sett mest heltäckande spridningen, och på så sätt blir avgörande för att det ska finnas ett kulturutbud i landets alla kommuner. Studieförbunden bidrar till kulturutbudet i hela landet men är särskilt betydelsefulla på landsbygden, dels för att man ibland är de enda kulturaktörerna på plats, dels för att man bidrar till ett varierat kulturutbud i och med att man ofta samarbetar med bibliotek, museer, kommuner och religiösa samfund.¹⁰¹ Även folkhögskolorna, framhålls i rapporten, har på flera håll etablerat sig som mer allmänna lokala kulturinstitutioner.

I rapporten *Kulturanalys 2020* varnar samtidigt myndigheten för att försämrade ekonomiska förutsättningar för bibliotek, studieförbund och övriga aktörer inom det civila samhället kan leda till att det blir svårt att upprätthålla och utveckla kulturlivet i mer avlägsna kommuner.

Kulturverksamheter i olika typer av kommuner

Att boendeort och kulturvanor hör samman framgår av rapporten *Kulturvanor i Sverige 1989–2018* från Myndigheten för kulturanalys. Mest kulturaktiva är invånare i storstäder och större orter. Rapporten bekräftar samtidigt att kulturaktiviteter som är lätt tillgängliga och kräver små resurser är jämnare fördelade i befolkningen. Här spelar boendeort och inkomst mindre roll.

Om filialerna räknas in, erbjuder folkhögskolorna kurser och kulturprogram på över 300 platser i landet – nästan överallt med kulturinslag som delar av verksamheten. Skolorna fungerar ofta som kulturcentra i lokalsamhället, samtidigt som de utbildar framtidens kulturpersoner och konstnärer.

Av deltagarna i folkhögskolans långa kurser med estetisk inriktning återfanns 34 procent i och omkring landets mindre städer/tätorter, 31 procent i och omkring de större städerna och 24 procent i storstadsområdena. Endast 11 procent studerade i en landsbygdskommun.

För många som bor på landsbygden och i mindre tätorter är däremot studieförbundens kultur en del av vardagen. Ungefär 3 procent av invånarna i landets landsbygdskommuner deltog i en estetiskt inriktad

studiecirkel under 2020. Dessutom 62 procent i ett kulturprogram.

I förhållande till befolkningens storlek har de som bor i de kommuner som omger storstäderna och de större städerna mindre tillgång till studieförbundens kulturverksamheter än andra. Lägst var deltagandet i landets pendlingskommuner nära storstäderna.

Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna

Folkbildningsrådets rapport *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna* visar att studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamheter finns med i alla regionala kulturplaner 2017.¹⁰²

Den bild som ges av folkbildningen och dess betydelse är positiv. Fyra roller framhålls:

- folkbildningen som samverkanspart
- folkbildningen som infrastruktur och arrangör
- folkbildningens fokus på deltagarnas eget kulturutövande, amatörkultur och deltagarkultur
- folkhögskolornas estetiska utbildningar.

Rapporten visar också på den ambivalens som finns bland både regioner och bland studieförbund och folkhögskolor när det gäller folkbildningen och kulturplanerna: Samverkansmodellen förutsätter att regionerna samråder även med det civila samhället, däremot ger den bara medel att fördela till lokala och regionala institutioner. Medel till det civila samhället, inklusive folkbildningen, beslutas i andra sammanhang. Studieförbund och folkhögskolor har å sin sida ett intresse av att synas och delta i det regionala kulturplanarbetet, samtidigt som de värnar sin oberoende ställning som folkbildningsaktörer och dessutom i första hand är verksamma lokalt – ute i kommunerna.¹⁰³

I rapporten *Bottendöd eller kulturell glöd?* menar Ideell kulturallians att regionernas samråd med civil-

¹⁰¹ I rapporten *Bottendöd eller kulturell glöd?* menar Ideell kulturallians att samverkan mellan det ideella kulturlivet och länsinstitutionerna i praktiken är en förutsättning för att det ska finnas kultur i hela landet.

¹⁰² Kultursamverkansmodellen, som infördes 2010, är en modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Modellen innebär att regionerna tillsammans med kommunerna och i samråd med civilsamhälle och kulturskapare tar fram regionala kulturplaner som sedan bildar underlag inför statens beslut om medfinansiering.

¹⁰³ Riksdagens kulturutskott genomförde 2015 en uppföljning av kultursamverkansmodellen. Rapporten *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen* bekräftar att det har varit svårt att hitta folkbildningens och det övriga civilsamhällets roll i modellen, och att dialogen är under utveckling.

samhällets kulturorganisationer har stärkts och formaliserats sedan kultursamverkansmodellen infördes, samtidigt som utmaningarna fortfarande är många.¹⁰⁴

Mångfaldig kultur?

Få med kort utbildning och utrikes födda inom kultursektorn

Kultursektorn är relativt homogen när det gäller produktion, organisation och publik. Denna problematik belyser bland annat Myndigheten för kulturanalys i flera rapporter. Myndigheten publicerade till exempel en kartläggning 2015 bland anställda i den del av kultursektorn som styrs av staten, och ansvarade 2017 för motsvarande analys i de nordiska länderna. Rapporterna *Kultur av vem?* och *Kultur med olika bakgrund* visar att andelen anställda inom kultursektorn med utländsk bakgrund befinner sig på en konstant och tydligt lägre nivå än i befolkningen. Den ökade mångfalden i befolkningen avspeglas inte i kultursektorns personal, och myndigheten menar att:

*Kultursektorn ligger längre från målet om att spegla befolkningen än för tio år sedan.*¹⁰⁵

Frågan om etnisk mångfald beskrivs som svårhanterlig för kulturinstitutionerna även i Kulturanalys Nordens antologi *Vem får vara med?*, i artikeln *Inkluderingskulturen*. Oklarheter i kulturpolitiken, i den statliga styrningen, hålls fram som en av förklaringsarna.

I betänkandet *Konstnär – oavsett villkor* konstaterar Konstnärspolitiska utredningen att konstnärer oftast kommer från hem med välutbildade föräldrar, och att personer med utländsk bakgrund är sämre representerade bland konstnärerna än i befolkningen i stort. Utredningen visar också att det är ungefär

lika många kvinnor som män som är verksamma som konstnärer, men med stora variationer inom olika konstområden. Över en tioårsperiod har andelen kvinnor ökat, vilket har resulterat i en jämnare balans mellan könen.

Landsorganisationen i Sverige, LO, finner i rapporten *Brobyggare eller vattendelare?* att personer från tjänstemanna- eller företagarfamiljer, med relativt hög inkomst och – framför allt – med lång utbildning deltar i kultur oftare än andra. Att vara av utländsk härkomst, dvs vara född i ett annat land eller ha föräldrar som är födda utanför Sverige, beskrivs inte i sig en lika särskiljande faktor.

Myndigheten för kulturanalys publicerade 2019 rapporten *Kulturvanor i Sverige 1989–2018*. I rapporten visas ett starkt samband mellan utbildningsnivå och kulturvanor. Med högre utbildning följer i allmänhet fler kulturaktiviteter. Det finns också ett samband mellan ålder och kultur – ju äldre man är desto mindre ägnar man sig i allmänhet åt kultur.¹⁰⁶

Folkbildningens deltagare i kulturinriktade arrangemang

Studieförbundens deltagare i kulturinriktade verksamheter

LO konstaterar att de grupper som är underrepresenterade i den sk konsumerande kulturen är mer aktiva i egenutövad kultur, till exempel i ”studiecirklar i vävning, målning, dans, teater m.m.”.¹⁰⁷

Men även inom folkbildningen är vissa grupper underrepresenterade inom kulturområdet. Andelen utrikes födda deltagare är betydligt mindre i studieförbundens studiecirklar inom ämnesområdet *konst, musik och media* än inom andra ämnesområden. Inom det här området var 14 procent av cirkeldeltagarna utrikes födda 2020, jämfört med 29 procent i studiecirklar med annan inriktning.

Statistiken visar också att de vanligaste ämnesvalen bland inrikes födda deltagare var inriktade mot kultur: *improvisatorisk musik, husdjursskötsel och körsång*. Bland de utrikes födda deltagarna var det vanligast att välja *annan utbildning i religion, svenska*

104 | Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället* beskrivs studieförbundens kulturprogram som en lättillgänglig väg till både folkbildningen och kulturfören, bland annat eftersom de är jämförelsevis billiga – eller gratis – att delta i. Kulturprogrammen inriktas mot amatörkultur och mot grupper som inte i första hand nås av kommunernas kulturverksamhet: ungdomar, äldre, personer med invandrarbakgrund och boende på landsbygden. De genomförs ofta i samverkan med föreningslivet eller tillsammans med kommunala verksamheter som t.ex. äldreboenden och ungdomsgårdar.

105 *Kultur av vem?*, Sid. 5.

106 Rapporten bygger på data från SOM-institutet vid Göteborgs universitet samlade in 2018. Sambandet mellan deltagande och ålder är omvänt när det gäller aktiviteten ”gått på konstatställning” – där återfinns de största andelarna i de äldre åldersgrupperna. När det gäller ”gått på museum” syns få skillnader mellan olika åldersgrupper.

107 *Brobyggare eller vattendelare?* Sid. 53.

som främmande språk respektive samhälls- och beteendevetenskap – allmän inriktning.¹⁰⁸

Inom det estetiska området är även andelen deltagare med eftergymnasial utbildning större än inom övriga ämnesområden, och andelen med högst grundskola/motsvarande mindre.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2020. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2020. Andel av grupp (procent).

Folkhögskolornas deltagare i kulturinriktade verksamheter

Även inom folkhögskolan finns skillnader mellan deltagare i estetiska verksamheter och andra. Inom särskild kurs med estetisk inriktning är andelen utrikes födda jämförelsevis låg – 10 procent jämfört med 21 procent i övriga inriktningar.

De här deltagarna är även tydligt yngre än deltagare i andra kursinriktningar, och de har i allmänhet längre utbildning. Dock är variationen mellan olika ämnesinriktningar stora, med till exempel de äldsta deltagarna med längst utbildning i *Slöjd och konsthantverk*.

Mönstret med jämförelsevis få deltagare från andra länder återkommer i folkhögskolornas allmänna och korta kurser med estetisk inriktning.

I utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolornas regi* var 94 procent av lärarna inom de estetiskt inriktade kurserna uppväxta i Sverige, medan endast ca 1 procent hade vuxit upp i ett utomeuropeiskt land.¹⁰⁹

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

Mångfald och förnyelse?

I Folkbildningsrådets rapport *Mångfald och förnyelse?* bekräftas och fördjupas bilden av folkbildningens

estetiska verksamheter: Deltagarna i estetiska studiecirklar är i allmänhet yngre än andra cirkeldeltagare, de har längre utbildning och lever i hushåll med högre disponibel årsinkomst. I de estetiskt inriktade cirkelarna är också andelen män större än i övriga cirklar medan andelen som är födda utanför Norden är påtagligt mindre – 12 procent jämfört med 34 procent.¹¹⁰

Deltagarna i estetiska cirklar liknar i de flesta avseenden befolkningen i stort. Undantaget är deltagarnas födelseland, det vill säga att andelen utomnordiskt födda deltagare är mindre i de estetiska cirkelarna än i befolkningen (18 procent).

Mönstret är liknande i folkhögskolornas särskilda kurser med estetisk inriktning: Deltagarna är yngre än i särskilda kurser med annan inriktning, och färre av dem är födda utanför Norden – 9 procent jämfört med 15 procent i övriga inriktningar. Dessutom har deltagarnas föräldrar i allmänhet längre formell utbildning inom de estetiska inriktningarna. Framför allt är andelen med eftergymnasial utbildning tydligt högre. Däremot skiljer sig inte könsfördelningen generellt mellan estetiska och övriga kurser, även om variationen är stor mellan olika estetiska inriktningar.

De fältstudier som ingår i utvärderingen ger en entydig bild av anställda i studieförbund och folkhögskolor som bärare av idéer om mångfald och inkludering och som betonar vikten av en folkbildning med kulturverksamheter som når ut brett. Men rapporten visar också att mångfalden knappast förändras om inte ett riktat mångfaldsarbete faktiskt äger rum. Deltagargruppernas sammansättning med avseende på födelseland, kön, ålder och socioekonomiska förutsättningar förändras inte om inte studieförbund och folkhögskolor arbetar aktivt för att förändra.

Rapporten tyder vidare på att det är relativt ovanligt med strategiska insatser för att ändra mångfalden inom kulturverksamheterna, framför allt när det gäller deltagarnas bakgrund i olika länder. Många av studieförbunden och folkhögskolorna i rapporten beskriver traditioner, kontaktnät och utbud som är förankrade i västeuropeiska eller svenska kulturtraditioner, vilket i sin tur innebär att man kommer att reproducera liknande deltagargrupper år efter år. Man talar även om ekonomiska och andra förutsättningar - statsbidragssystemens utformning - som gör att utrymmet för resurskrävande rekrytering och nyskapande utbud begränsas.

108 I rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder* jämför författarna vilka ämnen som är mest populära bland utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare. Statistiken visar på en uppdelning: Bland de deltagare som är födda i Sverige hör nio av de elva vanligaste ämnena hemma inom kultur-/hantverksområdet. I särklass störst är den improvisatoriska musiken, dvs. pop, rock, jazz, osv. Bland de cirkeldeltagare som kommer från andra länder är bilden i princip motsatt – bara ett av de elva vanligaste ämnena har kulturinriktning.

109 Uppgifterna om lärarnas bakgrund är hämtade från en enkät som skickades till samtliga lärare inom folkhögskolornas kulturinriktade kurser 2017, inom ramen för utvärderingen.

110 Statistiken i rapporten *Mångfald och förnyelse* avser 2017.

Referenser

- Amnå, E. (2019). *När tilliten prövas. En studie av studieförbundet Ibn Rushds samhällsbidrag*. Folkbildningsrådet.
- Ardelius, G. (2019). *Bottendöd eller kulturell glöd? Projekt 3klövern: En lägesrapport från fem regioner om den ideella kultursektorns relation till förvaltning och institutioner*. (Ideell kulturallians)
- Bengtsson, J. (2018). *Brobyggare eller vattendelare? En rapport om kulturen och ojämlikheten*. Landsorganisationen i Sverige.
- von Essen, J. & Svedberg, L. (red.) (2020). *Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019*. Ersta Sköndal Bräcke högskola arbetsrapportserie, nr 98.
- Fejes, A., Dahlstedt, M., Mešić, N., & Nyström, S. (2018). *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*. ABFs skriftserie Folkbildning och Forskning.
- Folkbildningsrådet (2011). *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010. Folkbildning för alla?* Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2011.
- Folkbildningsrådet (2013). *Att vara folkhögskollärare – förutsättningar, kompetensbehov och tidsanvändning*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2013.
- Folkbildningsrådet (2013). *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2013.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap*. Folkbildningsrådet utvärderar No 3 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkelledare – folkbildningens fotfolk och drivkraft*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna. Utvärdering 3 av studieförbundens kulturprogram*. Folkbildningsrådet utvärderar No 4 2014.
- Folkbildningsrådet (2015). *Folkbildningen och Europeiska socialfonden – En kartläggning av folkhögskolornas och studieförbundens förutsättningar att genomföra ESF-projekt*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*. En rapport från Folkbildningsrådet.
- Folkbildningsrådet (2017). *Cirkeldeltagare från andra länder*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2017.
- Folkbildningsrådet (2017). *Etableringskurs på folkhögskola – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd*.

- Folkbildningsrådet (2017). *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter*.
- Folkbildningsrådet (2017). *På egna eller andras villkor? Folkbildningens medverkan i Europeiska socialfonden 2014–2020*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna. En kartläggning 2017*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkhögskolans förstärkningsbidrag – En fördjupad analys 2017*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkhögskollärarnas arbets-situation*. Folkbildningsrådets återrapportering till regeringen 2017.
- Folkbildningsrådet (2018). *Kulturell bildning i folkhögskolans regi. Deltagare och lärare på estetiska profilkurser*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2018.
- Folkbildningsrådet (2019). *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden. Studiecirkelnas geografiska spridning och betydelse för integrationen på arbetsmarknaden*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning och regional kompetensförsörjning*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Statsbidrag till folkhögskolor 2020. Villkor och fördelning*. Dnr 397, 2019, 091.
- Folkbildningsrådet (2019). *Statsbidrag till studieförbund 2020. Villkor och fördelning*. Dnr 398, 2019, 092.
- Folkbildningsrådet (2020). *Cirkelnas betydelser. En studie om deltagare i studieförbundens studiecirklar 2019*.
- Folkbildningsrådet (2020). *Folkbildning med asylsökande 2019 – Svenska från dag ett och Vardags-svenska vid studieförbund och folkhögskolor*.
- Folkbildningsrådet (2020). *Folkhögskolornas kurser i samarbete med Arbetsförmedlingen 2019. Studiemotiverande folkhögskolekurs, etableringskurs på folkhögskola och bristyrkesutbildningar på folkhögskola – återrapportering*. Dnr 20/00180.
- Folkbildningsrådet (2020). *Mångfald och förnyelse? Utvärdering av folkbildningens kulturverksamheter*. Folkbildningsrådet utvärderar, No 1 2020.
- Folkbildningsrådet (2021). *Folkhögskolans deltagare mitt i pandemin. Folkbildning i Coronatider*. Delstudie D.
- Folkbildningsrådet (2021). *Folkhögskolornas förändrade arbetssätt. Folkbildning i Coronatider*. Delstudie C.
- Folkbildningsrådet (2021). *Studieförbunden mitt i pandemin. Folkbildning i Coronatider*. Delstudie G.
- Folkbildningsrådet (2021). *Folkhögskoledeltagarna och deras medborgerliga engagemang (prel.)*. Publiceras maj 2021.
- Hedegaard, J. & Hugo, M. (2018). *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism. Rapport från pågående forskningsprojekt om personer med högfungerande autism och deras studiegång*. I Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Från skola till arbete. Fördjupad analys av ungas övergång mellan skola och arbetsliv. Slutrapport.
- Hugo, M., Hedegaard, J. & Bjursell, C. (2019). *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*. Encell rapport 1:2019. Encell, Högskolan för lärande och kommunikation.
- Kulturanalys Norden (2017). *Kultur med olika bakgrund. utländsk bakgrund bland anställda på statligt finansierade kulturinstitutioner I Norden*. Nordisk kulturfakta.
- Kulturanalys Norden (2017). *Vem får vara med? Perspektiv på inkludering och integration i kulturlivet i de Nordiska länderna*. Nordisk kulturfakta.
- Myndigheten för kulturanalys (2015). *Kultur av vem? En undersökning av mångfald i den svenska kultursektorn*. Rapport 2015:2.
- Myndigheten för kulturanalys (2018). *Kulturvanor i Sverige 1989–2018*. Kulturfakta 2019:2.
- Myndigheten för kulturanalys (2019). *Kulturens geografi. Tillgång till kulturutbud i landets kommuner*. Kulturfakta 2019:3.
- Myndigheten för kulturanalys (2020). *Kulturanalys 2020. En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen*. Rapport 2020:1.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället? En kunskapsöversikt om hinder för deltagande*.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige*.
- Novus (2020). *Cirkeldeltagarundersökning juni 2020*. Powerpointpresentation.
- Novus (2021). *Undersökning bland cirkeldeltagare före och under pandemin 2020. Folkbildning i Coronatider*. Delstudie E. Powerpointpresentation.
- Nylander, E. et al (2014). *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning*. Linköpings universitet, institutionen för beteendevetenskap och lärande.
- Polisen (2017). *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.
- Regeringskansliet (2015). *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*.

- Regeringskansliet (2018). *Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara*. Ku 18:02.
- Riksdagens kulturutskott (2015). *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen*. 2015/16: RFR4.
- Sernhede René, O., Rosalens L. & Söderman, J. (2019). *"När betongen rätar sin rygg." Ortenrörelsen och folkbildningens renässans*. Bokförlaget Daidalos AB, Göteborg.
- SOU 2000:1. *En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet*. Demokratiutredningens betänkande
- SOU 2016:5. *Låt fler forma framtiden! Del A*. Betänkande av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande.
- SOU 2018:23. *Konstnär - oavsett villkor*. Betänkande av Konstnärspolitiska kommittén.
- SOU 2019:35. *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället*. Betänkande av Demokrativillkorsutredningen.
- SOU 2019:59. *Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen*. Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen.
- SOU 2020:56. *Det demokratiska samtalet i en digital tid. Så stärker vi motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat*. Betänkande av kommittén Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2017). *Villkor för utbildning. Kartläggning av nuläge för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning*.
- Statistiska Centralbyrån (2017). *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högstudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan*. Temarapport 2017:11 utbildning.
- Statistiska centralbyrån (2019). *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF*.
- Statistiska centralbyrån (2020). *Uppföljning av allmän kurs på folkhögskolan. Studiesituationen på allmän kurs och vad deltagarna gör efteråt*.
- Statskontoret (2016). *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Delrapport.
- Statskontoret (2018). *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Slutrapport. 2018:10.
- Statskontoret (2020). *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor*. Rapport 2020:2.
- Studieförbunden (2019). *Basen i svenskt musikkiv – Studieförbundens musikrapport 2019*. Studieförbundens material 2019:1.
- Svensk författningssamling 2015:218. *Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen*.
- Svensk författningssamling 2015:521. *Förordning (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare*.
- Söderman, J. (2016). *Folkbildning som hiphop med implikationer på läs- och skrivfrämjande*. På uppdrag av Region Skåne.
- Tillväxtverket (2016). *Regionala kompetensplattformar. En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017*.
- Trägårdh, L. et al. (2013). *Den svala svenska tilliten. Förutsättningar och utmaningar*. SNS förlag.

Tabellbilaga

Tabeller

Datakälla gällande studieförbunden är SCB:s officiella statistik. Den statistik uppdateras inte med de korrigeringar av verksamheten som studieförbunden rapporterar i efterhand till Folkbildningsrådet.

I tabellerna redovisas i första hand deltagaruppgifter som hämtats från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, som visar unika personer per verksamhetsform. I undantagsfall redovisas grupprapporterade deltagare. Detta markeras i så fall i not.

Skillnad i antal och andel deltagare kan förekomma mellan olika tabeller. Detta beror främst på den variabelgruppering som görs, men även sekretessgranskning kan påverka utfallet. Likaså kan uppgift om enskilda individer eller grupper saknas. Så är exempelvis fallet när det kommer till unga som ännu inte återfinns i SCB:s utbildningsregister.

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.70

Tabell S 2a. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2018–2020. Antal (N) och andel (procent)..... 71

Tabell S 2b. Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).72

Tabell S 3a. Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).*73

Tabell S 3b. Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).*74

Tabell S 3c. Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2020. Antal (N) och andel (procent).75

Tabell S 4a. Nya cirkeldeltagare 2020. Jämförelse med återkommande deltagare.* Andel (procent).....75

Tabell S 4b. Studieförbundens deltagare och arrangemang på distans 2018–2020. Jämförelser med övriga deltagare och arrangemang. Antal (N) och andel (procent).....76

Tabell S 4c. Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet som läser på distans 2020. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans eller har deltagit i båda typerna av verksamhet. Andel (procent).77

Tabell S 5a. Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2020. Antal (N) och andel (procent).....78

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2020. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).....79

Tabell S 5c. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2020. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent)..... 80

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2020. Andel av grupp (procent).81

Tabell S 5e. Studiecirkeln i musik 2018–2020. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent).82

Tabell S 6a. Cirkeldeltagare fördelade efter juridiskt kön 2020. Andel (procent).82

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2020. Andel (procent).....83

Tabell S 6c. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).....83

Tabell S 6d. Cirkeldeltagare i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).....84

Tabell S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2020. Största och minsta andel samt median (procent).*84

Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.85

Tabell F 2a. Deltagare i allmän kurs 2018–2020 per kursnivå. Andel (procent).86

Tabell F 2b. Deltagare i särskild kurs 2018–2020 per kursnivå. Andel (procent).87

Tabell F 2c. Deltagare i kort kurs 2018–2020. Andel (procent).88

Tabell F 2d. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2018–2020. Andel (procent).88

Tabell F 2e. Deltagare i Etableringskurs 2018–2020. Andel (procent).89

Tabell F 2f. Deltagare i Svenska från dag ett 2018–2020. Andel (procent).89

Tabell F 3a. Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).* 90

Tabell F 3b. Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).* 91

Tabell F 3c. Deltagare i allmän och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2020. Antal (N) och andel (procent).92

Tabell F 4a. Deltagare i allmän och särskild kurs vid filial 2020. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).92

Tabell F 4b. Deltagare i allmän och särskild kurs som bor på internat 2020. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).*93

Tabell F 4c. Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på planerad distans 2020. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans samt på kurs som ställts om till distans på grund av pandemin. Andel (procent).*94

Tabell F 4d. Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på planerad distans, på kurs som ställts om till distans på grund av pandemin eller ej på distans 2018–2020. Andel (procent).*95

Tabell F 4e. Helårsplatser i allmän och särskild kurs; planerad distans, kurs som ställts om till distans på grund av pandemin respektive ej distans 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).*95

Tabell F 5a. Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2020. Antal (N) och andel (procent). 96–97

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).98

Tabell F 5c. Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Antal (N) och andel (procent).*99

Tabell F 6a. Deltagare fördelade efter juridiskt kön i allmän och särskild kurs 2020. Andel (procent).100

Tabell F 6b. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2020. Andel (procent).101

Tabell F 6c. Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).102

Tabell F 6d. Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).103

Tabell F 6e. Deltagare i allmän kurs i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).104

Tabell F 6f. Deltagare i särskild kurs i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).104

Tabell F 6g. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs med funktionsnedsättning 2020. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).105

Tabell F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2020. Minsta och största andel samt median (procent).106

Tabell 8a. Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola per urvalsgrupp, höstterminen 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).107

Tabell F 8b. Studiemotiverande folkhögskolkurs: Folkhögskolor, deltagare samt deltagare som gått vidare till fortsatta studier eller arbete 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).107

TABELL S 1.
Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.

FOLKBILDNINGSSANSLAGET	STUDIETIMMAR (N)	ARRANGEMANG (N)	ANTAL DELTAGARE (N)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)
2020					
Studiecirklar	7 213 871	153 199	420 283	62	38
Annan folkbildningsverksamhet	989 320	54 113	361 471	67	33
Kulturprogram *	1 315 494	146 166	6 076 520	55	45
2019					
Studiecirklar	12 143 886	241 836	599 357	62	38
Annan folkbildningsverksamhet	1 658 073	74 372	495 668	64	36
Kulturprogram *	3 289 662	365 518	19 219 836	56	44
2018					
Studiecirklar	13 032 989	260 964	617 924	61	39
Annan folkbildningsverksamhet	1 643 558	72 723	482 182	64	36
Kulturprogram *	3 412 188	379 132	19 868 170	55	45
ANNAN STATLIG FINANSIERING					
2020					
Vardagssvenska **	45 188	1 031	7 258	47	53
Svenska från dag ett **	101 281	2 842	9 882	44	56
Uppökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor ***	62 372	2 087	7 034	100	-
Arbetsmarknadsnära insatser på distans	19 298	521	3 901	76	24
Svenska för föräldradeilda ***	7 546	521	1 132	92	8
2019					
Vardagssvenska **	74 597	1 687	10 427	41	59
Svenska från dag ett **	187 920	4 797	15 012	42	58
Stöd till föräldrar i barns lärande	2734	126	-	-	-
Uppökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor	74 531	2 458	7 380	100	-
2018					
Vardagssvenska **	90 302	2 063	14 095	37	63
Svenska från dag ett **	203 664	5 305	20 138	39	61
Stöd till föräldrar i barns lärande	57 616	1 982	4 313	28	72
Uppökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor	55 831	2 380	3 092	100	-

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer)

** Unika personer. Könsuppdelningen beräknas dock utifrån gruppstatistiken.

*** Avser unika bidragsgrundande deltagare, vilka kan tas fram med hjälp av tillgång på microdata för år 2020.

TABELL S 2A.**Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).**

	2020	2019	2018
CIRKELDELTAGARE			
Antal deltagare (N)	420 283	599 357	617 924
Kvinnor	62	62	62
Män	38	38	38
Inrikes födda	79	79	79
Utrikes födda	21	21	21
Eftergymnasial utbildning	45	44	42
Gymnasial utbildning 3 år	17	17	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	20	20	21
Högst grundskola/motsvarande	17	19	19
65– år	38	38	38
45–64 år	25	24	24
25–44 år	24	23	24
20–24 år	5	5	6
13–19 år	8	8	8
Med funktionsnedsättning*	4	6	7
DELTAGARE I ANNAN FOLKBILDNINGSVERSAMHET			
Antal deltagare (N)	361 471	495 668	482 182
Kvinnor	67	65	65
Män	33	35	35
Inrikes födda	86	85	85
Utrikes födda	14	15	15
Eftergymnasial utbildning	52	50	49
Gymnasial utbildning 3 år	17	19	19
Gymnasial utbildning, ej 3 år	18	18	19
Högst grundskola/motsvarande	13	13	14
65– år	29	25	25
45–64 år	24	25	24
25–44 år	18	20	20
20–24 år	4	4	4
13–19 år	9	9	9
-12 år	17	16	16
Med funktionsnedsättning*	3	4	4

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 2B.**Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).**

	2020	2019	2018
VARDAGSSVENSKA			
Antal deltagare (N)*	7 258	10 427	14 095
Kvinnor*	47	41	37
Män*	53	59	63
65– år**	1	0	0
25–65 år**	99	98	98
13–24 år**	1	2	2
–13 år**	0	0	0
Med funktionsnedsättning**	0	0	0
SVENSKA FRÅN DAG ETT			
Antal deltagare (N)	9 882	15 012	20 138
Kvinnor*	44	42	29
Män*	56	58	71
65– år**	0	0	0
25–65 år**	97	96	96
13–24 år**	2	3	4
–13 år**	1	0	0
Med funktionsnedsättning**	0	0	0

* Avser unika personer. Könsfördelning beräknas utifrån gruppstatistik.

** Uppgifterna bygger på grupprapporterade uppgifter där deltagare registrerades enligt majoritetsprincipen, dvs. alla deltagare hamnar under samma kategori om majoriteten av deltagare finns i denna kategori.

TABELL S 3A.
Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).*

STUDIECIRKEL	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA			PENDLINGS- KOMMUN STÖRRE			PENDLINGS- KOMMUN MINDRE			PENDLINGS- KOMMUN NÄRA			TOTALT
	STORSTAD	STORSTAD	STORSTAD	STORSTAD	STORSTAD	STORSTAD	STAD/TÅRTORT	STAD/TÅRTORT	STAD/TÅRTORT	STAD/TÅRTORT	STAD/TÅRTORT	STAD/TÅRTORT	
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	16	12	26	15	14	7							100
ANDEL DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP (PROCENT)													
Kvinnor	59	64	60	63	62	64	65	62	64	65	62	65	62
Män	41	36	40	37	38	36	35	38	36	35	38	35	38
Inrikes födda	71	78	75	83	87	85	86	79	85	86	79	86	79
Utrikes födda	29	22	25	17	13	15	14	21	15	14	21	14	21
Eftergymnasial utbildning	61	50	49	36	40	34	33	45	34	33	45	33	45
Gymnasial utbildning 3 år	16	18	17	18	18	17	18	17	17	18	17	18	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	11	17	16	26	24	27	28	20	27	28	20	28	20
Högst grundskola/motsvarande	12	15	17	21	18	22	21	17	22	21	17	21	17
65- år	22	38	33	47	43	49	48	38	49	48	38	48	38
45-64 år	24	26	24	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
25-44 år	39	22	25	18	19	16	17	24	16	17	24	17	24
20-24 år	7	5	8	4	4	3	3	5	3	3	5	3	5
13-19 år	9	9	10	7	8	7	7	8	7	7	8	7	8
Med funktionsnedsättning**	4	4	3	5	4	6	8	4	6	8	4	8	4

* Kommungruppsindelningen bygger på SKR:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna. "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3B.

Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).*

ANNAN FOLKBILDNINGSVERSAMHET	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA			PENDLINGS- KOMMUN STÖRRE			PENDLINGS- KOMMUN NÄRA			PENDLINGS- KOMMUN NÄRA			TOTALT
	STORSTAD	STORSTAD	NÄRA	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	NÄRA	STAD/TÅTORT	MINDRE STAD/TÅTORT	LANDSBYGD- KOMMUN	STAD/TÅTORT	MINDRE STAD/TÅTORT	LANDSBYGD- KOMMUN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	15	14	14	28	15	15	14	7	8	100			
ANDEL DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP (PROCENT)													
Kvinnor	68	68	68	67	67	67	67	66	65	67			67
Män	32	32	32	33	33	33	33	34	35	33			33
Inrikes födda	82	85	85	85	88	88	90	87	89	86			86
Utrikes födda	18	15	15	15	12	12	10	13	11	14			14
Eftergymnasial utbildning	69	56	56	58	43	43	47	39	39	52			52
Gymnasial utbildning 3 år	14	16	16	16	18	18	18	18	20	17			17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	9	16	16	14	23	23	22	25	24	18			18
Högst grundskola/motsvarande	8	12	12	12	16	16	13	18	17	13			13
65- år	19	28	28	26	34	34	33	38	33	29			29
45-64 år	22	24	24	22	25	25	25	25	27	24			24
25-44 år	26	17	17	19	15	15	16	14	16	18			18
20-24 år	4	3	3	5	2	2	2	2	3	4			4
13-19 år	8	10	10	9	8	8	8	6	10	9			9
6-12 år	20	18	18	19	15	15	16	14	12	17			17
Med funktionsnedsättning**	2	4	4	3	4	4	4	4	5	3			3

* Kommungruppsindelningen bygger på SKR:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna. "Pendlings-kommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Gruppproporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3C.

Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2020. Antal (N) och andel (procent).

	BEFOLKNING 13 ÅR OCH ÄLDRE (N)	CIRKELDELTAGARE (N)	ANDEL CIRKELDELTAGARE AV BEFOLKNING 13 ÅR OCH ÄLDRE
Storstad	1 908 514	67 980	4
Pendlingskommun nära storstad	1 944 410	51 693	3
Större stad	2 472 774	109 636	4
Pendlingskommun nära större stad	1 493 066	64 119	4
Mindre stad/tätort	1 316 235	60 878	5
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	601 770	28 797	5
Landsbygdskommun	641 714	37 180	6
Totalt	10 378 483	420 283	4

TABELL S 4A.

Nya cirkeldeltagare 2020. Jämförelse med återkommande deltagare.* Andel (procent).

	NYA CIRKELDELTAGARE	ÅTERKOMMANDE CIRKELDELTAGARE
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	18	82
ANDEL DELTAGARE PER NYA/ÅTERKOMMANDE (PROCENT)		
Kvinnor	59	62
Män	41	38
Inrikes födda	76	80
Utrikes födda	24	20
Eftergymnasial utbildning	49	44
Gymnasial utbildning 3 år	21	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	15	21
Högst grundskola/motsvarande	15	18
65- år	17	42
45-64 år	27	24
25-44 år	35	21
20-24 år	9	5
13-19 år	11	7
Med funktionsnedsättning	-	-
Storstad	20	15
Pendlingskommun nära storstad	14	12
Större stad	26	26
Pendlingskommun nära större stad	14	16
Mindre stad/tätort	14	15
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	6	7
Landsbygdskommun	7	9

* Med nya deltagare avses deltagare i studiecirkel 2020, som inte deltagit under perioden 2017-2019. Med återkommande deltagare avses deltagare i studiecirkel 2020, som även deltagit någon gång under perioden 2017-2019.

TABELL S 4B.

Studieförbundens deltagare och arrangemang på distans 2018–2020. Jämförelser med övriga deltagare och arrangemang. Antal (N) och andel (procent).

	2020				2019				2018*			
	DISTANS	EJ DISTANS	ANTAL DELTAGARE BÅDA	ANDEL DISTANS	DISTANS	EJ DISTANS	ANTAL DELTAGARE BÅDA	ANDEL DISTANS	DISTANS	EJ DISTANS	ANTAL DELTAGARE BÅDA	ANDEL DISTANS
Arrangemang												
Studiecirkel	12 782	140 417	-	9	3 376	238 460	-	1	4 791	256 173	-	2
Annan folkbildningsverksamhet	4 348	49 765	-	9	162	74 210	-	0	162	72 561	-	0
Kulturprogram	13 245	132 921	-	10	80	365 438	-	0	141	378 991	-	0
Deltagare												
Studiecirkel	18 002	382 872	19 409	9	4 584	592 669	2104	1	-	-	-	-
Annan folkbildningsverksamhet	19874	327 411	14 186	10	682	494 433	553	0	-	-	-	-
Kulturprogram	1 543 604	4 532 916	-	34	6 364	19 213 472	-	0	1 516	19 866 654	-	0

* Unika deltagare går inte att ta fram för distans 2018.

TABELL S 4C.

Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet som läser på distans 2020. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans eller har deltagit i båda typerna av verksamhet. Andel (procent).

	STUDIECIRKEL			ANNAN FOLKBILDNINGSVERKSAMHET		
	DISTANS	EJ DISTANS	DELTAGIT I BÅDA	DISTANS	EJ DISTANS	DELTAGIT I BÅDA
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	4	91	5	5	91	4
ANDEL DELTAGARE PER DISTANS/ EJ DISTANS (PROCENT)						
Kvinnor	58	62	53	65	67	65
Män	42	38	47	35	33	35
Inrikes födda	38	82	50	77	87	75
Utrikes födda	62	18	50	23	13	25
Eftergymnasial utbildning	55	45	47	61	51	64
Gymnasial utbildning 3 år	18	17	17	18	17	16
Gymnasial utbildning, ej 3 år	11	21	13	12	18	11
Högst grundskola/motsvarande	16	17	22	8	14	9
65- år	12	40	16	16	30	18
45-64 år	25	25	25	33	23	30
25-44 år	42	22	37	32	17	22
20-24 år	11	5	11	6	3	5
13-19 år	11	8	12	7	9	8
-12 år	0	0	0	7	18	17
Med funktionsnedsättning*	1	5	-	1	4	-

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5A.

Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2020. Antal (N) och andel (procent).

	ARRANGEMANG		DELTAGARE*	
	ANTAL (N)	ANDEL (%)	ANTAL (N)	ANDEL (%)
Konst, musik och media	87 690	57	227 206	45
varav Bild- och formkonst	5 663		21 592	
varav Musik, dans och dramatik	63 588		136 632	
varav medieproduktion	2 128		3 501	
varav Formgivning	209		768	
varav Konsthantverk	16 102		64 713	
Humaniora (språk, historia)	24 106	16	96 860	19
varav Religion	5 660		22 801	
varav Främmande språk	9 060		34 265	
varav Svenska och litteraturkunskap (inkl. hemspråk)	5 621		21 527	
varav Historia och arkeologi	2 825		13 744	
varav Livsåskådning, filosofi, logik och etik	940		4 523	
Samhälls- och beteendevetenskap	8 969	6	37 039	7
Personliga tjänster	7 082	5	33 820	7
Lantbruk, trädgård, skog och fiske	7 892	5	35 651	7
Data	2 070	1	7 734	2
Hälso- och sjukvård	2 132	1	10 008	2
Socialt arbete och omsorg	1 903	1	7 232	1
Företagsekonomi, handel och administration	1 572	1	6 437	1
Teknik och teknisk industri	1 125	1	3 160	1
Pedagogik och cirkelledarutbildning	2 416	2	9 432	2
Läs- och skrivinläring för vuxna	284	0	687	0
Övriga	5 958	4	24 600	5

* Antalet deltagare är unika per ämne.

TABELL S 5B.
Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2020. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

	ÖVRIGA ÄMNES- OMRÅDEN	KONST, MUSIK OCH MEDIA	VARAV BILD- OCH FORMKONST	VARAV MUSIK, DANS OCH DRAMATIK	VARAV MEDIE- PRODUKTION	VARAV FORM- GIVNING	VARAV KONST- HANTVERK
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	55	45	4	27	1	0	13
ANDEL DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)							
Kvinnor	62	63	76	50	41	69	87
Män	38	37	24	50	59	31	13
Inrikes födda	71	86	84	86	75	79	87
Utrikes födda	29	14	16	14	25	21	13
Eftergymnasial utbildning	42	47	55	49	48	44	41
Gymnasial utbildning 3 år	16	18	15	21	24	23	13
Gymnasial utbildning, ej 3 år	21	20	20	16	13	17	28
Högst grundskola/motsvarande	21	15	11	15	15	15	18
65- år	39	39	51	27	17	24	62
45-64 år	24	24	24	25	20	28	23
25-44 år	22	25	18	31	39	29	13
20-24 år	6	5	3	7	16	14	1
13-19 år	10	6	4	9	7	5	1
Med funktionsnedsättning*	62	38	14	52	1	0	32

* Gruppporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5C.
Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2020. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

	ÖVRIGA ÄMNESOMRÅDEN	HUMANIORA (SPRÅK, HISTORIA)	VARAV SVENSKA OCH LITTERATUR-				VARAV LIVSKÅD- NING, FILOSOFI, LOGIK OCH ETIK	
			VARAV RELIGION	FRÄMMANDE SPRÅK	KUNSKAP (INKL. HESPRÅK)	HISTORIA OCH ARKEOLOGI		
Andel deltagare av alla deltagare (procent)								
	81	19	5	7	4	3	1	
ANDEL DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)								
Kvinnor	62	63	57	64	77	52	62	
Män	38	37	43	36	23	48	38	
Inrikes födda	81	63	57	52	73	82	67	
Utrikes födda	19	37	43	48	27	18	33	
Eftergymnasial utbildning	44	48	41	60	48	33	46	
Gymnasial utbildning 3 år	18	13	16	12	10	14	13	
Gymnasial utbildning, ej 3 år	21	18	17	12	22	28	18	
Högst grundskola/motsvarande	17	21	26	16	20	25	23	
65- år	39	40	19	32	56	75	36	
45-64 år	25	21	23	27	17	13	22	
25-44 år	24	21	22	29	15	8	18	
20-24 år	6	5	8	5	3	2	6	
13-19 år	7	13	29	8	9	2	18	
Med funktionsnedsättning*	90	10	3	9	60	26	3	

* Grupperade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5D.
Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2020. Andel av grupp (procent).

	ÄMNE 1		ÄMNE 2		ÄMNE 3		ANDEL AV GRUPP
	ANDEL AV GRUPP		ANDEL AV GRUPP		ANDEL AV GRUPP		ANDEL AV GRUPP
Kvinnor		Husdjursskötsel	6	Övrigt konsthantverk	5	Körsång	5
		Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	14	Annan utbildning i religion	5	Sång och musik i grupp	5
Män		Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	7	Husdjursskötsel	6	Körsång	5
Inrikes födda		Annan utbildning i religion	9	Svenska som främmande språk	6	Samhälls- och beteendevetenskap, allmän inriktning	5
Utrikes födda		Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	7	Körsång	6	Husdjursskötsel	5
Eftergymnasial utbildning		Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	11	Husdjursskötsel	7	Körsång	4
Gymnasial utbildning 3 år		Övrigt konsthantverk	6	Friskvård	6	Körsång	5
Gymnasial utbildning, ej 3 år		Annan utbildning i religion	5	Övrigt konsthantverk	5	Friskvård	4
Högst grundskola/motsvarande		Övrigt konsthantverk	7	Friskvård	6	Körsång	6
65- år		Husdjursskötsel	8	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	7	Körsång	6
45-64 år		Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	14	Husdjursskötsel	6	Annan utbildning i religion	4
25-44 år		Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	11	Annan utbildning i religion	6	Teater och dramatik (för scenframställning)	4
20-24 år		Annan utbildning i religion	19	Pedagogik o metodik	8	Övriga danser	7
13-19 år		Friskvård	12	Sång och musik i grupp	7	Personlig utveckling	5
Med funktionsnedsättning*							

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer)

TABELL S 5E.

Studiecirklar i musik 2018–2020. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent).

	2020	2019	2018
Antal studiecirkeltimmar totalt	7 213 871	12 143 886	13 032 989
Antal studietimmar i musikcirklar	3 259 669	4 914 191	5 070 130
<i>varav antal timmar improvisatorisk musik</i>	2 054 919	2 985 370	3 154 689
Andel studietimmar i musikcirklar, av alla studietimmar	45	40	39
<i>varav andel studietimmar i improvisatorisk musik, av alla studietimmar</i>	28	25	24
Antal cirkeldeltagare totalt *	499 866	753 120	779 123
Antal deltagare i musikcirklar *	92 036	128 766	132 426
<i>varav antal deltagare i improvisatorisk musik</i>	31 936	39 206	40 356
Andel deltagare i musikcirklar, av alla deltagare	18	18	18
<i>varav andel deltagare i improvisatorisk musik av alla deltagare</i>	6	6	6

* Unika personer per ämne och år. Antalet unika deltagare har uppdaterats för 2019 och 2018 pga ökade möjligheter att ta fram unika deltagare utifrån microdata.

TABELL S 6A.

Cirkeldeltagare fördelade efter juridiskt kön 2020. Andel (procent).

	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	62	38	100
ANDEL DELTAGARE PER KÖN (PROCENT)			
Inrikes födda	81	77	79
Utrikes födda	19	23	21
Eftergymnasial utbildning	48	41	45
Gymnasial utbildning 3 år	14	22	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	21	17	20
Högst grundskola/motsvarande	17	19	17
65– år	42	31	38
45–64 år	25	24	25
25–44 år	20	29	24
20–24 år	4	7	5
13–19 år	7	8	8
Med funktionsnedsättning*	3	1	4

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer)

TABELL S 6B.

Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2020. Andel (procent).

	INRIKES	UTRIKES	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	79	21	100
ANDEL DELTAGARE PER FÖDELSELAND (PROCENT)			
Kvinnor	63	42	59
Män	37	58	41
Eftergymnasial utbildning	47	39	45
Gymnasial utbildning 3 år	18	14	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	20	18	20
Högst grundskola/motsvarande	15	29	17
65– år	42	20	38
45–64 år	24	28	25
25–44 år	21	35	24
20–24 år	5	8	5
13–19 år	8	10	8
Med funktionsnedsättning*	-	-	4

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6C.

Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).

	EFTERGYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	45	17	20	17	100
ANDEL DELTAGARE PER UTBILDNINGSNIVÅ (PROCENT)					
Kvinnor	65	51	67	59	62
Inrikes födda	83	85	82	68	81
Utrikes födda	17	15	18	32	19
65– år	35	25	59	49	40
45–64 år	30	24	31	15	26
25–44 år	32	35	9	14	25
20–24 år	3	16	1	5	5
13–19 år	0	0	0	19	3
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	4

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6D.**Cirkeldeltagare i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).**

	13–19 ÅR	20–24 ÅR	25–44 ÅR	45–64 ÅR	65– ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	8	5	24	25	38	100
ANDEL DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	58	51	53	63	69	62
Män	42	49	47	37	31	38
Inrikes födda	76	70	70	77	89	79
Utrikes födda	24	30	30	23	11	21
Eftergymnasial utbildning	0	28	58	51	39	45
Gymnasial utbildning 3 år	1	53	25	16	11	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	0	4	7	24	29	20
Högst grundskola/motsvarande	99	16	10	10	21	17
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	-	4

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer)

TABELL S 7.**Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2020.****Största och minsta andel samt median (procent).***

	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	49	68	59
Män	32	51	41
Inrikes födda	18	89	82
Utrikes födda	11	82	18
Eftergymnasial utbildning	22	71	47
Gymnasial utbildning 3 år	15	23	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	8	27	16
Högst grundskola/motsvarande	7	47	16
65– år	3	54	27
45–64 år	19	32	24
25–44 år	16	36	30
20–24 år	3	13	7
13–19 år	4	28	7
Med funktionsnedsättning**	0	11	2

* Statistiken är framtagen med hjälp av microdata vilket gör att andelarna inte är jämförbara med andelarna för 2019.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL F 1.

Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2018–2020.

FOLKBILDNINGSANSLAGET	ANTAL DELTAGARVECK- OR (N)*	ANTAL FOLKHÖG- SKOLOR (N)	ANTAL DELTAGARE (N)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)
2020					
Allmän kurs	560 205	155	21 776	55	45
Särskild kurs	596 282	154	35 797	68	32
Kort kurs	20 566	109	21 341	61	39
Kulturprogram**	1 862	62	62 580	55	45
Allmän kurs, yrkesinriktad***	8 815	40	432	61	39
Särskild kurs, yrkesinriktad***	17 866	64	1 057	65	35
2019					
Allmän kurs	559 647	156	22 414	54	46
Särskild kurs	602 580	155	36 974	67	33
Kort kurs	51 872	128	50 347	60	40
Kulturprogram**	4 700	83	184 646	54	46
2018					
Allmän kurs	522 299	155	21 322	54	46
Särskild kurs	575 639	154	35 455	66	34
Kort kurs	53 189	125	54 277	61	39
Kulturprogram**	4 738	79	176 786	54	46
ANNAN STATLIG FINANSIERING					
2020					
Studiemotiverande folkhögskolekurs	70 674	93	4 268	52	48
Etableringskurs	55 531	66	1 830	62	38
Svenska från dag ett	22 430	70	1 573	51	49
2019					
Studiemotiverande folkhögskolekurs	63 034	93	3 743	50	50
Etableringskurs	80 672	86	2 770	61	39
Bristyrkeskurs	12 730	18	379	71	29
Svenska från dag ett	27 210	72	2 094	44	56
2018					
Studiemotiverande folkhögskolekurs	67 770	94	3 862	51	49
Etableringskurs	159 935	109	5 405	54	46
Bristyrkeskurs	25 349	27	666	64	36
Svenska från dag ett	24 243	76	1 777	39	61

* Verksamhetens omfattning beskrivs som deltagarveckor - antal deltagare och deras deltagande i antal veckor. Helårsstudier i de långa kurserna, allmän och särskild kurs bedöms pågå 35 veckor.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

*** Det finns en viss underrapportering i allmän och särskild kurs, yrkesinriktad.

TABELL F 2A.**Deltagare i allmän kurs 2018–2020 per kursnivå. Andel (procent).**

	2020		2019		2018	
	GRUNDSKOLE- NIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	GRUNDSKOLE- NIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	GRUNDSKOLE- NIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	31	69	34	66	32	68
ANDEL DELTAGARE PER KURSNIVÅ (PROCENT)						
Kvinnor	61	53	58	51	58	51
Män	39	47	42	49	42	49
Inrikes födda	14	68	15	68	16	70
Utrikes födda	86	32	85	32	84	30
Eftergymnasial utbildning	14	7	16	7	18	6
Gymnasial utbildning 3 år	5	23	6	23	6	23
Gymnasial utbildning kortare än 3 år	15	15	15	14	16	15
Högst grundskola/motsvarande	66	55	63	56	60	56
65– år	2	2	4	2	4	2
45–64 år	18	3	17	3	15	3
25–44 år	46	35	45	35	47	36
20–24 år	30	50	30	51	28	49
18–19 år	3	9	4	9	6	10
Med funktionsnedsättning	21	41	21	41	19	36

TABELL F 2B.
Deltagare i särskild kurs 2018–2020 per kursnivå. Andel (procent).

	2020			2019			2018		
	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	7	72	21	9	70	21	9	71	20
ANDEL DELTAGARE PER KURSNIVÅ (PROCENT)									
Kvinnor	67	69	64	67	68	62	67	67	61
Män	33	31	36	33	32	38	33	33	39
Inrikes födda	54	86	81	60	86	82	60	86	82
Utrikes födda	46	14	19	40	14	18	40	14	18
Eftergymnasial utbildning	31	42	26	34	41	26	34	39	25
Gymnasial utbildning 3 år	13	35	52	15	35	52	13	36	53
Gymnasial utbildning kortare än 3 år	19	9	10	19	10	10	20	10	10
Högst grundskola/motsvarande	37	14	11	32	14	12	33	15	12
65– år	28	14	1	32	15	2	32	14	2
45–64 år	26	19	19	26	19	18	25	18	16
25–44 år	32	36	55	30	36	54	31	36	55
20–24 år	13	25	22	11	25	24	10	27	25
18–19 år	1	5	2	1	5	2	2	5	2
Med funktionsnedsättning	27	11	17	22	11	16	17	8	12

TABELL F 2C.

Deltagare i kort kurs 2018–2020. Andel (procent).

	2020	2019	2018
Kvinnor	61	60	61
Män	39	40	39
Inrikes födda	88	89	89
Utrikes födda	12	11	11
Eftergymnasial utbildning	46	46	46
Gymnasial utbildning 3 år	24	22	22
Gymnasial utbildning, ej 3 år	17	19	18
Högst grundskola/motsvarande	13	13	14
65– år	20	25	24
45–64 år	32	33	32
25–44 år	25	25	26
20–24 år	5	5	6
18–19 år	5	3	3
–17 år	13	9	9
Med funktionsnedsättning	4	5	-

TABELL F 2D.

Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2018–2020. Andel (procent).

	2020	2019	2018
Kvinnor	52	50	51
Män	48	50	49
Inrikes födda	29	29	34
Utrikes födda	71	71	66
Eftergymnasial utbildning	10	8	8
Gymnasial utbildning 3 år	10	11	13
Gymnasial utbildning, ej 3 år	13	15	13
Högst grundskola/motsvarande	67	66	66
65– år	0	0	0
45–64 år	22	25	21
25–44 år	41	41	41
20–24 år	31	27	30
18–19 år	6	6	7
–17 år	1	1	1
Med funktionsnedsättning	5	5	4

STUDIERNAS NIVÅ

Gymnasienivå	53	54	56
Grundskolenivå	47	46	44

TABELL F 2E.**Deltagare i Etableringskurs 2018–2020. Andel (procent).**

	2020	2019	2018
Kvinnor	62	54	47
Män	38	46	53
Inrikes födda	0	0	0
Utrikes födda	100	100	100
Eftergymnasial utbildning *	12	14	20
Gymnasial utbildning 3 år *	2	3	4
Gymnasial utbildning, ej 3 år *	12	14	15
Högst grundskola/motsvarande *	74	69	61
65– år	0	0	0
45–64 år	30	30	26
25–44 år	57	57	56
20–24 år	13	13	16
18–19 år	0	0	2
–17 år	0		
Med funktionsnedsättning	0	1	
STUDIERNAS NIVÅ	0		
Gymnasienivå	19	9	8
Grundskolenivå	81	91	92

* Endast cirka hälften av deltagarna återfinns i SCB:s Utbildningsregister (UREG). Uppgifterna om utbildningsbakgrund är därmed mycket osäkra.

TABELL F 2F.**Deltagare i Svenska från dag ett 2018–2020. Andel (procent).**

	2020	2019	2018
Kvinnor	51	44	40
Män	49	56	60
Inrikes födda			
Utrikes födda	100	100	100
Eftergymnasial utbildning *	-	-	-
Gymnasial utbildning 3 år	-	-	-
Gymnasial utbildning, ej 3 år	-	-	-
Högst grundskola/motsvarande	-	-	-
65– år	1	2	1
45–64 år	18	17	14
25–44 år	65	64	61
20–24 år	15	16	19
18–19 år	1	1	4
–17 år	0	-	1
Med funktionsnedsättning	1	1	1
STUDIERNAS NIVÅ			
Gymnasienivå	1	4	6
Grundskolenivå	91	93	90
(okänd)	8	3	4

* Uppgifter saknas i alltför stor omfattning i SCB:s Utbildningsregister (UREG) för en relevant presentation av deltagarnas utbildningsbakgrund.

TABELL F 3A.

Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).*

	STORSTÄDER	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA STORSTAD	STÖRRE STAD	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA STÖRRE STAD	MINDRE STAD/ TÄTORT	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA MINDRE STAD/TÄTORT	LANDSBYGD- KOMMUN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	24	13	22	13	14	6	8	100
ANDEL DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP (PROCENT)								
Kvinnor	59	57	55	53	56	54	50	55
Män	41	43	45	47	44	46	50	45
Inrikes födda	47	58	50	58	52	51	47	51
Utrikes födda	53	42	50	42	48	49	53	49
Eftergymnasial utbildning	11	8	6	6	12	11	7	9
Gymnasial utbildning 3 år	20	21	19	16	18	15	15	18
Gymnasial utbildning kortare än 3 år	16	15	13	15	14	14	14	15
Högst grundskola/motsvarande	53	56	62	63	56	60	64	58
65- år	2	2	1	3	4	3	-	2
45-64 år	9	6	8	6	11	7	11	8
25-44 år	44	36	38	33	40	35	40	39
20-24 år	40	46	45	49	38	46	42	44
18-19 år	5	10	8	9	7	9	7	7
-17 år	-	-	-	-	-	-	-	-
Med funktionsnedsättning	30	39	34	39	37	35	39	34
STUDIERNAS NIVÅ								
Gymnasienivå	71	79	69	74	64	67	63	69
Grundskolenivå	29	21	31	26	36	33	37	31

* Kommungruppsindelningen bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlings-kommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

TABELL F 3B.
Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2020. Andel (procent).*

	STORSTÄDER	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA STORSTAD	STÖRRE STAD	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA STÖRRE STAD	MINDRE STAD/ TÄTORT	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA MINDRE STAD/TÄTORT	LANDSBYGD- KOMMUN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	21	15	22	13	16	6	7	100
ANDEL DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP (PROCENT)								
Kvinnor	66	67	66	68	70	71	70	68
Män	34	33	34	32	30	29	30	32
Inrikes födda	79	79	79	87	86	85	87	82
Utrikes födda	21	21	21	13	14	15	13	18
Eftergymnasial utbildning	45	38	35	34	36	33	32	37
Gymnasial utbildning 3 år	35	38	39	40	36	40	39	38
Gymnasial utbildning kortare än 3 år	7	9	9	10	13	12	12	10
Högst grundskola/motsvarande	13	15	17	16	15	15	17	15
65- år	10	14	6	10	22	16	13	12
45-64 år	16	21	20	22	19	20	23	20
25-44 år	47	36	42	39	34	38	39	40
20-24 år	24	24	26	24	21	22	21	24
18-19 år	3	5	6	5	4	4	4	4
-17 år	-	-	-	-	-	-	-	-
Med funktionsnedsättning	12	12	12	15	14	14	15	13
STUDIERNAS NIVÅ								
Eftergymnasial nivå	19	21	22	26	21	24	21	21
Gymnasienivå	77	69	70	71	71	68	71	72
Grundskolenivå	4	10	8	3	8	8	8	7

* Kommungruppsindelningen bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlingskom-mun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommun-grupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

TABELL F 3C.

Deltagare i allmän och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2020.
Antal (N) och andel (procent).

	BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE (N)	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
		DELTA- GARE (N)	ANDEL (%) DELTA- GARE AV BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE	DELTA- GARE (N)	ANDEL (%) DELTA- GARE AV BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE
Storstad	1 526 852	5 265	0,3	7 779	0,5
Pendlingskommun nära storstad	1 487 666	2 773	0,2	5 284	0,4
Större stad	1 958 600	4 737	0,2	8 091	0,4
Pendlingskommun nära större stad	1 176 647	2 710	0,2	4 509	0,4
Mindre stad/tätort	1 051 862	2 926	0,3	5 645	0,5
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	481 764	1 269	0,3	2 215	0,5
Landsbygdskommun	522 068	1 597	0,3	2 419	0,5

TABELL F 4A.

Deltagare i allmän och särskild kurs vid filial 2020. Jämförelse med deltagare vid huvudskola.
Andel (procent).

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
	FILIAL	HUVUDSKOLA	FILIAL	HUVUDSKOLA
Antal skolor med filial*	45		50	
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	16	84	14	86
ANDEL DELTAGARE PER FILIAL/HUVUDSKOLA (PROCENT)				
Kvinnor	59	54	67	68
Män	41	46	33	32
Inrikes födda	41	54	81	83
Utrikes födda	59	46	19	17
Eftergymnasial utbildning	11	8	37	38
Gymnasial utbildning 3 år	14	19	36	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	17	14	9	10
Högst grundskola/motsvarande	58	58	18	15
65– år	3	2	11	13
45–64 år	12	7	21	19
25–44 år	42	38	37	40
20–24 år	37	45	24	24
18–19 år	5	8	5	4
Med funktionsnedsättning	29	36	10	13
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	-	0	18	21
Gymnasienivå	59	71	73	72
Grundskolenivå	41	29	8	7

* Med deltagare vid filial avses deltagare i kurser rapporterade i annan kommun än skolans hemkommun.

TABELL F 4B.

Deltagare i allmän och särskild kurs som bor på internat 2020.
Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).*

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
	INTERNAT	EJ INTERNAT	INTERNAT	EJ INTERNAT
Antal skolor med internat	82		86	
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	6	94	11	89
ANDEL DELTAGARE PER INTERNAT/EJ INTERNAT (PROCENT)				
Kvinnor	37	56	58	69
Män	63	44	42	31
Inrikes födda	76	50	92	82
Utrikes födda	24	50	8	18
Eftergymnasial utbildning	2	9	15	40
Gymnasial utbildning 3 år	25	18	58	35
Gymnasial utbildning, ej 3 år	9	15	3	10
Högst grundskola/motsvarande	63	58	25	14
65- år	-	2	1	14
45-64 år	1	8	3	21
25-44 år	23	40	22	42
20-24 år	64	43	61	19
18-19 år	12	7	13	3
Med funktionsnedsättning	59	33	21	12
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	-	0	15	22
Gymnasienivå	85	68	83	71
Grundskolenivå	15	32	2	7

* Sättet att beräkna andelen deltagare som bor på internat har förändrats från och med 2019. Därmed försvåras jämförelser mot tidigare år.

TABELL F 4C.

Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på planerad distans 2020. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans samt på kurs som ställts om till distans på grund av pandemin. Andel (procent).*

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
Antal skolor med planerad distansundervisning samt med kurser omställda till distans på grund av pandemin	132		149	
	PLANERAD DISTANS	EJ DISTANS / OMSTÄLLNING TILL DISTANS PÅ GRUND AV PANDEMIN**	PLANERAD DISTANS	EJ DISTANS / OMSTÄLLNING TILL DISTANS PÅ GRUND AV PANDEMIN**
ANDEL DELTAGARE PER DISTANS/EJ DISTANS ELLER OMSTÄLLNING TILL DISTANS PÅ GRUND AV PANDEMIN (PROCENT)	9	91	39	61
Kvinnor	65	54	72	65
Män	35	46	28	35
Inrikes födda	67	50	83	82
Utrikes födda	33	50	17	18
Eftergymnasial utbildning	10	8	52	28
Gymnasial utbildning 3 år	19	18	30	43
Gymnasial utbildning, ej 3 år	14	15	10	9
Högst grundskola/motsvarande	57	58	8	20
65- år	0	2	9	15
45-64 år	8	8	32	12
25-44 år	44	38	49	34
20-24 år	39	44	9	33
18-19 år	9	7	1	6
Med funktionsnedsättning	29	35	4	19
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	-	0	19	22
Gymnasienivå	85	68	80	67
Grundskolenivå	15	32	1	10

* Redovisningen baseras på individstatistik. Med individstatistik möjliggörs framställning av redovisningsvariabler som beskriver deltagarnas bakgrund och utbildningsbakgrund.

** Redovisningskategorin "ej distans/omställning till distans på grund av pandemin" avser deltagare som ej läser på distans samt deltagare som ej hade planerat att studera på distans men fick ställa om till distansstudier på grund av pandemin.

TABELL F 4D.

Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på planerad distans, på kurs som ställts om till distans på grund av pandemin eller ej på distans 2018–2020. Andel (procent).*

	PLANERAD DISTANS	OMSTÄLLNING TILL DISTANS PGA. PANDEMIN	EJ DISTANS
2020			
Allmän kurs	8	47	46
Särskild kurs	39	25	36
2019			
Allmän kurs	5	-	95
Särskild kurs	37	-	63
2018			
Allmän kurs	5	-	95
Särskild kurs	36	-	64

* Gruppproporterade deltagare (ej unika personer). En särskild bearbetning har tillämpats för att skilja ut andelen deltagare som gick kurser som ställdes om till distans på grund av pandemin.

TABELL F 4E.

Helårsplatser i allmän och särskild kurs; planerad distans, kurs som ställts om till distans på grund av pandemin respektive ej distans 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).*

	TOTALT ANTAL HELÅRSPLATSER	PLANERAD DISTANS	OMSTÄLLNING TILL DISTANS PGA. PANDEMIN	EJ DISTANS
2020				
Allmän kurs	16 010	6	23	71
Särskild kurs	17 040	24	14	62
2019				
Allmän kurs	15 990	4	-	96
Särskild kurs	17 220	22	-	78
2018				
Allmän kurs	14 920	4	-	96
Särskild kurs	16 450	21	-	79

* Redovisningen baseras på gruppstatistik för samtliga år.

TABELL F 5A.

Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2020. Antal (N) och andel (procent). (Fortsätter på nästa sida)

KURSINRIKTNINGSTYP	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)
LÅNGA KURSER 2019						
Allmän, bred ämnesinriktning	533 854	29 045	94,8	40 552	3 327	7,3
Beteendekunskap, humaniora	1 064	68	0,2	19 199	1 038	2,3
Religion och livsåskådningsfrågor		-	-	43 392	3 845	8,4
Historia	521	51	0,2	2 111	221	0,5
Fritidsledarutbildning		-	-	23 939	1 316	2,9
Cirkelledarutbildning		-	-	90	5	0,0
Annan ledarutbildning inkl organisation		-	-	23 759	2 345	5,1
Litteratur	242	11	0,0	10 688	870	1,9
Beteendekunskap, humaniora Övrigt	1 515	79	0,3	23 410	1 783	3,9
Estetiska ämnen		-	-	21 919	1 433	3,1
Musik	352	22	0,1	84 221	5 900	12,9
Scenisk konst (dans, film och teater)		-	-	30 864	1 836	4,0
Slöjd och konsthantverk	344	19	0,1	23 706	1 763	3,8
Bild, form och målar Konst	540	28	0,1	49 975	3 605	7,9
Kyrkomusiker/kantor		-	-	3 559	276	0,6
Estetiska ämnen Övrigt		-	-	13 499	896	2,0
Företagsekonomi, handel och kontor		-	-	1 444	98	0,2
Ekonomi		-	-	854	98	0,2
Administration		-	-	738	37	0,1
Administration med datorstöd		-	-	4 980	250	0,5
Företagsekonomi, handel och kontor Övrigt		-	-	1 372	98	0,2
Matematik, naturvetenskap	2 892	149	0,5	3	1	0,0
Matematik	107	24	0,1	397	83	0,2
Biologi, inkl ekologi		-	-	3 506	335	0,7
Miljövård		-	-	7 609	778	1,7
Matematik, naturvetenskap Övrigt	1 425	76	0,2	6 117	696	1,5
Medicin, hälsa och sjukvård	372	24	0,1	11 160	675	1,5
Friskvård	346	18	0,1	19 357	1 749	3,8
Medicin, hälsa och sjukvård Övrigt	542	27	0,1	13 084	878	1,9
Samhällsvetenskap	1 717	86	0,3	1 091	123	0,3
Fackliga frågor		-	-	2 141	380	0,8
Arbetsliv, övrigt		-	-	2 021	108	0,2
Informationsverksamhet & mediautbildning		-	-	20 613	1 251	2,7
EG/EU frågor		-	-	2 108	245	0,5
Internationella frågor, övrigt		-	-	3 232	287	0,6
Samhällsfrågor, allmänt	1 402	79	0,3	9 249	1 038	2,3
Föreningskunskap		-	-	124	33	0,1
Socialpolitik	119	11	0,0	2 658	153	0,3
Samhällsvetenskap Övrigt		-	-	6 091	528	1,2
Språk		-	-	6 874	854	1,9
Svenska	5 866	411	1,3	9 926	794	1,7
Engelska	439	75	0,2	1 939	238	0,5
Tyska		-	-	1 541	95	0,2
Tecken- och dövblindtolkutbildning		-	-	3 951	211	0,5
Skrivtolkutbildning		-	-	568	29	0,1
Sfi/svenska för invandrare	1 551	81	0,3	148	17	0,0

TABELL F 5A.**Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2020. Antal (N) och andel (procent).** (Fortsättning från föregående sida)

KURSINRIKTNINGSTYP	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
LÅNGA KURSER 2019	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)
Kontakttolkutbildning		-	-	2 201	229	0,5
Språk Övrigt		-	-	2 766	314	0,7
Teknik	240	11	0,0	386	21	0,0
Datorteknik		-	-	4 501	428	0,9
Transport, trafik		-	-	331	20	0,0
Teknik Övrigt		-	-	3 937	258	0,6
Idrott	1 252	66	0,2	4 463	337	0,7
Hushålls-, textil-, konsument- och varukunskap	610	33	0,1	3 077	154	0,3
Övrigt	2 893	152	0,5	14 841	1 457	3,2
SUMMA	560 205	30 646	100	596 282	45 837	100

* Unika personer per kursinriktning. En och samma person kan ha läst mer än en inriktning.

TABELL F 5B.

Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar.
Andel (procent).

	ÖVRIGA KURSIN- RIKTNING- AR	ESTETISKA KURS- INRIKTNINGAR TOTALT	VARAV MUSIK	VARAV SCENISK KONST (DANS, FILM OCH TEATER)	VARAV SLÖJD OCH KONST- HANVERK	VARAV BILD, FORM OCH MÅLARKONST	VARAV ÖVRIGA ESTE- TISKA ÄMNE
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	66	34	13	4	4	8	5
ANDEL DELTAGARE PER KURSINRIKTNING (PROCENT)							
Kvinnor	68	67	51	68	81	80	77
Män	32	33	49	32	19	20	23
Inrikes födda	79	90	90	90	90	91	89
Utrikes födda	21	10	10	10	10	9	11
Eftergymnasial utbildning	38	37	32	21	49	44	43
Gymnasial utbildning 3 år	35	42	46	56	29	36	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	11	6	4	3	11	8	7
Högst grundskola/ motsvarande	15	15	18	21	11	12	12
65- år	13	11	9	3	17	17	10
45-64 år	21	16	14	3	29	20	18
25-44 år	45	30	25	30	39	32	36
20-24 år	18	35	42	51	14	26	32
18-19 år	3	7	10	13	2	5	4
Med funktionsnedsättning	12	15	11	20	13	19	15
STUDIERNAS NIVÅ							
Eftergymnasial nivå	27	10	11	26	3	5	9
Gymnasienivå	65	86	81	72	95	94	89
Grundskolenivå	8	4	8	3	2	1	1

TABELL F 5C.

Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2020. Jämförelse med övriga kursinriktningar.
Antal (N) och andel (procent).*

	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD KURS KORTARE ÄN TVÅ ÅR	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD KURS MINST TVÅ ÅR	ÖVRIGA KURSINRIKTNINGAR
Antal (N)	3 990	2 821	28 986
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	11	7	81
ANDEL DELTAGARE PER KURSINRIKTNING (PROCENT)			
Kvinnor	67	60	68
Män	33	40	32
Inrikes födda	78	82	83
Utrikes födda	22	18	17
Eftergymnasial utbildning	29	18	38
Gymnasial utbildning 3 år	52	58	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	9	11	10
Högst grundskola/motsvarande	10	13	15
65– år	0	0	12
45–64 år	20	14	19
25–44 år	56	60	40
20–24 år	22	23	24
18–19 år	2	2	4
Med funktionsnedsättning	16	18	7

* De särskilda insatserna *Yrkesinriktad allmän och särskild kurs* ingår inte i redovisningen.

TABELL F 6A.**Deltagare fördelade efter juridiskt kön i allmän och särskild kurs 2020. Andel (procent).**

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	KVINNOR	MÄN	TOTALT	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	55	45	100	68	32	100
ANDEL DELTAGARE PER KÖN (PROCENT)						
Inrikes födda	50	54	52	84	81	83
Utrikes födda	50	46	48	16	19	17
Eftergymnasial utbildning	11	6	9	41	30	38
Gymnasial utbildning 3 år	17	20	18	35	42	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	15	14	15	10	9	10
Högst grundskola/motsvarande	57	60	58	14	18	15
65- år	3	1	2	14	9	12
45-64 år	10	5	8	22	14	19
25-44 år	44	32	39	39	41	40
20-24 år	36	54	44	21	30	24
18-19 år	8	7	8	4	5	4
Med funktionsnedsättning	33	37	35	12	16	13
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	0	0	0	20	23	21
Gymnasienivå	66	73	69	73	70	72
Grundskolenivå	34	27	31	7	7	7

TABELL F 6B.

Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2020. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	52	48	100	83	17	100
ANDEL DELTAGARE PER FÖDELSELAND (PROCENT)						
Kvinnor	54	58	56	69	64	68
Män	46	42	44	31	36	32
Eftergymnasial utbildning	4	14	9	37	40	38
Gymnasial utbildning 3 år	24	12	18	40	23	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	12	18	15	9	14	10
Högst grundskola/ motsvarande	60	56	58	14	23	15
65- år	3	1	2	14	7	13
45-64 år	2	14	8	18	26	20
25-44 år	32	46	39	38	49	40
20-24 år	50	37	44	25	16	24
18-19 år	12	3	8	5	2	4
Med funktionsnedsättning	51	20	36	14	10	13
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	0	0	0	21	24	21
Gymnasienivå	92	47	71	75	58	72
Grundskolenivå	8	53	29	4	18	7

TABELL F 6C.**Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).**

	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	9	18	15	58	100
ANDEL DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAGGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	72	54	59	56	58
Män	28	46	41	44	42
Inrikes födda	26	71	46	57	55
Utrikes födda	74	29	54	43	45
65- år	13	1	3	0	2
45-64 år	24	5	12	7	9
25-44 år	59	42	53	36	42
20-24 år	4	52	32	44	40
18-19 år	-	0	0	13	8
Med funktionsnedsättning	12	34	31	42	36
STUDIERNAS NIVÅ					
Gymnasienivå	55	92	72	69	72
Grundskolenivå	44	8	28	31	27

TABELL F 6D.**Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2020. Andel (procent).**

	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	38	38	10	15	100
ANDEL DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAGGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	74	64	69	61	68
Män	26	36	31	39	32
Inrikes födda	82	90	76	75	83
Utrikes födda	18	10	24	25	17
65- år	22	4	25	7	13
45-64 år	30	9	42	11	20
25-44 år	44	43	28	32	40
20-24 år	5	44	6	23	22
18-19 år	-	0	-	26	4
Med funktionsnedsättning	6	15	13	22	12
STUDIERNAS NIVÅ					
Eftergymnasial nivå	15	30	23	16	22
Gymnasienivå	80	68	65	69	72
Grundskolenivå	5	2	12	15	6

TABELL F 6E.**Deltagare i allmän kurs i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).**

	65- ÅR	45-64 ÅR	25-44 ÅR	20-24 ÅR	18-19 ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	2	8	39	44	8	100
ANDEL DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	77	70	62	45	57	55
Män	23	30	38	55	43	45
Inrikes födda	86	16	43	59	82	52
Utrikes födda	14	84	57	41	18	48
Eftergymnasial utbildning	54	24	12	1	-	9
Gymnasial utbildning 3 år	12	10	19	24	1	18
Gymnasial utbildning, ej 3 år	23	20	19	12	0	15
Högst grundskola/ motsvarande	11	46	50	63	99	58
Med funktionsnedsättning	13	18	29	42	48	35
STUDIERNAS NIVÅ						
Gymnasienivå	72	29	63	79	86	69
Grundskolenivå	28	71	37	21	14	31

TABELL F 6F.**Deltagare i särskild kurs i olika åldersgrupper 2020. Andel (procent).**

	65- ÅR	45-64 ÅR	25-44 ÅR	20-24 ÅR	18-19 ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	12	19	40	24	4	100
ANDEL DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	76	76	67	59	63	68
Män	24	24	33	41	37	32
Inrikes födda	90	77	79	89	92	83
Utrikes födda	10	23	21	11	8	17
Eftergymnasial utbildning	63	55	41	8	-	38
Gymnasial utbildning 3 år	10	17	40	74	2	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	18	19	7	2	-	10
Högst grundskola/ motsvarande	9	8	12	16	98	15
Med funktionsnedsättning	7	9	13	19	15	13
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	2	21	29	19	9	21
Gymnasienivå	82	70	65	77	89	72
Grundskolenivå	16	9	5	4	2	7

TABELL F 6G.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs med funktionsnedsättning 2020. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	FUNKTIONS- NEDSÄTTNING	ÖVRIGA	TOTALT	FUNKTIONS- NEDSÄTTNING	ÖVRIGA	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	35	65	100	13	87	100
ANDEL DELTAGARE PER MED FUNKTIONS- NEDSÄTTNING/ÖVRIGA (PROCENT)						
Kvinnor	53	56	55	61	69	68
Män	47	44	45	39	31	32
Inrikes födda	73	40	52	86	82	83
Utrikes födda	27	60	48	14	18	17
Eftergymnasial utbildning	3	12	9	19	40	38
Gymnasial utbildning 3 år	17	19	18	44	37	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	13	16	15	10	9	10
Högst grundskola/motsvarande	67	53	58	27	13	15
65- år	1	2	2	7	13	12
45-64 år	4	10	8	13	20	19
25-44 år	32	42	39	40	40	40
20-24 år	53	39	44	36	22	24
18-19 år	10	6	8	5	4	4
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	-	0	0	28	20	21
Gymnasienivå	81	63	69	58	74	72
Grundskolenivå	19	37	31	14	6	7

TABELL F7.

Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2020.
Minsta och största andel samt median (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	21	100	54	-	99	68
Män	-	79	46	-	85	32
Inrikes födda	1	94	56	-	98	86
Utrikes födda	6	99	44	-	100	13
Eftergymnasial utbildning	-	42	6	-	92	35
Gymnasial utbildning 3 år	4	49	16	-	71	40
Gymnasial utbildning, ej 3 år	2	29	14	-	35	8
Högst grundskola/ motsvarande	14	90	62	-	63	14
65- år	-	98	-	-	91	4
45-64 år	-	42	5	-	75	18
25-44 år	-	81	37	-	77	41
20-24 år	-	77	48	-	71	21
18-19 år	-	34	6	-	19	2
Med funktionsnedsättning	-	100	38	-	100	11
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	-	7	-	-	100	14
Gymnasienivå	13	100	78	-	100	75
Grundskolenivå	-	87	22	-	100	-

TABELL 8A.

Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola per urvalsgrupp, höstterminen 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).

	HT 2020		HT 2019		HT 2018	
	ANTAL	ANDEL	ANTAL	ANDEL	ANTAL	ANDEL
Behöriga sökande fhsk	6 255		5 669		5 474	
Antagna totalt	3 732	60	3 452	61	3 269	60
ANTAL OCH ANDEL ANTAGNA PER URVALSGRUPP						
Gymnasiebetyg/KomVux	153	4	135	4	137	4
Behörighet med studieomdömen fhsk	1 821	49	1 635	47	1 627	50
Högskoleprovresultat	791	21	830	24	785	24
Urvalsgrupper som bestäms direkt av universitet/högskola	967	26	852	25	720	22
Totalt	3 732	100	3 452	100	3 269	100

TABELL F 8B.

Studiemotiverande folkhögskolkurs: Folkhögskolor, deltagare samt deltagare som gått vidare till fortsatta studier eller arbete 2018–2020. Antal (N) och andel (procent).

	2020	2019	2018
Antal folkhögskolor	93	93	111
Antal deltagare*	4 268	3 743	3 862
Andel deltagare 24 år och yngre	39	34	38
varav andel kvinnor	41	39	40
varav andel män	59	61	60
varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs (AK) respektive särskild kurs (SK) senast december året därpå.**	28	33	36
Andel utrikes födda deltagare	44	40	36
Andel deltagare 25 år och äldre	61	66	62
varav andel kvinnor	59	57	57
varav andel män	41	43	43
varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs (AK) respektive särskild kurs (SK) senast december året därpå.**	19	18	22
Andel utrikes födda deltagare	84	84	81
Andel deltagare per år som fått arbete efter avslutad kurs***	-	15	12

* Unika deltagare per år.

** Utöver dessa finns även deltagare som gått vidare till Komvux och SFI

*** Uppgifter om andelen som har fått arbete för år 2020 finns inte tillgängliga i SCB:s sysselsättningsregister.

Publicerad av Folkbildningsrådet 2021

ILLUSTRATIONER: Emma Hanquist

LAYOUT: Pasadena Studio

TRYCKERI: Billes Tryckeri, 2021

ISBN: 978-91-88692-76-4

www.folkbildningsradet.se

